

JSAT

JAPAN FOUNDATION
国際交流基金

MS KRU
Faculty of Management Science
Mahachulalongkornrajavidyalaya
UNIVERSITY

เอกสารหลังการประชุมวิชาการระดับชาติ สมาคมผู้ป้อนศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 16 “วิถีโลก วิถีถิ่น เพื่อความยั่งยืนของสังคมพหุวัฒนธรรม”

17-18 November 2022

Proceedings of the 16th JSAT Annual Conference 2022
“Think-Global Live Local for Sustainable Multi-cultural Society”

JSAT

JAPAN FOUNDATION
国際交流基金

**MS
KRU**

เอกสารหลังการประชุมวิชาการระดับชาติ สมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 16 “วิถีโลก วิถีถิ่น เพื่อความยั่งยืนของสังคมพหุวัฒนธรรม”

**Proceedings of the 16th JSAT Annual Conference 2022
“Think Global Live Local for Sustainable Multi-cultural Society”**

เอกสารหลังการประชุมวิชาการระดับชาติสมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 16 “วิถีโลก วิถีถิ่น เพื่อความยั่งยืนของสังคมพหุวัฒนธรรม”

สมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย

ณ สำนักศิลปะและวัฒนธรรมและคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร วัชชวัลคุ รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ เมธาพิสิฐ รองศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด ศีตีสาร
บรรณาธิการ	ดร.เศกสิทธิ์ ปักซี่
กองบรรณาธิการ	นายเรวัตตะ กิจจานุรักษ์ นางดาวรุ่ง เรียนรู้ นางอรพรรณ ศรีทอง นางสาวรัตนกร พุฒิเอก นางสาวสุภาพร ชัยเจริญ นางสาวธนากาญจน์ กรวนิชย์
เผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์	URL: http://jsat.or.th

สงวนลิขสิทธิ์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

(National Library of Thailand Cataloging in Publication data)

เอกสารหลังการประชุมวิชาการระดับชาติสมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 16
วิถีโลก วิถีถิ่น เพื่อความยั่งยืนของสังคมพหุวัฒนธรรม.—กรุงเทพฯ : สมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย, 2565
87 หน้า.

1. ญี่ปุ่นศึกษา. 2. วัฒนธรรมญี่ปุ่น I. ชื่อเรื่อง.

306.0952

ISBN (e-book) 978-616-91865-9-5

จัดทำโดย สมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย (Japanese Studies Association of Thailand)
ห้อง 606 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ถนนท่าพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพฯ 10200
URL : <http://jsat.or.th>
email: jsnt.jsat@gmail.com

บทบรรณาธิการ

บทความทั้งหมดที่ปรากฏในเอกสารหลังการประชุมในรูปแบบเอกสารออนไลน์ เป็นส่วนหนึ่งจากการนำเสนอผลงานทางวิชาการในการประชุมวิชาการระดับชาติสมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 16 ของสมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย ร่วมกับ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ในหัวข้อ “วิถีโลก วิถีถิ่น เพื่อความยั่งยืนของสังคมพหุวัฒนธรรม” โดยจัดรูปแบบผสมผสานทั้งแบบออนไลน์ และที่มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 17-18 พฤศจิกายน 2565 ซึ่งในการนำเสนอบทความในปีนี้มีนักวิชาการทางด้านญี่ปุ่นศึกษา นักศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าร่วมนำเสนอผลงานและร่วมประชุมวิชาการผ่านระบบออนไลน์เป็นจำนวนมาก บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในเอกสารหลังการประชุม เป็นไปตามความประสงค์ของผู้นำเสนอผลงานทางวิชาการที่ต้องการเผยแพร่ผลงานการศึกษาวิจัยสู่สาธารณะ โดยผ่านการกลั่นกรองในรูปแบบ peer review โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่สัมพันธ์กับผลงานร่วมกลั่นกรอง ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงบทความ บทความละ 3 ท่าน และในการนำเสนอในการประชุมมีผู้วิพากษ์บทความแบบปากเปล่าบทความละ 1 ท่าน ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้กลั่นกรองบทความ เมื่อเจ้าของบทความได้นำเสนอและอภิปรายในการประชุมวิชาการ ซึ่งมีผู้วิพากษ์และผู้เข้าร่วมซักถาม อย่างกัลยาณมิตรทางวิชาการแล้ว จึงปรับปรุงบทความส่งเพื่อตีพิมพ์อีกครั้ง และส่งคำแนะนำให้ผู้เขียนบทความได้แสดงความอุตสาหะในการปรับแก้หลายครั้งจนเหมาะสมแล้ว กองบรรณาธิการจึงพิจารณาปรับแก้จนถึงรอบสุดท้าย

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ปรากฏในเอกสารหลังการประชุมนี้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการด้านญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทยให้มีชีวิตชีวาและก้าวหน้าในแวดวงวิชาการไปอีกตราบนานเท่านาน

ด้วยจิตคารวะ
กองบรรณาธิการ
ธันวาคม 2565

รายนามคณะกรรมการบริหารสมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย ปี 2022-2024

ศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร วัชชวัลคุ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ที่ปรึกษา
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สิริมนพร สุริยะวงศ์ไพศาล คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ เมธาพิสิฐ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์ปราณี จงสุจริตธรรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ที่ปรึกษา
ดร.ทรายแก้ว ทิพากร สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด ศีตีสาร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	นายกสมาคม
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุพกา พุกุขิมา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	อุปนายก คนที่ 1
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรราวพรรณ พลบุญ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	อุปนายก คนที่ 2
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทร์อร พิพัฒน์กุล คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	เหรัญญิก
อาจารย์ ดร.เศกสิทธิ์ ปักซี่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	ผู้ช่วยเหรัญญิก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรร จันทรวงษ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	เลขานุการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัช คำทองทิพย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	ผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนิศา ธรรมมาวิวัฒน์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	นายทะเบียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัษฎายุทธ ชูศรี คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ปฎิคม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิรัตน์ กิตติพงษ์วิเศษ
สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมาชิกสัมพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ มุรินทร์วงศ์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประชาสัมพันธ์

ศาสตราจารย์ ดร.อรรธยา สุวรรณระดา
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรรมการฝ่ายวิชาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทนพร ศรีรัตน์สกุลชัย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรมการฝ่ายวิชาการ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความ

(รวมบทความที่ไม่ได้รับการพิจารณาและ/หรือที่ผู้เขียนขอถอนตัวภายหลัง)

ศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร วัชชวัลคุ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เขวงกิจวนิช	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เดือนเต็ม กฤษดาธารานนท์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.แพรว จิตติพลังศรี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สร้อยสุดา ณ ระนอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ เมธาพิสิฐ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พันเอกหญิง รองศาสตราจารย์นงลักษณ์ ลิ้มศิริ	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
รองศาสตราจารย์นภสินธุ์ แผลงศร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ปราณี จงสุจริตธรรม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์วัลย์พร กาญจนการุณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลภัทร รื่นภิรมย์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชานบีวิชช์ ทัดแก้ว	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัช คำทองทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญารัตน์ สงวนศรี	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรุตม์ เจริญศรี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันท์ชญา มหาพันธ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำใส เมธเศรษฐ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนุช วิริเณษวัตร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะวรรณ อัครราชันย์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิดา อนันตนาคม	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุพวรรณ โสภิตวุฒิมวงศ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ มุนินทร์วงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนิศา ธรรมมาวิวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรร จันทรจำนง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา มะสินาริ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉิมา วัชรภรณ์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัษฎายุทธ ชูศรี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกสิทธิ์ หนูนุกัถิ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สร้อยญา คงจิตต์
อาจารย์ ดร.กนกวรรณ สุทธิพร
อาจารย์ ดร.กวิตา ฟองสถาพร
อาจารย์ ดร.ทรายแก้ว ทิพากร
อาจารย์ ดร.ธนภัส สนธิรักษ์
อาจารย์ ดร.ปรัชญาภรณ์ รัตน์พงศ์ปัญญา
อาจารย์ ดร.ภรณ์ีย์ พินันโสดติกุล
อาจารย์ ดร.วรวรรณ เพ็ญขจรศักดิ์
อาจารย์ ดร.วีรยุทธ พจน์เสถียรกุล
อาจารย์ ดร.สร้อยญา ชูโชติแก้ว
อาจารย์ ดร.สลิลรัตน์ กวีจารุมงคล
อาจารย์ ดร.สายัณห์ กอเสถียรวงศ์
อาจารย์ ดร.สุดปรารถนา ดวงแก้ว
อาจารย์ฤดีมาส รอดสุข

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรังสิต
นักวิชาการอิสระ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์บทความ

(รวมบทความที่ไม่ได้รับการพิจารณาและ/หรือที่ผู้เขียนขอถอนตัวภายหลัง)

รองศาสตราจารย์ ดร.เดือนเต็ม กฤษดาธานนท์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ เมธาพิสิฐ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ สงวนศรี	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทชญา มหาพันธ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะวรรณ อัครวราชันย์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ มุรินทร์วงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรร จันทรวงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉิมา วิชราภรณ์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัษฎายุทธ ชูศรี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.กวิตา ฟองสถาพร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ทรายแก้ว ทิพากร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ธนภัส สนธิรักษ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อาจารย์ ดร.สรัญญา ชูโชติแก้ว	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นามานุกรมผู้เขียนบทความ

กมลลาสน์ กิรตินันท์วัฒนา

มหาวิทยาลัยบูรพา

email: usadagon_k@hotmail.com

ธัญญารัตน์ สงวนศรี

มหาวิทยาลัยบูรพา

email: s.thanyarat@gmail.com

รัฐกิตติ์ เสือศิวิศวะ

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

email: rattakitler@gmail.com

สายทิพย์ เยื่อปุย

มหาวิทยาลัยนเรศวร

email: saithipy@nu.ac.th

อัจฉิมา วัชรารภณ์

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

email: ajjimaji@hotmail.com

Yoko KANOME

Rikkyo University

email: ykanome@rikkyo.ac.jp

Mayumi OHASHI

Tokyo University of Social Welfare

email: maoohashi@ed.tokyo-fukushi.ac.jp

ศิริวรรณ มุรินทร์วงศ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

email: sirionce@hotmail.com

Yumiko YAMAMOTO

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

email: yumikoy3@tu.ac.th

สารบัญ

	หน้า
บทบรรณาธิการ	2
รายนามคณะกรรมการบริหารสมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย ปี 2022-2024	3
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความ	5
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์บทความ	7
นามานุกรมผู้เขียนบทความ	8
- ความพึงพอใจของนักศึกษาและความคิดเห็นอาจารย์ต่อวิชาภาษาญี่ปุ่นพื้นฐาน เพื่อการบริหารผู้สูงอายุในระดับมหาวิทยาลัยผ่านการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง <i>กมลลาสน์ กীরตินันท์วัฒนา</i>	10-21
- การสำรวจกลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนระดับต้น กรณีศึกษานักศึกษา สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยบูรพา <i>ธัญญารัตน์ สงวนศรี</i>	22-33
- การศึกษาเปรียบเทียบระบบรากอักษรคันจิกับอักษรจีน <i>รัฐกิตติ์ เลิศวิเศษ</i>	34-45
- ปัญหาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในช่วงโควิด-19 ความต้องการการสนับสนุน และปัจจัย ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร <i>สายทิพย์ เยื่อปุย</i>	46-55
- การศึกษาเรื่องนักบริหารชาวต่างชาติในสังคมผู้สูงอายุของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบัน <i>อัจฉิมา วัชรารภรณ์</i>	56-74
- ข้อเสนอในการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาไทย <i>Yoko KANOME, Mayumi OHASHI, Yumiko, YAMAMOTO และ ศิริวรรณ มุนินทร์วงศ์</i>	75-86

ความพึงพอใจของนักศึกษาและความคิดเห็นอาจารย์ต่อวิชาภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริหาร ผู้สูงอายุในระดับมหาวิทยาลัยผ่านการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง

กมลასน์ กิรินันท์วัฒนา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ 2 ประการได้แก่ 1) เพื่อสร้างหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริหารผู้สูงอายุในระดับมหาวิทยาลัยโดยมีเป้าหมายสำหรับผู้ที่อยู่ระดับการสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่นระดับ N4 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนต่อการเรียนตามหลักสูตรประชากรได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งชั้นปีที่ 2 โดยกลุ่มตัวอย่างมาจากการเลือกแบบเจาะจงจากนักศึกษาที่สมัครใจรวม 15 คน และเครื่องมือที่ใช้คือ 1) แผนการสอนภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริหารผู้สูงอายุในระดับมหาวิทยาลัย 2) แบบสอบถามความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนที่ได้มีการเรียน การสอนตามหลักสูตร วิเคราะห์โดย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการสอนภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริหารผู้สูงอายุในระดับมหาวิทยาลัยมีความเหมาะสมอย่างมาก หากต้องมีการปรับปรุงเล็กน้อยเพื่อการพัฒนาและใช้งานต่อไปในอนาคต 2) ความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้สอนต่อการเรียน การสอนตามหลักสูตรอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ : หลักสูตร ภาษาญี่ปุ่นพื้นฐาน การบริหารผู้สูงอายุ ความพึงพอใจ

**Students' Satisfaction and Teacher's opinion
toward the Basic Japanese for Care Workers Course
at the University level through its Theory and Practice**

**Kamalas Keeratinanwattana
Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University**

Abstract

The objectives of this research are: 1) to create a curriculum of Basic Japanese for care workers for the university with the goal for those who are passed the JLPT N4 (Japanese Language Proficiency Test Level N4) 2) to study the satisfaction and opinions of students and teachers towards the curriculum. The population of this research is the second year 15 students from one university. The samples were selected from the specific selection of 15 voluntary students and tools used were 1) Basic Japanese for Care workers curriculum at the university level 2) Satisfaction Questionnaire for collecting opinions of both students and lecturer who used this curriculum. The research was analyzed mainly by mean and standard deviation numbers.

The results showed that 1) The Basic Japanese for Care workers at the University level was suitable. Although, the improvements are needed for further development to use in the future. 2) The satisfaction of students and lecturer with this curriculum was in high level.

Keywords : curriculum, basic Japanese, care giving for elderly , satisfaction

1. บทนำ

ในปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีประชากรผู้สูงอายุอยู่ในระดับต้นของโลก ในปี 2021 ประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนประชากรสูงอายุ (อายุ 65 ปีขึ้นไป) มีจำนวน 36.4 ล้านคน ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 220,000 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (Nippon.com, 2021) ด้วยเหตุนี้ประเทศญี่ปุ่นจึงมีความต้องการคนในกลุ่มอาชีพงานบริการจำนวนมาก จึงก่อให้เกิดโรงเรียนการบริการในประเทศไทยที่มีการทำสัญญาความร่วมมือกับกลุ่มเอกชนในประเทศญี่ปุ่น เพื่อผลิตบุคลากรให้ได้ให้พอเพียงกับความต้องการที่เกิดขึ้น แต่ผู้ที่เรียนเป็นกลุ่มคนทั่วไปที่ไม่เคยมีความรู้ภาษาญี่ปุ่น จึงทำให้โรงเรียนบริการต้องเสียเวลาในการฝึกเรื่องการบริการและเสียเวลาในการสอนผู้เรียนให้ได้ความรู้เทียบเท่าการสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่นระดับ N 4 ด้วย และห้องเรียนส่วนใหญ่จะแยกส่วนกัน โดยแบ่งเป็นส่วนเตรียมภาษาญี่ปุ่นและส่วนการฝึกเรื่องการบริการ เวลาในการทำความเข้าใจทั้งสองศาสตร์ก็ลดลงไปด้วย ไม่เพียงแต่ในโรงเรียนการบริการ ในปัจจุบัน บางมหาวิทยาลัยก็มีคอร์สเรียนเพื่อสอนภาษาต่างประเทศต่างๆ ในระดับต้นเพื่อกลุ่มงานอาชีพที่เฉพาะทางเป็นระยะเวลานั้นๆ อาทิเช่น หลักสูตรการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริการผู้สูงอายุหลักสูตรนี้สามารถพัฒนาความสามารถทางภาษาผู้เรียนได้เพียงระดับต้นเท่านั้น ทำให้ทั้งในระดับโรงเรียนเพื่อการบริการและมหาวิทยาลัยอาจจะยังไม่สามารถบรรลุจุดประสงค์เพื่อผลิตบุคลากรเพื่องานบริการที่ญี่ปุ่นได้จริง ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบเนื้อหาวิชาที่มีความยาวของการเรียนการสอนด้านภาษาที่มากขึ้นในวิชาภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริการตามวิชาในหลักสูตรจริงของมหาวิทยาลัย มีการปฏิบัติในด้านการใช้ภาษาและการฝึกปฏิบัติจริงในศาสตร์อาชีพที่เฉพาะทางในเรื่องการบริการ และมีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนคือกลุ่มนักศึกษาที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอก เพื่อนักศึกษาจะมีประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่และมีความรู้ความสามารถและทักษะเฉพาะด้านอาชีพประกอบกับความรู้ทางภาษาญี่ปุ่นที่ตนเองมีเป็นทุนเดิม การวิจัยนี้จึงต้องการจะสร้างหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้นเพื่อการบริการและทดลองใช้จริง เพื่อจะทราบผลความพึงพอใจของนักศึกษาและความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นวิชาในหลักสูตรที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (ปิยะดา พูลทาจกร อ่างถึงในวรรณิษา ไวยฉายี, 2562) ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าหลักการในการทำหลักสูตร Tabata (1962) เป็นผู้กล่าวถึงขั้นตอนการทำหลักสูตร 7 ขั้นตอนดังนี้ 1)การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของสังคม 2)กำหนดจุดประสงค์ให้ตรงกับความต้องการผู้เรียนและมีความชัดเจน 3)การเลือกเนื้อหาวิชาซึ่งต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียน 4)การจัดเนื้อหาที่ต้องคำนึงถึงความง่ายไปยากและความต่อเนื่องด้วย 5)การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งต้องเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ 6)การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งต้องจัดเรียงตรงเนื้อหาและเหมาะสมกับผู้เรียนด้วย 7)การประเมินผล ผู้ที่วางแผนหลักสูตรต้องเป็นผู้ประเมินว่าวัตถุประสงค์ได้บ้างที่บรรลุผล

การวิจัยเกี่ยวกับการบริการที่เกี่ยวข้องกับภาษาญี่ปุ่นยังคงมีไม่มาก เช่น งานวิจัยของสุพรรณษาและวิไลภรณ์ (2564) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริการผู้สูงอายุที่มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตร เปรียบเทียบความสามารถผู้เรียนก่อนและหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจ พบว่า 1)ผู้ปฏิบัติงานบริการมีความต้องการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาญี่ปุ่นในชีวิตประจำวัน การสื่อสารกับผู้สูงอายุในขั้นตอนทำงานทั่วไป อาทิ เช่น การทำความสะอาดร่างกาย การขับถ่าย การให้อาหารผู้ป่วย เป็นต้น 2)หลักสูตรนี้มีความเหมาะสมในระดับมาก 3)คะแนนความสามารถทางการฟัง-พูดดีขึ้นหลังการเรียน 4)ความพึงพอใจของผู้อบรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านเนื้อหามากที่สุด ($X = 4.71$, $SD = 0.65$) รองลงมาคือด้านสื่อการสอน ($X = 4.38$, $SD = 0.76$) และด้านการจัดการเรียนการสอน ($X = 4.31$, $SD = 0.79$) โดยงานวิจัยนี้ได้เสนอหลักสูตรการเรียน 20 ชั่วโมงแบ่งเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ เวลาหน่วยละ 5 ชั่วโมงดังนี้ 1)ภาษาญี่ปุ่นในชีวิตประจำวันของผู้บริการ 2)ภาษาญี่ปุ่นเกี่ยวกับอวัยวะและการทำความสะอาดร่างกาย 3)ภาษาญี่ปุ่นเกี่ยวกับโรคและอาการของผู้สูงอายุ 4)ภาษาญี่ปุ่นเกี่ยวกับหน้าที่ผู้บริการ 5)ภาษาญี่ปุ่นในสถานที่บริการ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ จะมีหลักสูตรอื่นๆ ที่เป็นหลักสูตรระยะสั้น เช่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชมีหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นเพื่ออาชีพผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยมีหลักสูตรชั่วโมงเรียนทั้งหมด 10 ชั่วโมง แบ่งเป็นบทเรียน 10 บท โดย 5 บทแรกจะเกี่ยวกับภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานและคุณสมบัติของผู้บริหาร เนื้อหาในบทที่ 6-10 จะเป็นเรื่องคำศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับการบริหารแต่ไม่ได้มีการฝึกสนทนา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2022) จากหลักสูตรของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชใน Thaimooc และหลักสูตรที่กล่าวมา การสอนจะเน้นภาษาญี่ปุ่นและคำศัพท์ทางการบริหารโดยไม่มีการสอนในเรื่องบทสนทนา การใช้คำศัพท์เกี่ยวกับการบริหารเป็นภาษาญี่ปุ่น หรือมีก็อาจจะน้อย เหตุที่การสอนเป็นดังกล่าว เพราะหลักสูตรเป็นหลักสูตรเพื่อคนที่ไม่เคยมีพื้นฐานด้านภาษาญี่ปุ่นเลย ดังนั้นการเน้นเนื้อหาการสนทนาในการบริหารภาษาญี่ปุ่นจึงเป็นไปได้ยาก

การไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่นในฐานะผู้บริหารผู้สูงอายุ ผู้เรียนมีอยู่หลายเส้นทางด้วยกัน 1) การเป็นผู้ฝึกงาน โดยจะมีบริษัทในองค์กรผู้ส่งออกที่ร่วมทำสัญญากับบริษัทหรือโรงเรียนเพื่อการบริหารที่ประเทศญี่ปุ่น ส่งออกผู้ฝึกงาน 2) การเป็นนักเรียนต่างชาติที่ประเทศญี่ปุ่นแล้วจึงเข้าโรงเรียนการสอนบริหารหรือมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการบริหาร ดังนั้นหลักสูตรหรือการอบรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยจึงเป็นการเรียนรู้ที่เล็กน้อยมาก ก่อนการไปเป็นผู้ฝึกงาน ผู้ที่จะไปฝึกงานต้องสอบข้อสอบที่เป็นการคัดเลือกโดยความร่วมมือของสองรัฐบาลด้วย ซึ่งจะมีส่วนภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานหรือการสอบที่เรียกว่า JFT-BASIC การสอบบริหารเบื้องต้นเป็นภาษาแม่ และการสอบบริหารเป็นภาษาญี่ปุ่นโดยส่วนนี้จะมีคำถามทั้งหมด 15 ข้อ ได้แก่ คำศัพท์เทคนิคการบริหาร การสื่อสารด้านการบริหาร และเอกสารด้านการบริหาร (กรมการจัดหางาน, 2564) หากคนที่ได้รับการคัดเลือกไปทำงานบริหารแล้วได้ไปประเทศญี่ปุ่น ยังคงมีการเรียนและการฝึกปฏิบัติอีกมากมาย เช่น กระทรวงแรงงานประเทศญี่ปุ่นมีหลักสูตรเพื่ออบรมผู้ฝึกงานผ่านองค์กรผู้ส่งออกดังนี้ การเข้าใจเกี่ยวกับสังคม 40 ชั่วโมง การบริหาร (รวมถึงเรื่องการอาบน้ำ การขับถ่าย การให้อาหารและเทคนิคการสื่อสารกับผู้สูงอายุ) 190 ชั่วโมง ความเข้าใจในจิตใจและร่างกายของผู้สูงอายุ 170 ชั่วโมง และการดูแลทางการแพทย์ 50 ชั่วโมง รวมชั่วโมงทั้งหมดคือ 450 ชั่วโมง (厚生労働省, 2018) ซึ่งหลักสูตรที่กล่าวมาทั้งหมด บางหลักสูตรอาจจะมีเนื้อหาที่ขาดบางส่วนไป แต่เมื่อคิดวิเคราะห์ทุกหลักสูตรแล้ว ล้วนมีเนื้อหาสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์ในการสร้างหลักสูตรใหม่ในครั้งนี้ได้

มีหลักสูตรมากมายที่ผ่านกระบวนการวิจัยที่เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนในศาสตร์วิชาภาษาต่าง ๆ อาทิเช่น งานวิจัยของธนพร (2564) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาฝรั่งเศสขั้นพื้นฐานสำหรับพยาบาลวิชาชีพกรณีศึกษา โรงพยาบาลกรุงเทพพญาไทจังหวัดชลบุรี ซึ่งจะมีเครื่องมือในการวัดผลที่คล้ายคลึงกัน คือ แบบทดสอบวัดผลและแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งผลส่วนใหญ่ที่ออกมาพบว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาที่ดีขึ้นเพราะคะแนนหลังการเรียนรู้มากขึ้นกว่าคะแนนก่อนเรียน และในแบบสอบถามความพึงพอใจพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในหลักสูตร (ธนพร สมผดุง, 2564)

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาและอาจารย์ต่อหลักสูตรวิชาภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริหารและนำไปพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้นตรงความต้องการของนักศึกษาและตรงกับเนื้อหาหลักสูตรที่ควรจะสอน

4. ขอบเขตของงานวิจัย

1. งานวิจัยนี้ศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้นในการบริหารผู้สูงอายุในระดับมหาวิทยาลัยด้วยการทดลองเรียนจริง
2. งานวิจัยนี้ศึกษากลุ่มนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเท่านั้น

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นส่วนใหญ่ เพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริหารผู้สูงอายุในระดับมหาวิทยาลัย

1. กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งจำนวน 15 คนในปีการศึกษา 2564 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเนื่องจากหลักสูตรวิชาที่ได้ดำเนินการสอนครั้งนี้ ไม่ได้มีการให้เกรดนักศึกษา เป็นเพียงหลักสูตรทดลอง ที่มีการเจาะจงเลือกนักศึกษาปี 2 เพราะว่าเป็นนักศึกษาที่มีระดับความรู้ภาษาญี่ปุ่นในกลุ่มเป้าหมายคือระดับ N 4 และชั้นปีที่ 2 มีเวลาที่จะจัดหลักสูตรนี้เพิ่มได้ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะจัดหลักสูตรนี้สำหรับนักศึกษาปีที่ 2 ได้ทำการรวบรวมข้อมูลในช่วงวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2565 ด้วย google form เพราะสถานการณ์โควิด โดยได้มีการจัดการเรียนการสอนจริงตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 เดือน พฤศจิกายน ปี 2564 จนถึงช่วงเดือนมีนาคม 2565 รวมระยะเวลาการเรียนการสอน 48 ชั่วโมงเทียบเท่าวิชาปกติ

2. เครื่องที่ใช้ในการวิจัยคือหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริหารผู้สูงอายุในระดับมหาวิทยาลัยที่เกิดจากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย ได้มาจากหลักสูตรเนื้อหาการบริหารเสริมเวลาของประเทศญี่ปุ่น หลักสูตรเนื้อหาตามคอร์สระยะสั้นการบริหารพื้นฐานภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยและหนังสือเกี่ยวกับการบริหารเพื่อผู้บริหารชาวต่างชาติ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังปรับเนื้อหาให้ตรงกับเนื้อหาในการออกข้อสอบของรัฐบาลเพื่อส่งออกแรงงานบริหารด้วย โดยผู้วิจัยขอสรุปการทำหลักสูตรดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น 2) กำหนดจุดประสงค์ 3) กำหนดเนื้อหาสื่อการสอนและกิจกรรม 4) การวัดและการประเมินผล หลักสูตรนี้ได้ออกแบบเหมือนวิชาปกติของวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นคือใช้เวลาในการเรียนรวม 48 ชั่วโมง สุดท้ายได้นำหลักสูตรนี้ผ่านผู้ทรง 3 ท่านโดยให้ผู้ทรงให้คะแนนด้วย Likert scale ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก($X = 4.20$, $SD = 0.5$) โดยมีแผนหลักสูตรดังนี้

วิชาภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริหารผู้สูงอายุ

1. จุดประสงค์รายวิชา
  - 1.1 นักศึกษาเข้าใจความหมายการบริหารและหลักการบริหารเบื้องต้น
  - 1.2 นักศึกษาสามารถสนทนาระดับเบื้องต้นเกี่ยวกับงานบริหารและใช้คำศัพท์เทคนิคเกี่ยวกับงานบริหารได้
  - 1.3 นักศึกษามีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ในระดับความรู้ของ JLPT N4 โดยฝึกทำข้อสอบจริง
2. แผนการสอน

ได้ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่เกี่ยวกับการบริหาร ยกเว้นในสัปดาห์ที่ 11-14 ที่เป็นการฝึกปฏิบัติจริงเป็นภาษาไทยดังนี้

ตารางที่ 1 แผนการสอนทดลอง

สัปดาห์ที่	เนื้อหา
1	แนะนำเนื้อหา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร, อธิบายภาพรวมคำศัพท์และบทสนทนา, การแนะนำตนเองเมื่อเริ่มทำงาน
2	การทำแบบฝึกหัดเพื่อเตรียมสอบ N4, คำศัพท์เกี่ยวกับสถานที่ที่บริหาร, คำศัพท์เกี่ยวกับร่างกาย, คำศัพท์เกี่ยวกับโรค, คำสุภาพ
3	การทำแบบฝึกหัดเพื่อเตรียมสอบ N4, การเคลื่อนไหวช่วยผู้สูงอายุ, การอธิบายสถานการณ์
4	การทำแบบฝึกหัดเพื่อเตรียมสอบ N4, การช่วยเหลือในการให้อาหาร, เอกสารการกรอกประวัติผู้ป่วย
5	การทำแบบฝึกหัดเพื่อเตรียมสอบ N4, การช่วยเหลือในเรื่องขับถ่าย, ศิลปะการพูดเพื่อสร้างสัมพันธอันดี
6	การทำแบบฝึกหัดเพื่อเตรียมสอบ N4, ช่วยเหลือในการเปลี่ยนเสื้อผ้า, การคิดแผนกิจกรรมกับผู้สูงอายุ
7	ภาษาญี่ปุ่นและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง
8	ไม่มีการเรียนการสอน (เนื่องจากเป็นช่วงการสอบกลางภาค)
9	การทำแบบฝึกหัดเพื่อเตรียมสอบ N4, การช่วยเหลือในการอาบน้ำ, การอ่านข้อมูลที่จำเป็น
10	การทำแบบฝึกหัดเพื่อเตรียมสอบ N4, การจัดการปัญหา (ภัยพิบัติ อุบัติเหตุ อาการผู้ป่วย เรื่องครอบครัว

11-14	การฝึกปฏิบัติจริงกับคณะพยาบาลศาสตร์
15	สรุปการเรียนรู้และให้งาน Role play
16	การสอบวัดผล (การสอบแบบปรนัยและการทำกิจกรรม role play)

3. การประเมินผล

3.1 การสอบเรื่องภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริหารผู้สูงอายุ ข้อสอบเป็นแบบปรนัยเลือกคำตอบ

3.2 กิจกรรมการทำ role play

3. เครื่องมือบ่งบอกความพึงพอใจคือแบบสอบถามเรื่องความพึงพอใจ โดยอ้างอิงจากหลักการแบ่งเนื้อหาการประเมินตามสุพรรณษา (2554) เพราะมีเนื้อหาที่ครอบคลุมเมื่อเปรียบเทียบกับกรวิจัยก่อนหน้า สุดท้ายได้นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในเรื่องความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษาของแบบสอบถาม (IOC=1.0) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นในระดับมาก ($\alpha = .84$)

การเรียนการสอนได้ดำเนินตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จนถึงเดือนมีนาคม 2565 โดยใน ส่วนทฤษฎีและเรียนภาษาญี่ปุ่นจะเรียนทางออนไลน์ตลอด เมื่อถึงชั่วโมงเรียนปฏิบัติจริงในช่วงสัปดาห์สุดท้ายจึงจะเรียน ณ คณะพยาบาลศาสตร์

6. ผลการวิจัย

6.1 การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจด้านเนื้อหา

หัวข้อที่ 1 ความพึงพอใจด้านเนื้อหา	ระดับคะแนน โดยเฉลี่ย	ค่า S.D.
1.1 จุดมุ่งหมายของเนื้อหา มีความชัดเจน	4.53	0.50
1.2 เนื้อหาส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์	4.13	0.72
1.3 เนื้อหาวิชา มีความทันสมัย	4.13	0.72
1.4 เนื้อหา มีการเรียงลำดับง่ายไปยาก และมีความเหมาะสม	3.73	0.85
1.5 นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้ (ในชีวิตประจำวันหรือการศึกษาต่อหรือการไปประกอบอาชีพในอนาคต)	4.33	0.60
1.6 เนื้อหา มีความเหมาะสมกับระดับชั้นปี	3.80	0.65
รวม	4.05	0.72

จากตารางที่ 2 แสดงความพึงพอใจในด้านเนื้อหา ตัวเลขผลรวมอยู่ที่ 4.05 บ่งบอกความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สองเรื่องที่ได้ระดับคะแนนมากที่สุดคือ เรื่องจุดประสงค์ของวิชา มีความชัดเจนและนักศึกษาสามารถนำไปใช้ต่อยอดได้ ที่คะแนน 4.53 และ 4.33 ตามลำดับ ก่อนการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้อธิบายถึงหลักการและเหตุผลของการทดลองห้องเรียนตั้งแต่แรก ผู้วิจัยคาดว่าจะประโยชน์ต่อนักศึกษาเพราะเป็นวิชาที่มีการผสมระหว่างการปฏิบัติจริงและการใช้ภาษาจริง นักศึกษาจึงรู้สึกว่าจะจับต้องได้และนำไปใช้จริงได้ คะแนนที่ได้น้อยคือ การเรียงเนื้อหาความยากง่ายที่คะแนน และกำหนดเวลาในการสอนแต่ละเนื้อหามีความเหมาะสม มีคะแนนเท่ากันที่ 3.73 ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของเนื้อหาและยากส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสอบถามเป็นรายคนถึงด้านเนื้อหาของครุรวม ซึ่งนักศึกษาได้มีความคิดเห็นดังนี้

ความคิดเห็นเชิงบวก	ความคิดเห็นเชิงลบ
-เนื้อหาที่น่าสนใจได้จริง เช่น ใช้ในชีวิตประจำวันดูแลคนผู้สูงอายุในบ้านได้ -เปิดประสบการณ์ใหม่ ตอบโจทย์ -เนื้อหาที่มีความทันสมัย ได้เรียนรู้ไวยากรณ์ใหม่และคำศัพท์เยอะมาก	-เนื้อหาไวยากรณ์หนักไป คำศัพท์มาก -คันจิมากไป ควรมีโรมันจิ -เนื้อหาอัดแน่นมาก -การเรียงเนื้อหายาก

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจด้านกระบวนการเรียนการสอน

หัวข้อที่ 2 ความพึงพอใจด้านกระบวนการเรียนการสอน	ระดับคะแนนโดยเฉลี่ย	ค่า S.D.
2.1 มีการสอนการปฏิบัติจริง	4.33	0.70
2.2 ผู้สอนใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ	3.87	0.88
2.3 ผู้สอนให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยทำงานเป็นกลุ่ม	4.20	0.75
2.4 ผู้สอนให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ผลงานของนักศึกษา (การทำวิดีโอตัดต่อเรื่องการสอนภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร)	4.00	0.73
2.5 ผู้สอนให้ความสำคัญต่อกระบวนการถ่ายทอด	4.07	0.93
2.6 ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์รายวิชาและวัตถุประสงค์ตั้งแต่ชั่วโมงแรก นักศึกษาสามารถวางแผนได้	4.07	0.68
รวม	4.09	0.77

จากตารางที่ 3 แสดงความพึงพอใจในกระบวนการเรียนการสอน ตัวเลขผลรวมอยู่ที่ 4.09 ในรายละเอียดย่อยเรื่องการสอนมีการให้ปฏิบัติและให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมทำงานเป็นกลุ่มกลุ่มได้ระดับคะแนนมากที่สุด อยู่ที่คะแนน 4.33 และ 4.20 ตามลำดับเพราะว่านักศึกษาได้ไปเรียนปฏิบัติจริงกับคณะพยาบาลและอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าการทำงานเป็นทีมจะให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยกันมากขึ้น ทุกกิจกรรมจึงเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม คะแนนที่ได้น้อยที่สุดคือ ผู้สอนใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ ด้วยคะแนน 3.87 ผู้วิจัยคาดว่าเป็นเรื่องอุปกรณ์และสื่อการเรียนในการ lecture ภาษาญี่ปุ่นที่ดูจะน่าเบื่อ เพราะเป็นการสอนโดยใช้เพียง power point แต่เนื่องจากเป็นการเรียนออนไลน์จึงไม่สามารถทำกิจกรรมได้มากดังที่วางแผนไว้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสอบถามเป็นรายคนถึงด้านกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งนักศึกษาได้มีความคิดเห็นดังนี้

ความคิดเห็นเชิงบวก	ความคิดเห็นเชิงลบ
-ถ่ายทอดดีมาก มีกระบวนการชัดเจน -ได้ผลงานตนเอง ได้ฝึกการตัดต่อวิดีโอ	-ชั่วโมงเรียนน้อยไป -การสอนเน้น lecture ทำให้น่าเบื่อ การสอนเน้น power point ถ้ามีสื่ออื่นจะดีมาก

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจด้านสื่อการเรียนการสอน

หัวข้อที่ 3 ความพึงพอใจด้านสื่อการเรียนการสอน	ระดับคะแนนโดยเฉลี่ย	ค่า S.D.
3.1 อุปกรณ์เทคโนโลยีมีความเพียงพอและความพร้อม	4.00	1.03
3.2 เครื่องมืออุปกรณ์มีความทันสมัย	4.40	0.88

3.3 มีสื่ออื่นๆที่ช่วยในการสอน	4.00	0.89
3.4 นักศึกษามีความสามารถใช้อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อทบทวนบทเรียนหรือหาข้อมูล	4.33	0.70
รวม	4.21	0.85

จากตารางที่ 4 ความพึงพอใจด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในหัวข้อ เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยและสามารถใช้เพื่อทบทวนหาข้อมูลเพิ่มมากที่สุด คะแนน 4.40 และ 4.33 ตามลำดับ นักศึกษามีความพึงพอใจที่ได้ใช้อุปกรณ์ใหม่ๆ จากสาขาพยาบาลศาสตร์ อย่างไรก็ตามนักศึกษาไม่ได้เน้นในเรื่องสื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์ในห้องเรียนภาษาญี่ปุ่น เนื่องด้วยการสอนในครั้งนี้ในช่วงระว่างโรคระบาดโควิด 19 ได้จัดการเรียนการสอนผ่านทางออนไลน์ คะแนนที่น้อยที่สุดคือ 4.00 ในเรื่องความเพียงพอของอุปกรณ์และสื่ออื่นๆ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสอบถามเป็นรายคนถึงด้านสื่อการเรียนการสอน ซึ่งนักศึกษาได้มีความคิดเห็นดังนี้

ความคิดเห็นเชิงบวก	ความคิดเห็นเชิงลบ
-อุปกรณ์เครื่องมือคณะพยาบาลมีความพร้อมและทันสมัย -ได้เรียนรู้จริงจากอุปกรณ์ มีความตื่นตัวและสนุก -ใช้อุปกรณ์จริง จึงสามารถเข้าใจการเรียนได้มากขึ้น	-

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจด้านการวัดผลและประเมินผล

หัวข้อที่ 4 ความพึงพอใจด้านการวัดผลและประเมินผล	ระดับคะแนนโดยเฉลี่ย	ค่า S.D.
4.1 อาจารย์มีการวัดผลและประเมินผลด้านจิตพิสัย เช่น วินัย คุณธรรม จริยธรรม และอื่นๆ	4.20	0.83
4.2 การวัดผลและประเมินผลมีความหลากหลาย	4.07	0.93
4.3 กำหนดเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลในรายวิชามีความชัดเจน	4.07	0.85
4.4 ความยากง่ายของข้อสอบมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	3.87	0.62
4.5 อาจารย์ผู้สอนแจ้งให้นักศึกษาทราบถึงพัฒนาการและความสามารถตนเองเสมอ	3.87	0.81
รวม	3.99	0.83

จากตารางที่ 5 ความพึงพอใจในการวัดผลและประเมินผล คะแนนรวมทั้ง 3.99 ถือว่าอยู่ในระดับมากแต่น้อยที่สุดในบรรดาความพึงพอใจในทุกๆ ด้าน คะแนนที่มากที่สุดคือการวัดด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่คะแนน 4.20 เพราะผู้สอนได้แจ้งข้อกำหนดอย่างชัดเจน ความพึงพอใจในเรื่องรองลงมาคือ เรื่องของการวัดผลที่มีเกณฑ์ชัดเจนและการใช้การวัดผลที่หลากหลาย เนื่องจากเนื้อหามีความยาก การทดสอบแบบปกติจึงไม่เหมาะสม ผู้วิจัยหรือผู้สอนจึงเลือกการวัดผลจากหลายด้าน อาทิ เช่น การสอบแบบปรนัยและการนำเสนอ role play ในห้องเรียน ทำสื่อวีดีโอการสนทนาภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้นเพื่อการบิบาล คะแนนที่น้อยที่สุดคือเรื่องความยากง่ายของข้อสอบและการรายงานพัฒนาการให้นักศึกษาทราบ ที่คะแนน 3.87 ด้วยเนื้อหาที่มากและยากทำให้ข้อสอบยาก จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสอบถามเป็นรายคนถึงด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งนักศึกษาได้มีความคิดเห็นดังนี้

ความคิดเห็นเชิงบวก	ความคิดเห็นเชิงลบ
-การวัดผลเนื้อหาตรงกับที่ได้เรียนมา นอกจากนี้ยังมีการวัดผลที่หลากหลาย -การวัดผลและประเมินผลในภาคปฏิบัติมีความเหมาะสม เพราะอาจารย์ผู้สอนจะสอนทฤษฎีและสาธิตการปฏิบัติให้นักศึกษาดูก่อนทุกครั้ง -การสอบในหลายรูปแบบด้วย คิดว่าเป็นผลดีแก่นักศึกษา	-อาจารย์มีเอกสารที่ได้อธิบายถึงกฎเรียนในห้อง เช่น การส่งงานตามกำหนดเวลา ดังนั้นส่วนตัวแล้วคิดว่าอาจารย์ได้มีเกณฑ์ที่ชัดเจนในเรื่องวินัยเพื่อนักศึกษาด้วย -เนื่องจากการเรียนการสอนวิชานี้ไม่ได้เคร่ง ก็คิดว่าไม่ควรมีการสอบ

6.2 ข้อคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อแผนการสอนและการพัฒนาของนักศึกษา อ้างอิงตามตารางที่ 1

คำศัพท์ในวิชานี้ยากและมีเนื้อหาที่มาก ผู้สอนควรมีการรวบรวมคำศัพท์อย่างเป็นระบบเพื่อการสอนที่ราบรื่น การแนะนำตัวของนักศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึงคำสุภาพมีความจำเป็นที่ต้องปูพื้นฐานใหม่ ผู้วิจัยขอแนะนำว่าการเรียนวิชานี้ควรมีผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถพร้อมในระดับ JLPT N4 แล้ว นอกจากนี้ เมื่อนักศึกษามีพื้นฐานน้อยจึงส่งผลต่อการพูดและการฟังที่จำเป็นในการทำกิจกรรม roleplay และการประยุกต์ใช้จริง ผู้เรียนไม่ทราบค่านิยมเป็นปัญหาในการอ่าน การเขียนข้อมูลประชาสัมพันธ์สาธารณะและประวัติผู้สูงอายุ สื่อและอุปกรณ์การเรียนที่ยังขาดแคลน อาทิเช่น เมื่อสอนบทสนทนาที่ใช้เมื่อต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าผู้สูงอายุที่ต้องบรรยายการเคลื่อนที่ของร่างกายเมื่อต้องเปลี่ยนเสื้อผ้า การเรียนการสอนเป็นลักษณะ lecture ในส่วนใหญ่ทำให้ห้องเรียนอาจจะน่าเบื่อ อย่างไรก็ตามนักศึกษาที่มีความกระตือรือร้นมากในเรื่องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น เรื่อง ของภัยพิบัติ อุบัติเหตุ เป็นต้น การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างดี มีการถามและตอบอย่างน่าสนใจ ทำให้ห้องเรียนมีสีสันและฝึกฝนการปฏิบัติจริงกับคณะพยาบาล การปฏิบัติลงมือจริงโดยมีวิทยากรควบคุม และให้นักศึกษาปฏิบัติจริงโดยมีการประเมินผลการปฏิบัติด้วย สรุปกิจกรรมนักศึกษาได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และเกิดเป็นผลงานของนักเรียนได้ นั่นคือ ตัวอย่างวิดีโอการสนทนาภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริการ

7. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่ทุกคณะในมหาวิทยาลัยมีการดำเนินการร่วมกันเพื่อบูรณาการศาสตร์และผลิตบัณฑิตที่มีความรู้แบบพหุศาสตร์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิชาต่างๆ ที่เคยมีมาอาจจะไม่เพียงพอต่อความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาดโลกอีกต่อไป วิชาภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริการผู้สูงอายุเป็นศาสตร์ที่สามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาให้แก่ผู้เรียนมากมาย อาทิเช่น เรื่องการสนทนา คำสุภาพ เป็นต้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นผ่านศาสตร์การบริการ จึงเป็นทางเลือกใหม่ให้แก่หลายมหาวิทยาลัยที่อาจจะมียุทธศาสตร์ต่อไปในอนาคตได้

จากผลการวิจัยของการสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาตามตารางที่ 2-6 พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในเรื่องต่างๆ เรียงจากมากไปน้อยได้ดังนี้ สื่อการสอน ($X = 4.21, SD = 0.85$) กระบวนการสอน ($X = 4.09, SD = 0.77$) เนื้อหา ($X = 4.05, SD = 0.72$) การวัดผลและประเมินผล ($X = 3.99, SD = 0.83$) ในเรื่องสื่อการสอนที่มีความพึงพอใจมากที่สุดก็เนื่องมาจากการเรียนกับทางคณะพยาบาล ผู้เรียนเรียนเอกภาษาญี่ปุ่นจึงรู้สึกตื่นเต้นกับอุปกรณ์การสอนของคณะอื่น ส่วนการประเมินที่ได้ต่ำสุดคือการวัดผลและประเมินผลที่เป็นดังกล่าวเพราะว่าในหลักสูตรที่จัดนี้เป็นการทำหลักสูตรนาร่อง นักศึกษาไม่ได้เคร่งจริงจังในการเรียนการสอน ดังนั้นนักศึกษาจึงไม่มีแรงกระตุ้นในการเรียนเท่าใดนัก ซึ่งความเห็นในความพึงพอใจด้านสื่อการสอนจะอยู่ในระดับที่ดีเหมือนกับงานวิจัยสุพรรณษาและวิไลภรณ์ (2564) ที่เป็นเช่นนี้เพราะวิชานี้เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติจริงด้วย เครื่องมืออุปกรณ์จึงต้องมีความก้าวหน้าสมัยและสามารถใช้งานได้จริง ในข้อคะแนนที่น้อยที่สุดคือเรื่องของการวัดผลและประเมินผลซึ่งตรงกับงานสุพรรณษาและวิไลภรณ์ (2564) ต่อไปผู้วิจัยขอกล่าวข้อสังเกตแต่ละข้อเรื่องความพึงพอใจซึ่งเรียงลำดับจากข้อที่ได้คะแนนมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ในด้านสื่อการเรียนการสอน อ้างอิงตามตารางที่ 4 นักศึกษามีความพึงพอใจที่ได้ใช้อุปกรณ์ใหม่ๆ จากสาขาพยาบาลศาสตร์ อย่างไรก็ตาม นักศึกษาไม่ได้เน้นสนใจในเรื่องสื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ในห้องเรียนภาษาญี่ปุ่น ดังนั้นอุปกรณ์หรือ

สื่อการสอนเกี่ยวกับภาษาญี่ปุ่นเพื่อการบริบาลจึงยังต้องมีการพัฒนาต่อไป ความพึงพอใจคะแนนน้อยคือเรื่องสื่ออื่นๆ สามารถอนุมานได้ว่านักศึกษาของคาคทังสื่ออื่นๆ ที่มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ ในงานวิจัยนี้มีข้อมูลแสดงความพึงพอใจที่งานวิจัยก่อนหน้านี้ไม่มีคือ อุปกรณ์เทคโนโลยีมีความเพียงพอและความพร้อม เครื่องมืออุปกรณ์มีความทันสมัย อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ศึกษางานวิจัยนี้ยังขาดการวัดความพึงพอใจในบางประเด็นคือสื่อที่ใช้ในแต่ละบทเหมาะสมต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ แบบฝึกหัดมีความเหมาะสมและสื่อการสอนจัดเตรียมได้ง่ายเรียงลำดับสื่อได้อย่างเหมาะสม 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน อ้างอิงตามตารางที่ 3 ในรายละเอียดย่อยเรื่องการสอนมีการปฏิบัติจริงและมีการทำงานร่วมมือกันเป็นกลุ่มได้ระดับคะแนนมากที่สุดซึ่งตรงกับงานวิจัยของภาณุภัค ผ่องอำพันธ์ (2559) ที่ได้คะแนนความพึงพอใจสูงสุด สื่อได้ว่านักศึกษามีความชอบพึงพอใจในการทำงานกลุ่ม การทำงานกลุ่มทำให้นักศึกษาได้ทำประสบการณ์ร่วมกันและต่อยอดความคิดด้วยความร่วมมือกันได้ คะแนนที่ได้น้อยที่สุดคือเรื่องผู้สอนใช้สื่อที่น่าสนใจ ผู้วิจัยคิดว่าในสื่อการสอนภาษาญี่ปุ่นเกี่ยวกับการบริบาลยังต้องพัฒนาอีก งานวิจัยนี้ยังมีข้อมูลแสดงความพึงพอใจในด้านที่งานวิจัยก่อนหน้านี้ไม่มีคือเรื่อง ความพึงพอใจต่อการสอนการปฏิบัติจริง ผู้สอนใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ ผู้สอนให้ความสำคัญต่อกระบวนการถ่ายทอด ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์รายวิชาและวัดผลแต่ละชั่วโมง นักศึกษาสามารถวางแผนได้ แต่งานวิจัยนี้ก็ยังขาดในส่วนเรื่องความพึงพอใจด้าน กิจกรรมในการฝึกสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ กำหนดกิจกรรมชัดเจนดำเนินการง่ายเหมาะสมต่อผู้อบรม 3) ความพึงพอใจด้านเนื้อหา อ้างอิงตามตารางที่ 2 เรื่องจุดประสงค์ของวิชามีความชัดเจนและนักศึกษานำไปใช้ต่อยอดได้พบว่ามีคะแนนมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าวิชาเป็นวิชาเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อปฏิบัติจริงนักศึกษาจึงรู้สึกว่าจะต้องได้ ในส่วนของเรื่องความยาก ปริมาณเนื้อหา และเวลาที่ไมเพียงพอต่อการสอนมีผลต่อความไม่พอใจของนักศึกษาแสดงผลเดียวกันกับงานวิจัยก่อนหน้ามีทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของภาณุภัค ผ่องอำพันธ์ (2559) ในงานวิจัยนี้ได้แสดงความพึงพอใจในส่วนของ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับระดับชั้นปี เนื้อหาวิชาที่มีความทันสมัยและเนื้อหาส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งไม่พบรายละเอียดนี้ในงานวิจัยด้านความพึงพอใจของงานวิจัยก่อนหน้า โดยภาพรวมแล้วผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมให้มากกว่าการสอนแบบ lecture ดีกว่าการพยายามอัดเยียดเนื้อหาที่แน่นไปแล้วนักศึกษาอาจจะไม่ได้นำความรู้ไปใช้ 4) ในด้านการวัดผลและประเมินผล อ้างอิงตามตารางที่ 6 คะแนนน้อยที่สุดในบรรดาประเด็นอื่นๆ อาจเป็นเพราะนักศึกษาไม่ได้เกรดในห้องและความกังวลของนักศึกษาที่มีผลต่อความไม่พอใจ ในเรื่องการวัดประเมินด้านจริยธรรมและคุณธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่างานอาชีพบริบาลเป็นอาชีพที่ต้องดูแลชีวิตของคน ต้องอาศัยความมีจริยธรรมและคุณธรรมอย่างมาก การประเมินในเรื่องนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก คะแนนมากลำดับถัดไปคือเรื่องของการใช้การวัดผลที่หลากหลาย จากการดูในเรื่องของกระบวนการเรียนการสอนและความยากง่ายในหัวข้อย่อยของการวัดผลและประเมินผลประกอบ ทำให้ทราบว่านักศึกษามีความพอใจที่จะได้คะแนนกลุ่มมากกว่าการสอบแยกเดี่ยวที่เป็นข้อสอบวัดผล ดังนั้นผู้วิจัยคาดหวังไม่เพียงแต่หลักสูตรนี้แต่ยังรวมถึงหลักสูตรอื่นๆ ที่จะมีการวัดผลอื่นนอกจากการสอบ เพราะการสอบสามารถรันตีในความสามารถแต่ไม่สามารถวัดผลในเรื่องอื่นเช่น เรื่องคุณธรรมได้ คะแนนที่ได้น้อยที่สุดคือความพึงพอใจเรื่องการวัดผลที่มีเกณฑ์ชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าที่ศึกษาของภาณุภัค ผ่องอำพันธ์ (2559) ในงานวิจัยนี้มีข้อมูลความพึงพอใจในการวัดผลและประเมินผลด้านจิตพิสัย การวัดผลประเมินผลที่หลากหลายและอาจารย์แจ้งให้นักศึกษาทราบถึงพัฒนาการและความสามารถตนเองเสมอ อย่างไรก็ตามยังขาดในเรื่องการวัดผลที่สอดคล้องและเหมาะสมต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษาก่อนหน้า

ประเด็นต่อไปคือ ความคิดเห็นของผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริบาลผู้สูงอายุในระดับมหาวิทยาลัยที่เกิดจากการวิเคราะห์ของหลักสูตรเนื้อหาจากการทบทวนวรรณกรรมก่อนหน้าและการใช้หนังสือเกี่ยวกับการบริบาลเพื่อผู้บริบาลชาวต่างชาติ 3 เล่มดังนี้ 1) 介護スタッフのための声かけ表現集 2) 場面から学ぶ介護の日本語 3) 介護の日本語 1年生 สุดท้ายได้นำ ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($X = 4.20$, $SD = 0.5$) ในส่วนแผนการสอนทั้ง 16 สัปดาห์ ผู้วิจัยพบว่าปัญหาอยู่ที่ผู้เรียนไม่พร้อมเพราะยังไม่มีความรู้ถึงการสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น N 4 ที่จริงห้องเรียนนี้ควรเน้นไปที่การฝึกฝนของการบริบาล ซึ่งหากตัดการสอนเรื่องการสอบวัดระดับ N 4 ออก

ก็อาจจะทำให้มีเวลาในการเรียนเรื่องการบริหารได้มากขึ้น ส่วนการเรียนเรื่องอักษรคันจิในการอ่านประวัติผู้สูงอายุควรจัดการเรียนโดยไม่คำนึงถึงการสอบวัดระดับ N ใดๆ แต่ควรสอนในการใช้งานจริง และใช้เอกสารทำงานจริงเลยเพื่อให้ผู้เรียนได้จดจำแต่สิ่งที่จำเป็น สามารถลดทอนเวลาในการเรียนได้ นอกจากนี้เวลาเรียนส่วนใหญ่ที่เป็น lecture นักศึกษามีความเบื่อหน่าย ผู้สอนจึงควรจะมีกิจกรรมเสริมอื่น เช่น แบบฝึกหัดเสริม ผู้วิจัยเห็นว่าการจะจัดการกับปัญหาผู้เรียนทั้งสองอย่างนี้สามารถทำได้โดยการคัดเลือกผู้เรียนในขั้นตอนแรก กล่าวคือ ควรเลือกหาผู้เรียนที่มีความสามารถในการสอบวัดระดับ N 4 หรือเทียบเท่าและควรเป็นผู้ที่พื้นฐานแล้วมีความต้องการเรียนด้านบริหารหรือพยาบาลแต่แรก

การสร้างรายวิชาภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานเพื่อการบริหารผู้สูงอายุในระดับมหาวิทยาลัยนี้ เป็นเพียงความพยายามเบื้องต้นที่จะสร้างและปรับวิชาในหลักสูตรใหม่เท่านั้น การวิจัยนี้ได้สามารถทำและบรรลุขั้นตอนนี้ในส่วนของเนื้อหาการสร้างวิชาที่เกิดจากความต้องการที่จะสนทนาจริงของผู้บริหารผู้ป่วย หลักสูตรเนื้อหาการอบรมการบริหารเมื่ออยู่ที่ประเทศญี่ปุ่นและหลักสูตรเนื้อหาตามคอร์สระยะสั้นการบริหารพื้นฐานภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย นอกจากนี้ยังปรับเนื้อหาให้ตรงกับเนื้อหาในการออกข้อสอบของรัฐบาลเพื่อส่งออกแรงงานบริหารด้วย ซึ่งได้อ้างอิงมาตามการทบทวนวรรณกรรม อย่างไรก็ตาม การวิจัยนี้ยังขาดการใช้งานจริงที่ต้องผ่านการใช้หลายครั้งเพื่อจะสามารถรู้ถึงความบกพร่องของหลักสูตรได้

8. ข้อเสนอแนะ

1. การจัดวิชาใหม่หรือหลักสูตรใดควรจัดให้เหมาะสมกับความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน มีสื่อ กิจกรรมและการวัดผลที่ตรงจุดประสงค์ของวิชาหรือหลักสูตรเพราะจะทำให้วิชาหรือหลักสูตรนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้
2. การวิจัยศึกษาในเรื่องการบริหารยังมีอีกหลายแง่มุมที่จะสามารถต่อยอดไปได้ ในการศึกษาครั้งต่อไปสามารถเป็นในเรื่องการประเมินผลวิชา ตัวชี้ผลการเรียนรู้ของวิชา หรือจะเป็นการวิจัยศึกษาผลการเรียนผ่านกิจกรรมใดๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาในด้านภาษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการจัดหางาน. (2564). กระทรวงแรงงานชวนผู้สนใจไปทำงานประเทศญี่ปุ่น สมัครสอบภาษาญี่ปุ่นและทดสอบทักษะฝีมือด้านงานบริหาร. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน, 2565, จาก กรมการจัดหางาน: https://www.doe.go.th/prd/main/news/param/site/1/cat/7/sub/0/pull/detail/view/detail/object_id/42894
- ภาณุภัค ผ่องอำพัน. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาจีนขั้นพื้นฐานสำหรับพยาบาลวิชาชีพกรณีศึกษา: โรงพยาบาลกรุงเทพพัทยา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา(ดุขฎิบัณฑิต) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2022). Japanese Language for Being Elderly Caregiver. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน, 2565, จาก thaimooc: <https://lms.thaimooc.org/courses/course-v1:STOU+STOU.CCDKM012+2020/course/>
- วรรณิษา ไวยฉายี. (2563). ความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้สอนต่อหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น: กรณีศึกษาศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วารสารญี่ปุ่นศึกษา, 37(2), 51-66.
- สุพรรณษา แป้นกลัด. (2554). ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วิทยานิพนธ์ปริญญา(มหาบัณฑิต) สาขาวิชาการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สุพรรณษา สภาชัย และวิไลภรณ์ ฤทธิ์คุปต์. (2564). การพัฒนาหลักสูตรการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นพื้นฐาน
เพื่อการรับบาลผู้สูงอายุ. วารสารการวิจัยกาสะลอง, 15(1), 11-21.
- Nippon.com. (2021). Japan's Elderly Population Hits Record High. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน, 2565, จาก
nippon: <https://www.nippon.com/en/news/yjj2021091900274/>
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. Harcourt Brace.
- 岡部麻美子・鎮目怜子・向井あけみ. (2017). 「介護スタッフのための声かけ表現集」 キャプラン株式会社.
- 加藤真実子・奥村恵子・生出亜希. (2019). 「介護の日本語 1 年生」 光邦株式会社.
- 厚生労働省. (2018). 介護福祉士養成課程における教育内容の見直しについて. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน, 2565, จาก
seisakunitsuite: https://www.mhlw.go.jp/stf/seisakunitsuite/bunya/hukushi_kaigo/seikatsuhogo/shakai-kaigo-yousei/index_00001.html
- 澤田幸子・中村倫子・牧野昭子・矢谷久美子・渡部真田美. (2019). 「場面から学ぶ介護の日本語」 倉敷印刷株式会社.
- 宮崎 理司・中野 玲子・早川 直子・奥村 恵子. (2017). 「外国人介護職への日本語教育法」 図書印刷 株式会社.

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Affiliation: Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University
Corresponding email: usadagon_k@hotmail.com

การสำรวจกลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนระดับต้น
- กรณีศึกษานักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยบูรพา-

ธัญญารัตน์ สงวนศรี

ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจกลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนระดับต้นในระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลยุทธ์การอ่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการอ่านภาษาญี่ปุ่น 1 จำนวน 45 คน จากผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับการใช้กลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนระดับต้นแต่ละด้านมีตั้งแต่ระดับสูง $\bar{X} = 3.87$ ถึงระดับต่ำ $\bar{X} = 3.22$ (ค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X} = 3.51$) โดยกลยุทธ์การอ่านที่ผู้เรียนระดับต้นมักจะใช้ 4 ด้านแรกจากการประเมินตนเอง ได้แก่ 1) Advance Organizer ($\bar{X} = 3.87$) 2) Organizational Planning ($\bar{X} = 3.65$) 3) Selective Attention ($\bar{X} = 3.52$) ซึ่งอยู่ในขั้นตอน Pre-reading (การวางแผนการอ่าน) และ 4) กลยุทธ์การอ่านด้าน Self-Assessment ($\bar{X} = 3.50$) ซึ่งอยู่ในขั้นตอน Post-reading (การประเมินความเข้าใจในการอ่าน) นอกจากนี้พบว่า กลยุทธ์การอ่านที่ผู้เรียนระดับต้นใช้บางครั้ง ได้แก่ 1) Comprehension Monitoring ($\bar{X} = 3.49$) และ 2) Production Monitoring ($\bar{X} = 3.46$) ซึ่งอยู่ในขั้นตอน While-reading (การควบคุมและตรวจสอบการใช้กลยุทธ์การอ่าน) 3) กลยุทธ์การอ่านด้าน Self-Reflection ($\bar{X} = 3.48$) และ 4) Self-Evaluation ($\bar{X} = 3.29$) ในขั้นตอน Post-reading ในขณะที่กลยุทธ์การอ่านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ Self-Management ($\bar{X} = 3.22$) ซึ่งอยู่ในขั้นตอน Pre-reading ผลการวิจัยครั้งนี้ นำมาซึ่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนากิจกรรมการอ่านที่ส่งเสริมการใช้กลยุทธ์การอ่านในขั้นตอนต่างๆ โดยเฉพาะขั้นตอนระหว่างการอ่านและหลังการอ่านในการเรียนการสอนในรายวิชาการอ่านภาษาญี่ปุ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: กลยุทธ์การอ่าน, การอ่านภาษาญี่ปุ่น, ผู้เรียนระดับต้น

Exploring Japanese Reading Strategies of Elementary Learners -A Case Study of Japanese Language Students at Burapha University-

Thanyarat Sanguansri

Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

Abstract

The purpose of this research was to explore Japanese reading strategies of elementary learners in higher education. Data were collected using a reading strategy questionnaire. The sample group used in this research were students in the Japanese language program. 45 students enrolled in the Japanese Reading I. From the results of the study, it was found that the average level of strategy use each entry of beginner learner ranges from high level $\bar{X} = 3.87$ to low $\bar{X} = 3.22$ (total mean $\bar{X} = 3.51$), with reading strategies that beginner learners tend to use in the first four areas from self-assessment. These are 1) Advance Organizer ($\bar{X} = 3.87$) 2) Organizational Planning ($\bar{X} = 3.65$) 3) Selective Attention ($\bar{X} = 3.52$), which are in the stage of Pre-reading (reading planning) and 4) self-assessment reading strategies ($\bar{X} = 3.50$) which were in the post-reading stage. Furthermore, reading strategies that learners sometimes used, are 1) Comprehension Monitoring ($\bar{X} = 3.49$) 2) Production Monitoring ($\bar{X} = 3.46$) which are in the stage of while-reading (monitor and check the use of reading strategies), 3) Self-Reflection ($\bar{X} = 3.48$) and 4) Self-Evaluation ($\bar{X} = 3.29$), which are in the post-reading stage (self-assessment and evaluate reading performance), while reading strategy with lowest mean was Self-Management ($\bar{X} = 3.22$), which is in the Pre-reading stage. The results of this research provide useful information for planning to develop reading activities that promote the use of reading strategies in various stages, especially while-reading and post-reading, in teaching and learning in Japanese reading courses. This will lead to the development of better reading skills of learners.

Keywords: Reading strategies, Japanese reading, Elementary learners

1. บทนำ

ความสามารถในการอ่านภาษาต่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะภาษาที่สามที่ได้กำหนดเป็นหลักสูตรสาขาวิชาเอก การอ่านจึงอาจเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้อ่านที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาชั้นปีต้น ๆ อาจมีประสบการณ์การอ่านเชิงวิชาการในภาษาต่างประเทศน้อย ประกอบกับการอ่านนั้นนับว่าเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ซึ่งมีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้อ่าน คือ ความสามารถทางภาษาและการใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสม อันส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน (Anderson, 1984) การอ่านภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาต่างประเทศของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นที่ต้องอ่านหนังสือ ตำราวิชาการ สื่อการเรียนการสอนที่เขียนเป็นภาษาญี่ปุ่นจำนวนมากนั้น จึงจำเป็นต้องใช้ความสามารถในการอ่านเป็นอย่างมากเพื่อที่จะคาดการณ์และทำความเข้าใจความหมาย ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ประสบความสำเร็จในการอ่านภาษาญี่ปุ่น ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาด้านความรู้ทางภาษาแล้ว อาจเกิดจากปัญหาการขาดความรู้/ทักษะในการใช้กลยุทธ์การอ่าน ดังนั้น การจะช่วยให้การอ่านของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายได้เร็วยิ่งขึ้น ผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนรู้จักกลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมและส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านให้แก่ผู้เรียน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านของผู้เรียน (Mokhtari, Reichard & Sheorey, 2008; Pressley et al., 2006) อย่างไรก็ตาม การอ่านเพื่อความเข้าใจสามารถอธิบายได้ว่าเป็นทักษะทางความคิดที่ซับซ้อน ซึ่งผู้อ่านจะมีส่วนร่วมกับข้อความเพื่อให้ได้ความหมายและความเข้าใจที่เกิดขึ้นได้โดยใช้กระบวนการคิดของผู้อ่านและทักษะด้านปัญญา เพื่อทำความเข้าใจความหมายของข้อความ (Kintsch, 2002) กลยุทธ์การอ่านจึงเป็นเครื่องมือทางปัญญาที่ผู้อ่านอาจนำไปใช้อย่างมีสติ เพื่อตรวจสอบ ทำความเข้าใจสิ่งที่อ่าน (Afflerbach & Cho, 2009; Afflerbach, Pearson & Paris, 2008) และกลยุทธ์การอ่านเป็นเทคนิคที่ผู้อ่านใช้ และเมื่อเวลาผ่านไปอาจกลายเป็นส่วนอัตโนมัติของกระบวนการอ่าน แต่จะต้องใช้การฝึกฝนและใช้บ่อย ๆ (Afflerbach et al., 2008) นอกจากนี้ จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ผู้เรียนสามารถพัฒนาการอ่านด้วยกลวิธีอภิปัญญา (วิธีที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในกระบวนการคิดและการเรียนรู้ของตนเอง เป็นกลวิธีทางปัญญาขั้นสูงซึ่งรวมไปถึงการคิดเกี่ยวกับภาษาและกระบวนการเรียนรู้อันประกอบไปด้วยการวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมทางภาษา การควบคุมขณะปฏิบัติกิจกรรมและประเมินผลหลังจากกิจกรรมนั้นเสร็จแล้ว) โดยหลังจากผู้เรียนได้รับการสอนกลยุทธ์การอ่านด้านอภิปัญญาที่ให้ไตร่ตรองกระบวนการอ่านโดยรวมแล้ว ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการอ่านมากขึ้น ดังนั้น ในการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้กลยุทธ์การอ่านและการปรับใช้ จึงเป็นทักษะที่ผู้สอนจำเป็นต้องตระหนักอย่างยิ่ง (Strickland & Shanahan, 2004) งานวิจัยนี้ จึงมุ่งศึกษาการใช้กลยุทธ์ในการอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นที่เป็นผู้เรียนระดับต้น โดยใช้การสำรวจแบบสอบถามการใช้กลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่น เพื่อให้ผู้เรียนประเมินตนเองเกี่ยวกับการตระหนักรู้ความคิดของตนในขั้นตอนก่อนการอ่าน ระหว่างการอ่านและหลังการอ่านภาษาญี่ปุ่น ผลการสำรวจนี้จะช่วยให้ผู้สอนได้ทราบถึงการตระหนักรู้ในการอ่านภาษาญี่ปุ่นว่า ผู้เรียนมีความรู้/ทักษะในการจัดการความคิดระหว่างการเรียนรู้ของตนเองได้มากน้อยเพียงใด และผู้เรียนใช้กลยุทธ์ใดมาช่วยทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน และนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนพัฒนากิจกรรมการอ่านในการเรียนการสอนการอ่านภาษาญี่ปุ่นต่อไป เพื่อจะช่วยเหลือพัฒนาทักษะการอ่านแก่ผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นตั้งแต่การเรียนการอ่านในระดับต้นอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการอ่านภาษาญี่ปุ่นระดับสูงและเป็นผู้เรียนที่มีทักษะการอ่านที่ดีในระยะยาวต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสำรวจกลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนระดับต้นในระดับอุดมศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 2 จำนวนทั้งหมด 45 คน เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษ 1 ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2565 ซึ่งนับว่าเป็นผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับต้น เนื่องจากเพิ่งศึกษาในหลักสูตรมาได้เพียง 1 ปีการศึกษา และรายวิชาที่ได้ศึกษาเป็นเนื้อหา คำศัพท์และไวยากรณ์ในระดับต้น ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามกลยุทธ์การอ่าน โดยอ้างอิงแนวคิดและหัวข้อคำถามในงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษากลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาซึ่งเป็นที่ยอมรับ (e.g. Chamot & O'Malley, 1990; Zhang & Seepho, 2013) ประกอบด้วยข้อความคำถาม 40 ข้อ เพื่อประเมินระดับการใช้กลยุทธ์การอ่านที่ใช้ในขั้นตอนก่อนการอ่าน (Pre-reading) ซึ่งเกี่ยวกับความสามารถในการวางแผน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนการเรียนรู้เป็นแนวทางในการอ่าน, ขั้นตอนระหว่างอ่าน (While-reading) ซึ่งเกี่ยวกับการควบคุมและตรวจสอบ เพื่อทบทวนความเหมาะสมและความถูกต้องของวิธีการและขั้นตอนที่เลือกใช้ในการทำความเข้าใจ และขั้นตอนหลังการอ่าน (Post-reading) ซึ่งเกี่ยวกับการประเมินผลความเข้าใจในการอ่าน เพื่อให้แน่ใจว่าผลที่ได้มีความถูกต้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่วางไว้

โดยแต่ละขั้นตอนประกอบด้วยรายการกลยุทธ์การอ่านอภิปัญญา (Metacognitive reading strategies) ได้แก่ 1) การกำหนดแผนกว้าง ๆ ล่วงหน้า (Advance Organizer; ข้อ 1-4) ได้แก่ การกำหนดลักษณะการอ่าน ตั้งเป้าหมายและกำหนดวัตถุประสงค์ในการอ่าน 2) การวางแผนจัดการ (Organizational Planning; ข้อ 5-8) ได้แก่ วางแผนการเลือกใช้กลยุทธ์และอ่านในส่วนที่เกี่ยวข้อง วางแผนกลยุทธ์ที่จะช่วยให้การอ่านสำเร็จ กระตุ้นความรู้เดิมและเชื่อมโยงความรู้เดิมในการอ่าน 3) การเลือกประเด็นความสนใจ (Selective Attention; ข้อ 9-10) ได้แก่ การจัดลำดับกลยุทธ์และเลือกกลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมเพื่อให้การอ่านนั้นสำเร็จ 4) การจัดการตนเอง (Self-Management; ข้อ 11-12) ได้แก่ การปรับใช้กลยุทธ์การอ่านที่เฉพาะเจาะจง/ปรับกลยุทธ์การอ่านเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 5) การควบคุมและตรวจสอบความเข้าใจ (Comprehension Monitoring; ข้อ 13-24) ได้แก่ การตรวจสอบความถูกต้องในการอ่านโดยรวม การตรวจสอบความสามารถและความยากลำบากในการอ่านของตนเอง 6) การควบคุมและตรวจสอบการใช้กลยุทธ์ (Production Monitoring; ข้อ 25-30) ได้แก่ การตรวจสอบว่ากลยุทธ์การอ่านที่ได้เรียนรู้สามารถแก้ปัญหาความเข้าใจได้หรือไม่ และติดตามผลการใช้กลยุทธ์การอ่านที่เลือกและใช้กลยุทธ์อื่นเมื่อไม่ได้ผล 7) การประเมินตนเอง (Self-Assessment; ข้อ 31-34) ได้แก่ การประเมินความสำเร็จในการอ่านตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 8) การประเมินความเข้าใจในการอ่าน (Self-Evaluation; ข้อ 35-37) ได้แก่ การประเมินว่าตนเองเรียนรู้การอ่านได้ดีเพียงใด พยายามสังเกตและแก้ไข 9) การสะท้อนคิด (Self-Reflection; ข้อ 38-40) ได้แก่ การสะท้อนปัญหาของตัวเองในกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น

คำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงของเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงแก้ไขความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษาของแบบสอบถาม และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมาก ($\alpha = .87$)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ในภาคการศึกษาต้นมีการจัดการเรียนการสอนภายใต้การเว้นระยะห่าง จึงใช้วิธีรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผ่านช่องทางออนไลน์ โดยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form ผู้วิจัยทำการแจ้งนักศึกษากลุ่มตัวอย่างถึงวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม โดยการทำแบบสอบถามไม่มีเวลาจำกัด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS คำนวณค่าสถิติ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้วิเคราะห์ระดับการใช้กลยุทธ์การอ่าน และการแปรผลในแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าเฉลี่ยสำหรับการใช้กลยุทธ์ (Oxford, 1990) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปรผล
4.50 – 5.00	ใช้เสมอหรือเกือบทุกครั้ง
3.50 – 4.49	มักจะใช้
2.50 – 3.49	บางครั้งใช้
1.50 – 2. 49	ไม่ค่อยได้ใช้
0.00 – 1.49	ไม่เคยใช้หรือแทบไม่เคยใช้เลย

4. ผลการวิจัย

ผลสำรวจการใช้กลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนระดับต้นที่เป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 2 (n=45) โดยภาพรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการกลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนโดยรวม จำแนกรายข้อย่อย เรียงตามลำดับมากที่สุดไปน้อยที่สุดในกลยุทธ์แต่ละด้าน

กลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
Advance Organizer (การกำหนดแผนกว้างๆ ล่วงหน้า)	3.87	.62	มักจะใช้
3.ฉันดูคำถามหรือคำสั่งเพื่อให้ทราบว่าทำอะไร	4.07	1.03	มักจะใช้
2.ฉันใช้ความรู้เดิมที่มีเพื่อเข้าใจแนวคิดจากเรื่อง	4.07	.78	มักจะใช้
4.ฉันพยายามคาดเดาเนื้อหาจากชื่อเรื่อง	3.89	1.07	มักจะใช้
1.ฉันพิจารณาความสำเร็จในการอ่านก่อนหน้านั้นในการอ่านที่คล้ายกัน และแยกแยะวัตถุประสงค์ของการอ่าน	3.47	.87	บางครั้งใช้
Organizational Planning (การวางแผนจัดการ)	3.65	.48	มักจะใช้
6.ฉันกวาดตาดูข้อความเป็นอันดับแรกและจดจ่อกับสิ่งที่จะอ่าน	4.07	.86	มักจะใช้
7.ฉันอ่านคำสั่ง/คำถามก่อนอ่านเนื้อหา	3.80	1.14	มักจะใช้
5.ฉันสามารถคิดวิธีการอ่านต่างๆ ที่ฉันน่าจะใช้	3.42	.78	บางครั้งใช้
8.ฉันอ่านเนื้อหาก่อนอ่านคำสั่ง/คำถาม	3.31	1.31	บางครั้งใช้
Selective Attention (การเลือกประเด็นความสนใจ)	3.52	.71	มักจะใช้
10.ฉันนึกถึงจุดที่ควรปรับปรุงในการอ่านและพยายามทำความเข้าใจเมื่อเริ่มอ่าน	3.82	.96	มักจะใช้
9.ฉันกำหนดประเด็นสำคัญที่ฉันจะให้ความสนใจ เช่น หัวเรื่อง หัวข้อย่อย ประโยค ย่อหน้า	3.22	1.08	บางครั้งใช้
Self-Management (การจัดการตนเอง)	3.22	.77	บางครั้งใช้
11.ฉันดูคำถามและค้นหาคำตอบในย่อหน้าเฉพาะ เพราะฉันคิดว่ามันง่ายกว่า	3.69	1.10	มักจะใช้

กลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
12.ฉันวางแผนก่อนอ่านเพราะฉันคิดว่ามันมีประโยชน์	2.75	.98	บางครั้งใช้
Comprehension Monitoring (การควบคุมและตรวจสอบความเข้าใจ)	3.49	.47	บางครั้งใช้
23.ฉันอ่านต่อไปแม้จะมีปัญหาและตรวจสอบความเข้าใจในข้อความอย่างต่อเนื่อง	3.91	.85	มักจะใช้
21.ฉันแปลประโยคต่อประโยคขณะอ่าน	3.80	1.10	มักจะใช้
13.อันดับแรก ฉันอ่านเพื่อดูเนื้อหาโดยรวม	3.67	1.09	มักจะใช้
14.ฉันให้ความสนใจเฉพาะกับข้อมูลที่คิดว่าจำเป็นสำหรับการตอบคำถาม	3.67	1.02	มักจะใช้
22.ฉันมุ่งเป้าในการอ่านแต่ละครั้ง เช่น ฉันดูความหมายโดยรวมคร่าวๆ ของข้อความก่อน และอ่านเพื่อหาคำสำคัญหรือความหมายโดยนัยของประโยคต่อไป	3.67	.90	มักจะใช้
20.ฉันข้ามคำหรือประโยคที่ฉันไม่เข้าใจ	3.60	1.21	มักจะใช้
18.ฉันสามารถจดจ่อกับการอ่านได้ แม้ว่าข้อความและสิ่งที่ฉันกำลังอ่านอยู่จะยาก	3.40	.89	บางครั้งใช้
19.ฉันขีดเส้นใต้ประโยคและคำศัพท์ยากๆ แล้วพยายามทำความเข้าใจ	3.33	1.26	บางครั้งใช้
17.ฉันสามารถหาวิธีที่จะจดจ่อกับการอ่านได้แม้ว่าจะมีสิ่งรบกวนสมาธิอยู่มากมายรอบตัวฉัน	3.29	1.04	บางครั้งใช้
15.ฉันตรวจสอบการคาดเดาของฉันในย่อหน้าก่อนหน้านั้น และคาดเดาสิ่งที่จะเกิดขึ้นในย่อหน้าถัดไป	3.29	1.04	บางครั้งใช้
24.ฉันควบคุมความเร็วในการอ่านตามเวลาและความยาวของข้อความที่กำหนด	3.29	1.01	บางครั้งใช้
16.ฉันสามารถหาวิธีที่จะเอาชนะปัญหาได้ เมื่อฉันติดปัญหาคำศัพท์ยากๆ	3.02	.92	บางครั้งใช้
Production Monitoring (การควบคุมและตรวจสอบการใช้กลยุทธ์การอ่าน)	3.46	.57	บางครั้งใช้
26.ฉันค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่กำหนด	4.20	.76	มักจะใช้
28.ฉันพิจารณาว่าฉันเข้าใจเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบอย่างถูกต้องหรือไม่	3.55	.89	มักจะใช้
30.ฉันเปลี่ยนกลยุทธ์การอ่าน หากวิธีที่ใช้อยู่ไม่可以帮助ฉันทำความเข้าใจในการอ่านได้สำเร็จ	3.49	.97	บางครั้งใช้
29.ฉันสามารถเลือกกลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาการอ่านได้ในทันที	3.35	.96	บางครั้งใช้
25.ฉันสามารถใช้กลยุทธ์การอ่านเพื่อช่วยให้เข้าใจได้ดีขึ้น	3.09	.87	บางครั้งใช้
27.ฉันสามารถคิดวิธีแก้ปัญหาการอ่านของฉันได้ แม้ว่าจะเป็นเรื่องยากมากก็ตาม	3.07	.89	บางครั้งใช้
Self-Assessment (การประเมินตนเอง)	3.50	.61	มักจะใช้
31.ฉันตระหนักได้ว่าความกังวลหลักของฉันมาพร้อมกับการทำความเข้าใจให้ดีขึ้น เพื่อให้การอ่านสำเร็จ	4.02	.81	มักจะใช้
33.ฉันสนุกกับการพูดคุยกับเพื่อนร่วมชั้นเกี่ยวกับประเด็นยากๆ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอ่าน เพื่อให้ได้วิธีการอ่านที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	3.71	1.10	มักจะใช้
32.ฉันตรวจสอบเพื่อดูว่ากลยุทธ์การอ่านของฉันช่วยในการทำความเข้าใจหรือไม่	3.40	.78	บางครั้งใช้

กลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
34.ฉันใช้แผนการอ่านของตนในการตัดสินใจว่าฉันอ่านเก่งแค่ไหน	2.89	.98	บางครั้งใช้
Self-Reflection (การสะท้อนคิด)	3.48	.68	บางครั้งใช้
38.ฉันใช้เวลากระตุ้นตัวเองให้พัฒนาการอ่าน แม้พบว่าตัวเองอ่านได้ไม่ดี	3.53	.94	มักจะใช้
39.ฉันใช้เวลาไตร่ตรองถึงประสิทธิภาพในการอ่านของฉัน	3.53	.94	มักจะใช้
40.ฉันทบทวนและสรุปกลยุทธ์การอ่านเพื่อดูว่าฉันจะคงไว้หรือปรับปรุงในการอ่านครั้งต่อไป	3.38	.96	บางครั้งใช้
Self-Evaluation (การประเมินความเข้าใจในการอ่าน)	3.29	.67	บางครั้งใช้
36.ฉันตั้งเป้าหมายการอ่านที่สูงขึ้น เช่น ระดับความเข้าใจในครั้งต่อไป โดยพิจารณาจากวิธีการอ่านที่ดีที่สุดในครั้งนี้ และสิ่งที่คุณจะใช้ต่อไปหรือเปลี่ยนแปลง	3.62	.94	มักจะใช้
37.ฉันสามารถใช้คุณลักษณะของผู้อ่านที่ดีเป็นเกณฑ์ในการประเมินการอ่านของตัวเองได้	3.22	.95	บางครั้งใช้
35.ฉันประเมินความสำเร็จในการอ่านของตนจากการบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่	3.02	.86	บางครั้งใช้
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	3.51	.40	มักจะใช้

จากตาราง พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับการใช้กลยุทธ์การอ่านโดยรวม $\bar{X} = 3.51$ และเมื่อพิจารณากลยุทธ์รายด้าน พบว่าในด้าน Advance Organizer ของผู้เรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 3.ฉันดูคำถามหรือคำสั่งเพื่อให้ทราบว่า จะทำอะไร ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมาได้แก่ 2.ฉันใช้ความรู้พื้นฐานที่มี เพื่อให้ได้แนวคิด ทวีไปจากเรื่อง ($\bar{X} = 4.07$) 4.ฉันพยายามคาดเดาเนื้อหาของข้อความจากชื่อเรื่อง ($\bar{X} = 3.89$) 1.ฉันพิจารณาความสำเร็จก่อนหน้าในการอ่านที่คล้ายกันและแยกแยะวัตถุประสงค์ของการอ่านที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 3.47$) ตามลำดับ

ในด้าน Organizational Planning ของผู้เรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 6.ฉันกวาดตาข้อความเป็นอันดับแรก และจดจ่อกับสิ่งที่จะอ่าน ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมาได้แก่ 7.ฉันอ่านคำสั่ง/คำถามก่อนอ่านเนื้อหา ($\bar{X} = 3.80$) 5.ฉันสามารถคิดวิธีการอ่านต่างๆที่ฉันน่าจะใช้ ($\bar{X} = 3.42$) 8.ฉันอ่านเนื้อหาท่อนก่อนอ่านคำสั่ง/คำถาม ($\bar{X} = 3.31$) ตามลำดับ

ในด้าน Selective Attention ของผู้เรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 10.ฉันนึกถึงจุดที่ควรปรับปรุงในการอ่านและพยายามทำความเข้าใจเมื่อเริ่มอ่าน ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมาได้แก่ 9.ฉันกำหนดประเด็นสำคัญที่ฉันจะให้ความสนใจ เช่น หัวเรื่อง หัวข้อย่อย ประโยค ย่อหน้า ($\bar{X} = 2.75$) ตามลำดับ

ในด้าน Self-Management ของผู้เรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 11.ฉันดูคำถามและค้นหาคำตอบในย่อหน้า เฉพาะเพราะฉันคิดว่ามันง่ายกว่า ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมาได้แก่ 12.ฉันวางแผนก่อนอ่านเพราะฉันคิดว่ามันมีประโยชน์ ($\bar{X} = 2.75$) ตามลำดับ

ในด้าน Comprehension Monitoring ของผู้เรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 23.ฉันอ่านต่อไปแม้จะมีปัญหาและตรวจสอบความเข้าใจในข้อความอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมาได้แก่ 21.ฉันแปลประโยคต่อประโยคขณะอ่าน ($\bar{X} = 3.80$) 13.อันดับแรก ฉันอ่านเพื่อดูเนื้อหาโดยรวม ($\bar{X} = 3.67$) 14.ฉันให้ความสนใจเฉพาะกับข้อมูลที่คิดว่าจำเป็นสำหรับการตอบคำถาม ($\bar{X} = 3.67$) 22.ฉันมุ่งเป้าในการอ่านแต่ละครั้ง เช่น ฉันดูความหมายโดยรวมคร่าวๆ ของข้อความก่อนและอ่านเพื่อหาคำสำคัญหรือความหมายโดยนัยของประโยคต่อไป ($\bar{X} = 3.67$) 20.ฉันข้ามคำหรือประโยคที่ฉันไม่เข้าใจ ($\bar{X} = 3.60$) 18.ฉันสามารถจดจ่อกับการอ่านได้ แม้ว่าข้อความ และสิ่งที่ฉันกำลังอ่านอยู่จะยาก ($\bar{X} = 3.40$) 19.ฉันขีดเส้นใต้ประโยคและคำศัพท์ยากๆ แล้วพยายามทำความเข้าใจ ($\bar{X} = 3.33$) 17.ฉันสามารถหาวิธีที่จะจดจ่อกับการอ่านได้แม้ว่าจะมีสิ่งรบกวน

สมาธิอยู่มากมายรอบตัวฉัน ($\bar{X} = 3.29$) 15.ฉันตรวจสอบการคาดเดาของฉันในย่อหน้าก่อนหน้านั้นและคาดเดาสิ่งที่จะเกิดขึ้นในย่อหน้าถัดไป ($\bar{X} = 3.29$) 24.ฉันควบคุมความเร็วในการอ่านตามเวลาและความยาวของข้อความที่กำหนด ($\bar{X} = 3.29$) 16.ฉันสามารถหาวิธีที่จะเอาชนะปัญหาได้ เมื่อฉันติดปัญหาคำศัพท์ยากๆ ($\bar{X} = 3.02$) ตามลำดับ

ในด้าน Production Monitoring ของผู้เรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 26.ฉันค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่กำหนด ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมาได้แก่ 28.ฉันพิจารณาว่าฉันเข้าใจเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบอย่างถูกต้องหรือไม่ ($\bar{X} = 3.55$) 30.ฉันเปลี่ยนกลยุทธ์การอ่าน หากวิธีที่ใช้อยู่ไม่สามารถช่วยให้ฉันทำความเข้าใจในการอ่านได้สำเร็จ ($\bar{X} = 3.49$) 29.ฉันสามารถเลือกกลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาการอ่านได้ในทันที ($\bar{X} = 3.35$) 25.ฉันสามารถใช้กลยุทธ์การอ่านเพื่อช่วยให้เข้าใจได้ดีขึ้น ($\bar{X} = 3.09$) 27.ฉันสามารถคิดวิธีแก้ปัญหการอ่านของฉันได้ แม้ว่าจะเป็นเรื่องยากมากก็ตาม ($\bar{X} = 3.09$) ตามลำดับ

ในด้าน Self-Assessment ของผู้เรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 31.ฉันตระหนักได้ว่าความกังวลหลักของฉันมาพร้อมกับการทำความเข้าใจให้ดีขึ้น เพื่อให้การอ่านสำเร็จ ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาได้แก่ 33.ฉันสนุกกับการพูดคุยกับเพื่อนร่วมชั้นเกี่ยวกับประเด็นยาก ๆ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอ่าน เพื่อให้ได้วิธีการอ่านที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.71$) 32.ฉันตรวจสอบเพื่อดูว่ากลยุทธ์การอ่านของฉันช่วยในการทำความเข้าใจหรือไม่ ($\bar{X} = 3.40$) 34.ฉันใช้แผนการอ่านของตนในการตัดสินใจว่าฉันอ่านเก่งแค่ไหน ($\bar{X} = 2.89$) ตามลำดับ

ในด้าน Self-Reflection ของผู้เรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 38.ฉันใช้เวลากระตุ้นตัวเองให้พัฒนาการอ่าน แม้พบว่าตัวเองอ่านได้ไม่ดี ($\bar{X} = 3.53$) รองลงมาได้แก่ 39.ฉันใช้เวลาไตร่ตรองถึงประสิทธิภาพในการอ่านของฉัน 40.ฉันทบทวนและสรุปกลยุทธ์การอ่านเพื่อดูว่าฉันจะคงไว้หรือปรับปรุงในการอ่านครั้งต่อไป ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

ในด้าน Self-Evaluation ของผู้เรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 36.ฉันตั้งเป้าหมายการอ่านที่สูงขึ้น เช่น ระดับความเข้าใจในครั้งต่อไป โดยพิจารณาจากวิธีการอ่านที่ดีที่สุดในครั้งนี้ และสิ่งที่จะใช้ต่อไปหรือเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 3.62$) รองลงมาได้แก่ 37.ฉันสามารถใช้คุณลักษณะของผู้อ่านที่ดีเป็นเกณฑ์ในการประเมินการอ่านของตัวเองได้ ($\bar{X} = 3.22$) 35.ฉันประเมินความสำเร็จในการอ่านของตนจากการบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ ($\bar{X} = 3.02$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงการใช้กลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนระดับต้น จำแนกตามขั้นตอนการอ่าน

ขั้นตอนการอ่าน	กลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
Pre-reading (Planning)	Advance Organizer	3.87	.62	มักจะใช้	1
	Organizational Planning	3.65	.48	มักจะใช้	2
	Selective Attention	3.52	.71	มักจะใช้	3
	Self-Management	3.22	.77	บางครั้งใช้	9
While-reading (Monitoring)	Comprehension Monitoring	3.49	.47	บางครั้งใช้	5
	Production Monitoring	3.46	.57	บางครั้งใช้	7
	Self-Assessment	3.50	.61	มักจะใช้	4
Post-reading (Evaluating)	Self-Reflection	3.48	.68	บางครั้งใช้	6
	Self-Evaluation	3.29	.67	บางครั้งใช้	8
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.51	.40	มักจะใช้	

จากตาราง พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับการใช้กลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนระดับต้นแต่ละรายการมีตั้งแต่ระดับสูง $\bar{X} = 3.87$ ถึงระดับต่ำ $\bar{X} = 3.22$ (ค่าเฉลี่ยรวม $\bar{X} = 3.51$) นอกจากนี้ แสดงให้เห็นว่า กลยุทธ์การอ่านที่ผู้เรียนระดับต้นมักจะใช้ 4 ด้านแรกนั้นเป็นกลยุทธ์การอ่านในขั้นตอน Pre-reading ซึ่งเป็นขั้นการวางแผน (Planning) มากที่สุด ได้แก่ Advance Organizer ($\bar{X}$

= 3.87) Organizational Planning ($\bar{X}$ = 3.65) Selective Attention ($\bar{X}$ = 3.52) และกลยุทธ์การอ่านด้าน Self-Assessment ($\bar{X}$ = 3.50) ซึ่งอยู่ในขั้นตอน Post-reading

นอกจากนี้ พบว่า กลยุทธ์การอ่านที่บางครั้งผู้เรียนระดับต้นใช้ คือ Comprehension Monitoring ($\bar{X}$ = 3.49) และ Production Monitoring ($\bar{X}$ = 3.46) อยู่ในขั้นตอน While-reading ซึ่งเป็นขั้นตอนการควบคุมและตรวจสอบการใช้กลยุทธ์ การอ่าน (Monitoring) ตามด้วยกลยุทธ์การอ่านด้าน Self-Reflection ($\bar{X}$ = 3.48) และ Self-Evaluation ($\bar{X}$ = 3.29) ในขั้นตอน Post-reading ซึ่งเป็นขั้นตอนประเมินความเข้าใจในการอ่าน (Evaluating) ในขณะที่กลยุทธ์การอ่านที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ได้แก่ Self-Management ($\bar{X}$ = 3.22) ซึ่งอยู่ในขั้นตอน Pre-reading

5. สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการใช้กลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนระดับต้นมีประเด็นที่น่าสนใจ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับต้นมักจะใช้กลยุทธ์การอ่านในขั้นตอน Pre-reading ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการวางแผนการอ่านมากที่สุด ได้แก่ Advance Organizer ($\bar{X}$ = 3.87) Organizational Planning ($\bar{X}$ = 3.65) และ Selective Attention ($\bar{X}$ = 3.52) ในขณะที่มีการใช้กลยุทธ์ด้าน Self-Management ($\bar{X}$ = 3.22) น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นในขั้นตอนก่อนการอ่านนี้ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมักจะมีการใช้กลยุทธ์การอ่านในขั้นตอนก่อนการอ่าน ซึ่งนับว่าเป็นขั้นตอนที่มีการกำหนดแผนล่วงหน้า อาจกล่าวได้ว่า ในกิจกรรมการอ่านภาษาญี่ปุ่น โดยปกติผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะอ่านคำสั่ง/คำถามเพื่อให้รู้ว่าจะต้องทำอะไร และกวาดตาดูเนื้อเรื่องก่อนเป็นอันดับแรก หลังจากนั้น ผู้เรียนมักใช้ความรู้เดิม (ความรู้ด้านภาษาและความรู้ทั่วไป) เพื่อเข้าใจแนวคิด และคาดเดาเนื้อหาก่อนเริ่มอ่าน จากผลการศึกษา อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในการเรียนภาษาต่างประเทศของผู้เรียนจนถึงปัจจุบันนั้น ลักษณะการเรียนการสอนการอ่านในช่วงเรียนโดยทั่วไป ผู้สอนมักจะเริ่มต้นในขั้นเตรียมความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนการอ่านด้วยการกระตุ้นความรู้เดิมของผู้เรียนด้วยการถามเกี่ยวกับสิ่งที่จะอ่านต่อไป โดยเชื่อมโยงกับชื่อเรื่อง/ภาพประกอบ ผู้เรียนจึงคุ้นชินกับการใช้กลยุทธ์นี้ ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า ผู้เรียนยังขาดการตระหนักรู้ถึงประโยชน์ ในการวางแผนการใช้กลยุทธ์การอ่าน (Self-Management: กลยุทธ์ข้อ 13) จึงทำให้ผู้เรียนไม่ได้คำนึงถึงการเป็นผู้อ่านที่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายนั้นว่า ควรทำอย่างไรในขั้นตอนการอ่าน เช่น ควรมีการกำหนดประเด็นสำคัญที่จะอ่านและคิดวิธีการอ่านต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการทำความเข้าใจ ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดการได้รับการสอนเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์ในการอ่าน และอาจจะไม่คุ้นชินกับการควบคุมกระบวนการคิดของตนเองเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์การอ่านเพื่อให้การอ่านนั้นประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ผู้สอนจึงควรสอนให้ผู้เรียนรู้จักการเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนในฐานะผู้อ่านสามารถสร้างความหมายจากบทอ่านได้ถูกต้องและบรรลุเป้าหมายได้เร็วยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม กลยุทธ์การอ่านอีกด้านที่พบว่าผู้เรียนมักจะใช้ คือ Self-Assessment อยู่ในขั้นตอนระหว่างอ่านนั้น ผู้เรียนตระหนักได้ว่า ความวิตกกังวลเกิดขึ้นในขณะที่อ่านทำความเข้าใจให้ดีขึ้นเพื่อให้การอ่านสำเร็จ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับต้นมีความวิตกกังวลมากในการอ่านภาษาญี่ปุ่นเพื่อความเข้าใจ อาจเนื่องจากปัญหาความรู้ด้านภาษาญี่ปุ่นที่ไม่เพียงพอ ประกอบกับยังขาดทักษะการเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมเพื่อช่วยการอ่านทำความเข้าใจ ในขณะเดียวกันพบว่า ผู้เรียนประเมินตนเองว่า สนุกกับการพูดคุยกับเพื่อนร่วมชั้นเกี่ยวกับประเด็นยาก ๆ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอ่านเพื่อให้ได้วิธีการอ่านที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สะท้อนให้เห็นว่า หากใช้กิจกรรมการอ่านแบบอภิปรายกลุ่มหรือวิธีการเรียนแบบร่วมมือจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการอ่านของตนเองเมื่อได้เปรียบเทียบกับของเพื่อน และช่วยลดความวิตกกังวล เพิ่มความกระตือรือร้นในการอ่านของผู้เรียนในขณะที่อ่านได้ อันจะส่งผลต่อการส่งเสริมความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจ เนื่องจากการทำงานเป็นกลุ่มย่อยนั้น ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน ใช้ประโยชน์จากความเชี่ยวชาญ/ความถนัดของสมาชิกในกลุ่มเพื่อ

การแก้ปัญหาในการอ่านเพื่อความเข้าใจและยังช่วยส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์อีกด้วย (Handayani et al., 2019; ยาสีตะ, 2018; วาตานะเบะและมิกิ, 2018)

2. นอกจากนี้ จากการศึกษา พบว่า ในขั้นตอน While-reading และ Post-reading นั้น กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับต้นมีการใช้กลยุทธ์การอ่านในขั้นตอนดังกล่าวเพียงบางครั้งเท่านั้น ได้แก่ กลยุทธ์ด้าน Comprehension Monitoring ($\bar{X} = 3.49$) Production Monitoring ($\bar{X} = 3.46$) Self-Reflection ($\bar{X} = 3.48$) และ Self-Evaluation ($\bar{X} = 3.29$) กล่าวคือ กลยุทธ์สองด้านแรกเป็นการใช้กลยุทธ์การอ่านในขั้นการควบคุมและตรวจสอบการใช้กลยุทธ์การอ่านของผู้เรียน (Monitoring) ซึ่งพบว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับต้นไม่สามารถควบคุมตนเองให้จดจ่อกับการอ่านได้เมื่อเจอปัญหาคำศัพท์ยาก/ การอ่านเนื้อเรื่องที่ยาก หรือเมื่อมีสิ่งรบกวนขณะที่ย่ออยู่ รวมถึงไม่สามารถควบคุมความเร็วในการอ่าน และไม่รู้จักรใช้กลยุทธ์การคาดเดาความหมาย เช่น การเชื่อมโยงความหมายจากการสังเกตย่อหน้าก่อนและย่อหน้าถัดไป และผู้เรียนยังไม่สามารถเลือกใช้หรือปรับเปลี่ยนการใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาการอ่านได้ในทันที นอกจากนี้ เกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์การอ่านในขั้นการประเมินความเข้าใจในการอ่าน (Evaluating) ของผู้เรียนระดับต้นนั้น พบว่า อาจจะยังไม่เพียงพอ แม้พบว่าผู้เรียนมีแนวโน้มที่มีความต้องการจะพัฒนาทักษะการอ่านจากการประเมินประสิทธิภาพในการอ่านของตนแม้จะอ่านได้ไม่ดี และตั้งเป้าหมายการอ่านที่จะทำได้ดีมากขึ้นก็ตาม แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถคิดทบทวนและสรุปได้ว่าการใช้กลยุทธ์การอ่านใดที่ควรจะใช้หรือควรปรับปรุงในการอ่านครั้งต่อไป รวมไปถึงการเรียนรู้ที่จะประเมินความสำเร็จในการอ่านของตนว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ จากผลการศึกษา นี้ อาจกล่าวได้ว่า ในขั้นตอนการสอนการอ่านในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ที่ผู้เรียนระดับต้นได้เคยประสบมา มักจะมีการมุ่งเน้นกิจกรรมที่นำเข้าสู่การอ่านมากกว่ากิจกรรมระหว่างการอ่านและกิจกรรมหลังอ่าน และผู้เรียนส่วนใหญ่อาจจะยังไม่เคยได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนเองในการทบทวนความคิดอย่างเป็นระบบในการอ่านเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา ทักษะทางปัญญา / การตระหนักรู้ เรื่องความสามารถควบคุมและตรวจสอบการใช้กลยุทธ์การอ่านของตน สามารถตัดสินใจได้ว่าควรใช้กลยุทธ์ใดในการอ่านที่ต่างกัน สามารถตรวจสอบถึงประสิทธิภาพของกลยุทธ์การอ่านที่นำไปสู่การ อ่านเพื่อความเข้าใจ ดังเช่น Brown (1980) ชี้ว่า ในขั้นตอนระหว่างการอ่านนั้น โดยทั่วไปผู้อ่านใช้กลยุทธ์การอ่านต่าง ๆ อย่างไม่รู้ตัว และการอ่านที่เป็นไปอย่างราบรื่น อาจจะมีการใช้ทักษะในระดับพื้นฐานและในระดับสูง ซึ่งต้องมีการควบคุม และตรวจสอบการใช้ความคิดและนำไปสู่การใช้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้น ในการเรียนการสอนการอ่านผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมการพัฒนาการอ่านดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ฝึกฝนตามลำดับขั้นตอน ผ่านกิจกรรมการอ่านโดยคำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับความสามารถในการอ่านของผู้เรียน อาจทำได้เช่น เริ่มจากการสอนให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ในตนเอง สร้างเป้าหมายในการอ่าน การฝึกปรับระดับความเร็วในการอ่านตามความยาวของเนื้อเรื่อง การฝึกสมาธิในการอ่าน การถามคำถามที่ส่งเสริมให้คิด การคาดเดาเนื้อหา การสรุปใจความสำคัญและนำเสนอ เป็นต้น นอกจากนี้ กลยุทธ์ที่จำเป็นในขั้นหลัง การอ่านนั้น ผู้เรียนในระดับต้นควรต้องค่อย ๆ ได้รับการฝึกฝนให้มีความสามารถในการประเมินจุดแข็งและจุด อ่อนของตนเองในด้านการอ่านระดับต้น เช่น เข้าใจระดับความยากของบทความที่อ่าน หาวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ผู้สอนอาจทำได้โดยกำหนดให้ผู้เรียนจดบันทึกวิธีการอ่านที่มีประสิทธิภาพเพื่อทำการสรุป และผู้เรียนควรรู้ว่าควรทำอะไรเมื่อเผชิญกับปัญหาการอ่าน โดยผู้สอนอาจจะมุ่งเน้น ให้ผู้เรียนตระหนักรู้ถึงประโยชน์ของ การใช้วิธีการวางแผนเพื่อควบคุม ตรวจสอบ และประเมินความเข้าใจในการอ่านของตนได้อย่างเหมาะสม และรู้จักนำกลยุทธ์ การอ่านมาใช้มากยิ่งขึ้น ดังเช่น ฟุคุชิม่าและคณะ (2017) และเรโกะ (2002) ชี้ว่า ผู้เรียนที่ตระหนักถึงกลยุทธ์แก้ปัญหาจะมีความสามารถในกิจกรรมการอ่านที่สูงขึ้นได้ด้วยการฝึกฝน และเมื่อได้รับการฝึกฝนจะทำให้ผู้เรียนได้รับรู้ว่า การตระหนักถึงเป้าหมายในการอ่านในใจเป็นสิ่งสำคัญ ได้รู้ว่าควรตรวจสอบความเข้าใจด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง สิ่งเหล่านี้เป็นการส่งเสริมความสามารถในการอ่านด้วยการตระหนักถึงกลยุทธ์การอ่านได้ อย่างไรก็ตาม ผู้สอนอาจจะต้องพยายามชี้แนะให้ผู้เรียนให้เข้าใจได้ว่าการอ่านเป็นกิจกรรมเฉพาะตัว ย่อมมีความแตกต่างในแต่ละบุคคล ผู้สอนเป็นเพียงผู้นำทางให้ สิ่งสำคัญคือ ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลาอันจะช่วยให้เป็นผู้อ่านที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ผู้สอนการอ่านภาษาญี่ปุ่นสามารถนำผลการศึกษานี้ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงกิจกรรมการอ่านในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการใช้กลยุทธ์การอ่านในขั้นตอนต่าง ๆ อันได้แก่ Pre-reading, While-reading และ Post-reading ซึ่งในแต่ละขั้นตอนผู้เรียนต้องใช้กลยุทธ์การอ่านต่าง ๆ และจำเป็นต้องมีทักษะทางปัญญาในการควบคุมการรับรู้ของตนเองโดยสามารถบอกได้ว่าจะใช้วิธีใดมาช่วยทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน โดยเฉพาะกลุ่มผู้เรียนระดับต้นซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ยังจำเป็นต้องให้คำชี้แนะ/การสอนการใช้กลยุทธ์การอ่านที่จะจัดการความคิดระหว่างการอ่านและหลังการอ่าน อันนำไปสู่การพัฒนา ทักษะการอ่าน และเน้นให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการวางแผนการใช้กลยุทธ์ก่อนการอ่านที่เหมาะสมกับกิจกรรม การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านที่ดียิ่งขึ้น

2. เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพียงเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งถัดไปควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ในกลุ่มนักศึกษาที่เรียนในระดับต้น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น รวมถึงศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นพฤติกรรมการใช้กลยุทธ์การอ่านในกิจกรรมการอ่านที่ มอบหมายให้ผู้เรียน และประสิทธิผลของการฝึกใช้กลยุทธ์การอ่านของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น เพื่อขยายผลการศึกษ

3. ขยายผลการศึกษาโดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เรียนระดับกลาง-สูง เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลในการใช้กลยุทธ์การอ่านภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนที่มีระดับความสามารถต่างกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- Afflerbach, P., & Cho, B. (2009). Identifying and describing constructively responsive comprehension strategies in new and traditional forms of reading. In Israel, S.E., & G.G. Duffy (Eds.). **Handbook of research on reading comprehension**. New York: Routledge.
- Afflerbach, P., Pearson, P.D., & Paris, S.G. (2008). Clarifying differences between reading skills and reading strategies. **The Reading Teacher**, 61, 364–373.
- Brown, A. L. (1980). Metacognitive Development and Reading. In R. J. Spiro, B. B. Bruce, & W. F. Brewer (Eds.), **Theoretical Issues in Reading Comprehension** (pp. 453-481). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Chamot, A. U. & O'Malley, J. M. (1990). **Learning strategies in second language acquisition**. Oxford: Oxford University Press.
- Handayani, N. D., Mantra, I. B. N., & Suwandi, I. N. (2019). Integrating collaborative learning in cyclic learning sessions to promote students' reading comprehension and critical thinking. **International Research Journal of Management, IT and Social Sciences**, 6(5), 303-308.
- Kintsch, W. (2002). The role of knowledge in discourse comprehension. In Altmann, G. (Ed.), **Psycholinguistics: Critical concepts in psychology** (pp. 349–413). London: Taylor & Francis.
- Krashen, S. (1993). **The power of reading**. Englewood, CO: Libraries Unlimited.
- Mokhtari, K., Reichard, C.A., & Sheorey, R. (2008). Metacognitive awareness and use of reading strategies among adolescent readers. In Mokhtari, K., & R. Sheorey (Eds.), **Reading strategies of first and second language learners: See how they read** (pp. 99–112). Lanham, MD: Rowman and Littlefield.
- Oxford, R. L. (1990). **Language learning strategies: What every teacher should know**. Boston: Heinle &

- Heinle Publishers.
- Pressley, M. (2002) Metacognition and self-regulated comprehension. In Farstrup, A., & S. Samuels (Eds.) **What research has to say about reading instruction** (pp. 291–309). Newark, NJ: International Reading Association.
- Pressley, M., Gaskins, I., Solic, K., & Collins, S. (2006) A portrait of benchmark school: How a school produces high achievement in students who previously failed. **Journal of Educational Psychology**, 98, 282–306.
- Strickland, D.S., & Shanahan, T. (2004). Laying the groundwork for literacy. **Educational Leadership**, 61, 74–77.
- Zhang, L., & Seepho, S. (2013). Metacognitive Strategy Use and Academic Reading Achievement: Insights from a Chinese Context. **Electronic Journal of Foreign Languages Teaching**, 10, 54-69.
- 福島 智子, 藤田 裕子, 白頭 宏美, 三宅 若菜, 鈴木 理子, 梅岡 巳香 (2017) 「学部留学生のためのメタ認知を活用した読解教材開発」 『日本語教育方法研究会誌』 第 2 号、pp 28-29.
- 佐藤礼子 (2002) 「第二言語 (日本語) の読みにおけるメタ認知に関する一考察」 『広島大学大学院教育学研究科紀要』 第 51 号, 広島大学 pp 275-281.
- 安田 比呂志 (2018) 「英文読解の授業における協同学習の有効性について」 『学校法人 開智学園 開智国際大学 開智国際大学紀要』 第 17 号, 173-181
- 渡辺 民江・上田 美紀 (2017) 「ピア・ラーニングによる読解文要約の試み」 『日本語教育方法研究会誌』 第 23 号(2), 72-73

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Affiliation: Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University
Corresponding email: s.thanyarat@gmail.com

การศึกษาเปรียบเทียบระบบรากอักษรคันจิกับอักษรจีน

รัฐกิตติ์ เลิศวิศวะ

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระบบอักษรรากของอักษรคันจิและอักษรจีน โดยการนำอักษรคันจิระดับประถมศึกษา (เคียวอิคูคันจิ) จำนวน 1,026 ตัวอักษรมาเปรียบเทียบกับอักษรจีนตัวเดียวกันทีละตัว

ผลการวิจัย พบว่า รากอักษรของทั้งสองภาษามีความสัมพันธ์กันอย่างมาก กล่าวคือทั้งสองภาษาใช้รากอักษรตัวเดียวกันกับอักษรรูปร่างเหมือนกัน คิดเป็น 78% จากการเปรียบเทียบทั้งหมด โดยระบบรากอักษรคันจิได้รับอิทธิพลแนวคิดจากระบบรากของอักษรจีนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่ามีรากอักษรอีกจำนวนหนึ่งที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยสามารถจำแนกสาเหตุของความต่างนั้นออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ แนวคิดการกำหนดรากอักษร แนวคิดการปฏิรูปตัวอักษร และแนวคิดอักษรต่างรูป สำหรับแนวคิดด้านการกำหนดรากอักษรนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 4 แนวคิดด้วยกัน แนวคิดด้านการปฏิรูปตัวอักษรนั้นเกิดจากการปฏิรูปตัวอักษรของจีนฝ่ายเดียว การปฏิรูปตัวอักษรของญี่ปุ่นฝ่ายเดียว และการปฏิรูปตัวอักษรของจีนและญี่ปุ่นพร้อมกันทั้งสองฝ่าย ส่วนแนวคิดอักษรต่างรูปนั้น ย่อมทำให้รากอักษรแตกต่างกันด้วย

คำสำคัญ: อักษรคันจิ, อักษรจีน, ระบบราก, เคียวอิคูคันจิ

A Comparative Study of the Radical System of Kanji Characters and Chinese Characters

Rattakit Lertvisava

Faculty of Humanities, The University of the Thai Chamber of Commerce

Abstract

The purpose of this research is to study, compare, and analyze the relationships of the radical system between KANJI characters in Japanese and Chinese characters by comparing each KANJI for education (1,026 characters) with the same characters in Chinese.

The study shows that, there are highly correlated between the radical system of both languages in general, in other words, both languages use the same radical with same shape characters, account for 78% of the comparison. The radical system of KANJI characters was influenced by the radical system of Chinese characters, since the beginning, until after World War II. However, there are some different radicals which can be categorized into 3 differences major types as follows: (1) concept of character determination, (2) concept of radical reformation, and (3) concept of variant characters. For the concept of radical determination, it can be classified into 4 concepts. For the concept of character reformation, there are one-sided Chinese character reforms, one-sided Japanese character reforms, and the reform of Chinese and Japanese characters concurrently, and variant characters, which also resulted in radical differences.

Keywords: Kanji Characters, Chinese Characters, Radical System, KYOUIKU Kanji

1. บทนำ

ในการศึกษาภาษาเอเชียตะวันออก (East Asian Languages) ไม่ว่าจะภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น หรือภาษาเกาหลีโบราณ อักษรจีน (Chinese Characters) หรืออักษรคันจิ ในภาษาญี่ปุ่น หรืออักษรฮันจา ในภาษาเกาหลี จัดเป็นสิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่ผู้เรียนต้องให้ความสำคัญและใส่ใจ แต่อุปสรรคสำคัญในการศึกษาตัวอักษรดังกล่าวคือ ปริมาณตัวอักษรและจำนวนขีดของแต่ละตัวอักษรมีจำนวนมาก ทำให้ยากต่อการจดจำอีกทั้งเป็นสาเหตุทำให้ผู้เรียนเกิดอุปสรรคในการใช้พจนานุกรมเพื่อค้นหาความหมายจากการศึกษาด้วยตนเอง

การค้นหาความหมายตัวอักษรจีนจากระบบ “ราก” หรือที่เรียกกันในภาษาจีนว่า 部首 bǔshǒu (บู่โส่ว) ในภาษาญี่ปุ่น เรียกว่า 部首 (บุชู) และในภาษาอังกฤษเรียกว่า radical นั้นเป็นอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กันมาก นอกเหนือจากวิธีการนับจำนวนขีด (画数) ของตัวอักษร โดยผู้เรียนต้องมีความแม่นยำในการนับขีดของอักษรดังกล่าวด้วยจึงจะสามารถค้นพบรากอักษรที่ถูกต้องได้ การจัดกลุ่มอักษรจีนโดยใช้รากซึ่งเป็นลักษณะร่วมของอักษรทุกตัวมีประโยชน์ในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นหาอักษรที่ต้องการได้ง่ายขึ้น แต่ปัญหาที่พบได้บ่อยคือ การที่ผู้เรียนไม่สามารถคาดเดา “ราก” ของอักษรตัวนั้นๆได้อย่างถูกต้อง เช่น อักษร 臣 成 หรือการเดารากผิดนั่นเอง

ในที่นี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างรากอักษรขึ้นมากลุ่มหนึ่ง เพื่อพิจารณาดูว่าระบบรากอักษรที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างไร เช่น หมวดหมู่มู 冂 มีตัวอักษรที่สังกัดหมวดหมู่นี้ได้แก่อักษร 冂 册 内 冑 หากอักษร 内 สังกัดในหมวดหมู่นี้แล้ว อักษร 肉 ก็ควรสังกัดอยู่ในหมวดหมู่นี้ด้วย เนื่องจากมีโครงสร้างของตัวอักษรคล้ายกัน แต่ความจริงแล้ว อักษร 肉 นั้นกลับทำหน้าที่เป็นรากอักษรในตัวเอง โดยมีตัวอักษรที่สังกัดหมวดหมู่นี้ ได้แก่ อักษร 腐 จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนและเสียเวลาในการค้นหาความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมอย่างมากจนอาจทำให้เกิดความท้อแท้ในการเรียนรู้อักษรดังกล่าวได้

จากบทความของสมเกียรติ (2546) เรื่องการปรับปรุงระบบ “ส่วน”¹ ในพจนานุกรมคันจิ พบว่า ในพจนานุกรมคันจิที่สำรวจจำนวน 7 เล่มพบว่ามีการปรับปรุงระบบ “ส่วน” แต่ดั้งเดิม พจนานุกรมทุกเล่มมีการปรับปรุงต่างๆกันไปก็จริงแต่ยังยึดติดกับระบบดั้งเดิม (ระบบใน 『康熙字典』) ก่อนข้างมาก พจนานุกรม 『新明解漢和辞典』 และ 『角川最新漢和辞典』 มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก แต่การเปลี่ยนแปลงบางจุดอาจทำให้การค้นหาความหมายยากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันก็มีพจนานุกรมที่คิดค้นระบบส่วนขึ้นเอง แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่มาก เช่น New Japanese-English Character Dictionary (Jack Halpern)

งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบระบบรากอักษรของทั้งสอง รวมถึงความสัมพันธ์ของระบบรากของอักษรคันจิและระบบรากอักษรจีนที่ญี่ปุ่นรับเข้ามาใช้ว่ามีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่อย่างไร รวมถึงแนวคิดที่ซ่อนอยู่ในระบบรากของทั้งสองภาษา ถึงแม้ว่าวิธีการค้นหาความหมายของตัวอักษรจีนหรืออักษรคันจิจะเปลี่ยนไปใช้รูปแบบพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ พจนานุกรมออนไลน์หรือในแอปพลิเคชันต่างๆมากขึ้น แต่ก็ยังคงมีคำถามเกี่ยวกับคุณภาพของพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์เหล่านั้น พจนานุกรมที่เป็นเล่มยังคงมีบทบาทสำคัญในการค้นหาความหมายของตัวอักษรอย่างถูกต้อง ดังนั้น การค้นหาความหมายโดยใช้ระบบรากอักษรจึงยังคงมีความสำคัญอยู่ต่อไป

¹ นักวิชาการภาษาญี่ปุ่นใช้คำเรียก “บุชู” เป็นภาษาไทยว่า “ระบบส่วน” “ระบบราก” หรือใช้ทับศัพท์ไปเลย ดังนั้น “ระบบส่วน” ในที่นี้จึงหมายถึง “บุชู” ด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบรากอักษรคันจิกับอักษรจีน
2. เพื่อศึกษาแนวคิดการปฏิรูปตัวอักษร แนวคิดการกำหนดรากอักษรและแนวคิดอักษรต่างรูปในอักษรคันจิและอักษรจีน

3. ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาเฉพาะ “อักษรคันจิระดับประถมศึกษา” หรือ เคียวอิกคังจิ (教育漢字) หรืออักษรคันจิบังคับที่นักเรียนญี่ปุ่นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในประเทศญี่ปุ่นต้องเรียน จำนวน 1,026 ตัวอักษร ซึ่งจำนวนดังกล่าวมีปริมาณมากเพียงพอต่อการวิจัย หลังจากนั้นจึงนำมาเปรียบเทียบกับอักษรจีนในตัวเดียวกันแบบตัวต่อตัว (อักษรจีนตัวเต็มและตัวย่อ) จำนวน 1,026 ตัว

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการนำ “อักษรคันจิระดับประถมศึกษา” มาศึกษาเปรียบเทียบระบบรากกับอักษรจีนตัวเดียวกันแบบตัวต่อตัว ทั้งอักษรจีนตัวเต็มและอักษรจีนตัวย่อ โดยทำการเปรียบเทียบทีละตัวอักษร เพื่อดูว่าทั้งสองภาษามีระบบรากอักษรที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร หลังจากนั้นจึงนำมาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ความแตกต่างนั้น

5. ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาระบบรากของ “อักษรคันจิระดับประถมศึกษา” จำนวน 1,026 ตัวอักษร เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับอักษรจีนแบบตัวต่อตัว พบว่าทั้งสองภาษาใช้รากอักษรตัวเดียวกันกับอักษรรูปร่างเหมือนกัน คิดเป็น 78% โดยระบบรากของอักษรคันจิได้รับแนวคิดจากระบบรากของอักษรจีนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในปี ค.ศ. 1946 รัฐบาลญี่ปุ่นได้เผยแพร่ตารางโทโยคันจิ (当用漢字) หรืออักษรคันจิที่จำเป็นต้องใช้ในสมัยนั้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1949 อักษรในตารางได้รับการปฏิรูปไปสู่อักษรแบบใหม่ (新字体) (วรุฒิ 2557) อักษรคันจิรวมถึงรากคันจิจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปอักษรจากแบบเก่าไปสู่อักษรแบบใหม่โดยคณะกรรมการวิจัยภาษาแห่งชาติแผนกคันจิ (中森 2011) อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่า ยังมีรากอักษรอีกจำนวนหนึ่งที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยสามารถจำแนกสาเหตุของความแตกต่างนั้นออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ แนวคิดการกำหนดรากอักษร แนวคิดการปฏิรูปตัวอักษร และแนวคิดอักษรต่างรูป

1. แนวคิดการกำหนดรากอักษร

แนวคิดในการกำหนดรากอักษรส่งผลต่อการกำหนดรากอักษรที่ต่างกัน ในที่นี้ผู้วิจัยสามารถจำแนกแนวคิดดังกล่าวออกเป็น 4 แนวคิดดังต่อไปนี้

1.1 รากของอักษรคันจิส่วนใหญ่ทำหน้าที่สื่อความหมายของตัวอักษร ส่วนรากของอักษรจีนที่มีลักษณะเป็นกรอบ ให้ยึดกรอบเป็นรากอักษร (魏励 2017) จากผลการวิจัยพบ 2 ตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รากอักษรจากแนวคิดแตกต่างกัน

อักษรคันจิ/อักษรจีน	รากอักษรคันจิ	รากอักษรจีน
問	口	阂
聞	耳	阂

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า อักษร 問 หมายถึง ถาม ส่วนที่แสดงความหมายได้แก่ 口 หรือปาก ส่วนที่แสดงเสียงได้แก่ 門 เนื่องจากรากของอักษรคั่นจืทำหน้าที่สื่อความหมายเป็นหลัก จึงใช้ 口 หรือปาก เป็นราก ส่วนรากอักษรจีนยึดตามลักษณะของตัวอักษรเป็นหลัก อักษร 問 มีลักษณะเป็นกรอบนอกล้อมตัวอักษรภายใน ตามกฎการกำหนดรากอักษรให้ยึดกรอบนอกเป็นอักษรนำ ได้แก่ 門 (門)

1.2 อักษรคั่นจืส่วนใหญ่ได้รับการกำหนดรากอักษรโดยคำนึงถึงความหมาย ส่วนอักษรจีนบางส่วนได้รับการกำหนดรากอักษรโดยคำนึงถึงลำดับขีดของตัวอักษร (王玉新 2009) จากผลการวิจัยพบ 5 ตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รากอักษรจากแนวคิดแตกต่างกัน

อักษรคั่นจื/อักษรจีน	รากอักษรคั่นจื	รากอักษรจีน
元	儿	二
冬	宀	夕
庄/压	土	厂
愛/爱	心	宀
軍/军	車	一

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า อักษร 庄 หมายถึง อัด กด บด ส่วนที่แสดงความหมายได้แก่ 土 หมายถึง ดิน ส่วนรากอักษร 厂 ในภาษาจีน หมายถึงอาคาร บ้านเรือน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับความหมายของตัวอักษร จึงเป็นการกำหนดรากอักษรตามลำดับขีดการเขียนตัวอักษรมากกว่า

1.3 หากอักษรตัวนั้นๆเกิดจากการผสมแบบบนล่าง อักษรคั่นจืบางส่วนได้รับการกำหนดรากอักษรไว้ที่ส่วนบน ส่วนอักษรจีนโดยทั่วไปได้รับการกำหนดรากอักษรไว้ที่ส่วนบนเช่นเดียวกัน แต่ผลการวิจัยพบว่า อักษรจีนบางส่วนได้รับการกำหนดรากอักษรไว้ที่ส่วนล่าง จากผลการวิจัยพบ 4 ตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รากอักษรจากแนวคิดแตกต่างกัน

อักษรคั่นจื/อักษรจีน	รากอักษรคั่นจื	รากอักษรจีน
当	小	丩
着	羊	目
美	羊	大
蜜	宀	虫

1.4 หากอักษรตัวนั้นๆเกิดจากการผสมแบบซ้ายขวา อักษรคั่นจืบางส่วนได้รับการกำหนดรากอักษรไว้ที่ด้านขวา ส่วนอักษรจีนได้รับการกำหนดรากอักษรไว้ที่ด้านซ้าย (魏励 2017) จากผลการวิจัย พบ 2 ตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รากอักษรจากแนวคิดแตกต่างกัน

อักษรคันจิ/อักษรจีน	รากอักษรคันจิ	รากอักษรจีน
化	匕	亻
敗	攴	貝 (贝)

2. แนวคิดการปฏิรูปตัวอักษร สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การปฏิรูปอักษรจีนและการปฏิรูปอักษรคันจิ การปฏิรูปตัวอักษรของแต่ละประเทศส่งผลต่อระบบรากอักษรดังต่อไปนี้

2.1 การปฏิรูปอักษรจีนฝ่ายเดียว การปฏิรูปการเขียนอักษรจีนใหม่อย่างเป็นระบบจากอักษรตัวเต็มที่มีจำนวนขีดมาก มาเป็นอักษรตัวย่อเพื่อให้เขียนได้ง่ายขึ้น โดยคณะกรรมการปฏิรูปตัวอักษรแห่งชาติ (王敏 2018) ดังนั้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับอักษรคันจิที่ยังคงใช้อักษรจีนตัวเต็มอยู่ ย่อมส่งผลต่อระบบราก 3 ประการ ได้แก่

1) ความแตกต่างด้านรูปร่างของรากอักษร

กรณีนี้ทั้งสองภาษาใช้รากตัวเดียวกัน อักษรคันจิจะเขียนด้วยตัวเต็ม ส่วนอักษรจีนจะเขียนด้วยตัวย่อ ความแตกต่างด้านรูปร่างอันเกิดจากสาเหตุดังกล่าวมีอยู่จำนวนมาก ดังตัวอย่างในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความแตกต่างด้านรูปร่างของรากอักษร

ความหมายของรากอักษร	อักษรคันจิ	อักษรจีน
หอย, เงินตรา	貝	贝
รถ	車	车
คำพูด, ภาษา	言	讠
ประตู	門	门

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า รูปร่างของรากอักษรแตกต่างกันแต่ความหมายคงเดิม เช่น 魚/鱼 หมายถึง ปลา 風/风 หมายถึง ลม 門/门 หมายถึง ประตู เป็นต้น

2) ความแตกต่างด้านหมวดหมู่ราก

2.1 ความแตกต่างด้านหมวดหมู่รากจากการปฏิรูปอักษรจีนให้เป็นตัวย่อที่เขียนง่ายขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากรูปร่างของอักษรจีนหลังการปฏิรูปให้เป็นตัวย่อนั้นถูกปรับเปลี่ยนโครงสร้างตัวอักษรใหม่ให้เขียนได้ง่ายขึ้น แต่หลงเหลือโครงสร้างของอักษรเดิมเพียงบางส่วน ทำให้หมวดหมู่รากของอักษรคันจิกับอักษรจีนปฏิรูปแตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างในลักษณะดังกล่าวคิดเป็น 2.4% ดังตัวอย่างในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 หมวดหมู่รากหลังการปฏิรูปอักษรจีนแตกต่างกัน

อักษรจีนดั้งเดิม	อักษรคันจิ	รากอักษรคันจิ	อักษรจีนปฏิรูป (อักษรจีนตัวย่อ)	รากอักษรจีน
願	願	頁	愿	心
殺	殺	殳	杀	禾
歴	歴	止	历	厂
録	録	金	录	ヨ
減	減	冫	减	彳
興	興	臼	兴	八

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า อักษร 歴 ซึ่งเป็นอักษรจีนดั้งเดิมและเป็นอักษรที่ญี่ปุ่นใช้ในปัจจุบันนี้มีรากอักษรคือ 「止」 ต่อมาจึงได้ปฏิรูปอักษรดังกล่าวใหม่เป็น 历 โดยมีรากอักษรใหม่เป็น 「厂」

2.2 ความแตกต่างของหมวดหมู่รากจากการปฏิรูปอักษรจีนจนไม่เหลือโครงสร้างของอักษรเดิม ทั้งนี้เนื่องจากรูปร่างของอักษรจีนหลังการปฏิรูปให้เป็นตัวย่อนั้นไม่เหลือโครงสร้างของอักษรเดิม ทำให้หมวดหมู่รากของอักษรคันจิและอักษรจีนหลังการปฏิรูปแตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างในลักษณะดังกล่าวคิดเป็น 2.3% ดังตัวอย่างในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 หมวดหมู่อักษรนำหลังการปฏิรูปอักษรจีนแตกต่างกัน

อักษรจีนดั้งเดิม	อักษรคันจิ	รากคันจิ	อักษรจีนปฏิรูป (อักษรจีนตัวย่อ)	รากอักษรจีน
衛	衛	行	卫	卩
義	義	羊	义	丶
護	護	言	护	扌
備	備	亻	备	夂
異	異	田	异	卩

3) หมวดหมู่รากหลังการปฏิรูปคงเดิม เนื่องจากรูปร่างของอักษรจีนหลังการปฏิรูปยังคงเหลือโครงสร้างของรากเดิม โดยที่รากเดิมแทนความหมายของอักษรตัวนั้น จากผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะดังกล่าวพบมากที่สุด คิดเป็น 8.6 % ดังตัวอย่างในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 หมวดหมู่รากหลังการปฏิรูปอักษรจีนคงเดิม

อักษรจีนดั้งเดิม	อักษรจีนปฏิรูป	รากคั่นจิ/อักษรจีน
務	务	力
機	机	木
劇	剧	丷
園	园	口
場	场	土

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า อักษร 務 หมายถึง กิจธุระ การงาน ซึ่งเป็นอักษรจีนดั้งเดิมและเป็นอักษรคั่นจิที่ญี่ปุ่นใช้ในปัจจุบัน มีรากอักษรคือ 「力」 หมายถึงแรง พละกำลัง ต่อมาจีนได้ปฏิรูปอักษรดังกล่าวใหม่เป็น 务 แต่รากอักษรยังคงเป็นอักษร 「力」 เหมือนเดิม ทั้งนี้เนื่องจากการทำงานใดๆก็ตามจำเป็นต้องใช้แรงหรือพละกำลังในการทำงาน ซึ่งรากอักษรดังกล่าวสามารถสื่อความหมายหลักของอักษร ดังนั้น รากอักษรจึงไม่มีการเปลี่ยนแปลง

2.2 การปฏิรูปอักษรของญี่ปุ่นฝ่ายเดียว หมายถึงการปฏิรูปตัวอักษรคั่นจิจากอักษรแบบเก่า (旧字体² เป็นอักษรแบบใหม่ (新字体³ จากผลการปฏิรูปดังกล่าวส่งผลต่อรากอักษรดังต่อไปนี้

1) ความแตกต่างด้านรูปร่างของรากอักษร

กรณีนี้ ญี่ปุ่นมีการปฏิรูปตัวอักษรเพียงฝ่ายเดียว แต่จีนไม่มีการปฏิรูปตัวอักษรนั้นส่งผลต่อรากอักษรที่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะดังกล่าวคิดเป็น 0.4% ดังตัวอย่างในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 รากอักษรมีรูปร่างแตกต่างกัน

อักษรจีนดั้งเดิม	อักษรคั่นจิปฏิรูป	รากอักษรคั่นจิ	รากอักษรจีน
巢	巢	ㇿ	ㇿ
收	収	又	攴
效	効	力	攴
黑	黒	黒	黒

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า อักษร 巢 หมายถึง รัง ญี่ปุ่นมีการปฏิรูปการเขียนบริเวณส่วนบนของตัวอักษร ดังนั้นรูปร่างของตัวอักษรหลังการปฏิรูปจึงกลายเป็น 巢 รากอักษรอยู่ที่ส่วนบนพอดี ดังนั้น รากอักษรของญี่ปุ่นจึงมีรูปร่าง 「ㇿ」 ส่วนของจีนมีรูปร่าง 「ㇿ」 ซึ่งแตกต่างกัน

2) หมวดรากอักษรหลังการปฏิรูปคงเดิม จากผลการวิจัยพบลักษณะดังกล่าวคิดเป็น 0.7% ดังตัวอย่างในตารางที่ 10

² อักษรแบบเก่า (旧字体) หมายถึง อักษรคั่นจิที่ใช้ในประเทศญี่ปุ่นจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

³ อักษรแบบใหม่ (新字体) หมายถึง อักษรคั่นจิที่คณะรัฐมนตรีได้มีประกาศใช้อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1949 อักษรแบบใหม่จำนวนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากจีน เช่น 国、学校 และมีอีกจำนวนหนึ่งได้รับการปฏิรูปตามแนวทางของญี่ปุ่นเอง

ตารางที่ 10 หมวดรากอักษรหลังการปฏิรูปคงเดิม

อักษรจีนดั้งเดิม	อักษรปฏิรูป (คันจิ)	รากอักษรคันจิ	รากอักษรจีน
藏	藏	艹	艹

ถึงแม้ว่าญี่ปุ่นจะมีการปฏิรูปตัวอักษรแล้วแต่รากอักษรกลับมีรูปร่างไม่แตกต่างกัน เช่น อักษร 藏 อักษรญี่ปุ่นหลังการปฏิรูปคือ 藏 โดยมีรากอักษรตัวเดียวกับอักษรจีน ได้แก่ 「艹」 หมายถึง หญ้า ดอกไม้

2.3 การปฏิรูปอักษรคันจิและอักษรจีนในอักษรตัวเดียวกัน หมายถึง ทั้งฝ่ายจีนและญี่ปุ่นต่างเห็นตรงกันว่าอักษรตัวนั้นๆควรได้รับการปฏิรูปให้เขียนง่ายขึ้น เนื่องจากมีจำนวนขีดค่อนข้างมาก ทำให้เขียนยาก แต่วิธีการปฏิรูปนั้นแตกต่างกันนั้นย่อมส่งผลต่อรากอักษร ดังต่อไปนี้

1) ความแตกต่างด้านรูปร่างของรากเดิม หมายถึงเค้าโครงตัวอักษรยังเป็นแบบเดิมแต่รายละเอียดภายในตัวอักษรแตกต่างกัน เช่น 黒/黑 หมายถึง สีดำ 齒/齿 หมายถึง ฟัน จากผลการวิจัยพบ 2 ตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความแตกต่างด้านรูปร่างของรากเดิม

อักษรจีนดั้งเดิม	รากอักษรคันจิ	รากอักษรจีน
齒	齒	齿
黒	黒	黑

2) ความแตกต่างด้านรูปร่างตัวอักษรหลังการปฏิรูป สิ่งนี้นำไปสู่การกำหนดหมวดหมู่รากใหม่ที่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะดังกล่าวคิดเป็น 1.9% ดังตัวอย่างในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 หมวดหมู่รากอักษรที่แตกต่างกันหลังการปฏิรูป

อักษรจีนดั้งเดิม	อักษรคันจิปฏิรูป	รากอักษรคันจิ	อักษรจีนปฏิรูป	รากอักษรจีน
縣	県	目	县	厶
豊	豊	豆	丰	丨
單	单	勹	单	十
鹽	塩	土	盐	皿

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า อักษร 縣 หมายถึง มณฑล ญี่ปุ่นมีการปฏิรูปตัวอักษรโดยเขียนใหม่เป็น 県 โดยมีรากอักษรใหม่คือ 「目」 ส่วนจีนมีการปฏิรูปตัวอักษรโดยเขียนใหม่เป็น 县 โดยมีรากอักษรใหม่คือ 「厶」 จะเห็นได้ว่าด้วยวิธีการปฏิรูปตัวอักษรที่ต่างกันย่อมนำไปสู่หมวดหมู่รากอักษรที่ต่างกันด้วย

3) หมวดหมู่รากอักษรคงเดิมหลังการปฏิรูป แม้ว่าวิธีการปฏิรูปตัวอักษรจะแตกต่างกัน แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงหมวดหมู่รากอักษร เนื่องจากรากเดิมนั้นทำหน้าที่สื่อความหมายหลักของตัวอักษร จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะดังกล่าวคิดเป็น 3.1% ดังตัวอย่างในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 หมวดหมู่รากอักษรคงเดิมหลังการปฏิรูป

อักษรจีนดั้งเดิม	อักษรปฏิรูป (คันจิ)	อักษรปฏิรูป (อักษรจีน)	รากคันจิ/อักษรจีน
圖	囟	图	口
藥	藥	药	艹
藝	芸	艺	艹
殘	殘	残	歹
淺	淺	浅	讠
戰	戰	战	戈

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า อักษร 圖 หมายถึง รูปภาพ แบบแปลนหรือแผนที่ ญี่ปุ่นปฏิรูปตัวอักษรโดยเขียนใหม่เป็น 囟 ส่วนจีนมีการปรับเปลี่ยนรูปร่างใหม่เป็น 图 แต่อักษรนำหลังการปฏิรูปยังคงใช้ตัวเดิม คือ 「口」 หมายถึง กรอบ บริเวณซึ่งกรอบถือเป็นส่วนประกอบสำคัญของรูปภาพ แบบแปลนหรือแผนที่นั่นเอง หรือกรณีของอักษร 藥 หมายถึง ยา ญี่ปุ่นปฏิรูปตัวอักษรโดยเขียนใหม่เป็น 藥 ส่วนจีนมีการปรับเปลี่ยนรูปร่างใหม่เป็น 药 แต่อักษรนำหลังการปฏิรูปเหมือนก่อนการปฏิรูป ได้แก่ 「艹」 หมายถึง หญ้า โดยที่หญ้า (สมุนไพร) จัดเป็นส่วนประกอบสำคัญของยานั่นเอง . (谢妖 2013)

3. แนวคิดอักษรต่างรูป อักษรต่างรูป หมายถึง อักษรที่มีรูปร่างคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกัน แต่ถูกนำมาใช้ในความหมายเดียวกัน อักษรต่างรูปเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการกำหนดรากอักษรที่แตกต่างกันได้ เนื่องจากแต่ละประเทศเลือกใช้อักษรคนละตัว เช่น คำว่า “แร่ธาตุ” สามารถเลือกใช้ได้หลายตัวอักษร เช่น 鑛 ส่วนจีนเลือกใช้ตัวอักษร 矿 ต่อมาต่างฝ่ายต่างปฏิรูปตัวอักษรในแบบของตนเอง ญี่ปุ่นปฏิรูปตัวอักษรเป็น 鉱 โดยมีอักษรนำได้แก่ 「金」 ส่วนจีนปฏิรูปตัวอักษรเป็น 矿 โดยมีอักษรนำได้แก่ 「石」 หรือคำว่า “ออย” ในภาษาญี่ปุ่นเขียนโดยใช้อักษรคันจิ 油 โดยมีอักษรนำ ได้แก่ 「心」 ส่วนภาษาจีนเขียนได้เป็น 油 โดยมีอักษรนำ ได้แก่ 「耳」 เป็นต้น (小池 2013)

อักษรต่างรูปดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการกำหนดรากอักษรที่แตกต่างกัน จากผลการวิจัย พบจำนวน 6 ตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 รากอักษรแตกต่างกันจากอักษรต่างรูป

อักษรปฏิรูป (คันจิ)	รากคันจิ	อักษรปฏิรูป (อักษรจีน)	รากอักษรจีน
鈛	金	矿	石
並	一	并	干
恥	心	耻	耳
後	彳	后	口
竜	龍	龙	龙
裏	衣	里	里

6. อภิปรายและสรุปผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบรากอักษรของ “อักษรคันจิระดับประถมศึกษา” จำนวน 1,026 ตัว โดยนำมาเปรียบเทียบกับอักษรจีนตัวเดียวกันแบบตัวต่อตัว พบว่า ระบบรากอักษรของทั้งสองภาษาส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมาก กล่าวคือ ทั้งสองภาษาใช้รากอักษรตัวเดียวกันกับอักษรรูปร่างเหมือนกันถึง 78% หรือคิดเป็นมากกว่า 3 ใน 4 ของเคียวอิคุคันจิทั้งหมดที่นำมาวิจัย ส่วนจำนวนเคียวอิคุคันจิที่เหลืออีก 22% พบว่า ทั้งสองภาษามีการใช้รากอักษรที่แตกต่างและคงเดิมภายหลังการปฏิรูปตัวอักษร โดยความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกิดจากสาเหตุหลัก 3 ประการ ได้แก่

แนวคิดการกำหนดรากอักษร สำหรับแนวคิดนี้ พบว่า ในภาษาญี่ปุ่น รากคันจิมักทำหน้าที่บอกความหมายเป็นส่วนใหญ่ แต่ในภาษาจีน รากอักษรจะถูกกำหนดโดยวิธีการต่างๆผสมกัน เช่น ลำดับขีด ลักษณะตัวอักษร หรือวิธีการสร้างตัวอักษร ฯลฯ จากผลการวิจัยพบความแตกต่างของรากอักษรจากแนวคิดนี้ไม่มากนัก แต่พบความไม่สอดคล้องกับแนวคิดการกำหนดรากอักษรจีนที่ว่า เมื่ออักษรเกิดจากการผสมแบบนล่าง อักษรจีนได้รับการกำหนดรากไว้ที่ส่วนบน แต่ผลการวิจัยกลับพบการกำหนดรากอักษรไว้ที่ส่วนล่างด้วย

แนวคิดการปฏิรูปตัวอักษร สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทได้แก่ การปฏิรูปอักษรของจีนฝ่ายเดียว การปฏิรูปอักษรของญี่ปุ่นฝ่ายเดียว และการปฏิรูปอักษรตัวเดียวกันของทั้งสองฝ่าย การปฏิรูปอักษรของจีนฝ่ายเดียว พบมากสุดในกรณีที่หลังการปฏิรูปตัวอักษรแล้ว รากอักษรยังคงใช้ตัวเดิม แต่รูปร่างของรากมีการเปลี่ยนแปลงจากตัวเต็มไปเป็นตัวย่อ ส่วนการปฏิรูปอักษรของญี่ปุ่นฝ่ายเดียวก็เช่นเดียวกัน จากผลการวิจัยพบว่า จำนวนรากคันจิที่เปลี่ยนแปลงไปมีน้อยกว่าจำนวนรากคันจิคงเดิมหลังการปฏิรูป สำหรับการปฏิรูปอักษรตัวเดียวกันของทั้งสองฝายนั้น พบว่า ถึงแม้ว่าวิธีการปฏิรูปตัวอักษรนั้นแตกต่างกัน แต่รากอักษรยังคงใช้ตัวเดียวกันมากที่สุด รองลงมาคือรากอักษรมีการเปลี่ยนแปลงหลังการปฏิรูปตัวอักษรของแต่ละฝาย

แนวคิดอักษรต่างรูป ย่อมส่งผลให้รากคันจิและรากอักษรจีนแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง จากผลการวิจัยพบความแตกต่างจากสาเหตุดังกล่าวไม่มากนัก

7. ข้อเสนอแนะ

จะเห็นได้ว่าเรื่องรากคันจิและรากอักษรจีนนั้นมีความสลับซับซ้อน โดยแต่ละประเทศมีแนวคิดในการกำหนดรากอักษรที่ต่างกันอย่างวิจิตรที่หลากหลายนั่น ผู้เรียนข้ามภาษาจำเป็นต้องให้ความระมัดระวังและใส่ใจต่อแนวคิดต่างๆที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคิดว่าอาจมีปัจจัยหรือสาเหตุอื่นที่ทำให้สองประเทศกำหนดรากอักษรแตกต่างกันที่ซ่อนอยู่ ดังนั้น การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นสำหรับงานวิจัยต่อไปเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าจะทำให้เกิดข้อค้นพบใหม่ๆในการศึกษาเปรียบเทียบระบบรากอักษรในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง (References)

ภาษาไทย

สมเกียรติ เวงกิจวัฒน์. (2546). การปรับปรุงระบบ “ส่วน” ในพจนานุกรมคันจิ,

วารสารศิลปศาสตร์. ปีที่ 3 (ฉบับที่ 1) 36-53.

วรวิทย์ จิราสมบัติ. (2557). คันจิศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาญี่ปุ่น

阿辻 哲次. (2004). 『部首のはなし—漢字を解剖する』 東京: 中公新書.

阿辻 哲次. (2006). 『部首のはなし2—もっと漢字を解剖する』 東京: 中公新書.

円満字 二郎. (2013). 『部首ときあかし辞典』 東京: 研究者.

大島 正二. (2003). 『漢字と中国人—文化史を読み解く』 東京: 岩波新書.

- 冲森 卓也.(2011). 『日本の漢字 1600 年の歴史』 東京：ベレ出版.
- 小池 和夫.(2013). 『異体字の世界：旧字・俗字・略字の漢字百科』 東京：河出書房新社.
- ภาษาจีน
- 黄伟嘉敖群编著.(2008). 《汉字部首例解》. 北京：商务印书馆.
- 王敏.(2018). 《汉字部首表修订的背景与理念》《汉字汉语研究》第 3 期, 107-113.
- 王亚丽.(2010). 《汉字部首的传承性》《赤峰学院学报》第 5 期, 135-136.
- 王玉新.(2009). 《汉字部首认知研究》山东：山东大学出版社.
- 魏励.(2017). 《汉字部首解说》北京：商务印书馆.
- 左民安.(1998). 《汉字部首讲解》福州：福建人民出版社.
- 谢妖.(2013). 《汉字部首的演变举例及方式》《学术交流》总第 356 期, 49-50.

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Affiliation: Faculty of Humanities, The University of the Thai Chamber of Commerce Corresponding
email: rattakitler@gmail.com

ปัญหาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในช่วงโควิด-19 ความต้องการการสนับสนุน และปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร

สายทิพย์ เยื่อปุย
มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจปัญหาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับอุดมศึกษาในการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 2) เพื่อสำรวจความต้องการการสนับสนุนหากต้องเรียนออนไลน์ และ 3) เพื่อสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีเค้าโครงในการสัมภาษณ์ ถอดเสียงและนำเสนอผลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เรียนชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 88 คน และดำเนินการเก็บข้อมูลโดยบันทึกเสียงสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาของผู้เรียนในช่วงโควิด-19 และสิ่งที่ผู้เรียนต้องการให้มหาวิทยาลัย คณะ สาขา รวมถึงผู้สอน สนับสนุนหากต้องเรียนออนไลน์ รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหา 3 อันดับแรกของผู้เรียนสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร ประสบในการเรียนออนไลน์ช่วงโควิด-19 ได้แก่ (1) อุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ไม่พร้อม เช่น มีโทรศัพท์เครื่องเดียว ไม้คีย์บอร์ด/เมาส์ (2) สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร (3) มีอาการเหนื่อยล้าปวดหลังและปวดตา 2) ความต้องการการสนับสนุน หากต้องเรียนออนไลน์ของผู้เรียน ได้แก่ (1) การลดการบ้าน (2) การลดงานกลุ่ม (3) แจกซิมเน็ตฟรี (4) แจกแผ่นแปะแก้ปวด (5) ปรับวิธีการสอน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น (6) ปรับสไลด์ให้น่าสนใจมากขึ้น เช่น ปรับขนาดตัวหนังสือ สี และฟอนต์ (7) มีอุปกรณ์ให้ยืมเรียน เช่น โน้ตบุ๊ก/ไอแพด (8) ปรับปรุงอินเทอร์เน็ตให้เสถียร (9) การลดค่าเทอม และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ มี 6 ข้อ ได้แก่ (1) คำนิยามถึงครอบครัวและอนาคต (2) ผลคะแนน จากการเข้าเรียน (3) วิธีสอนของผู้สอนที่สนุกเข้าใจง่าย (4) กิจกรรมในวิชาเช่น การสอบ หรือการนำเสนองาน (5) การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและอาจารย์ และ (6) ความรู้เสริมนอกตำรา

คำสำคัญ: โควิด-19 ปัญหาในการเรียนออนไลน์ ความต้องการการสนับสนุน ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์

Problems Faced by Japanese Language Students in Online Learning, Need for Support and Factors Affecting Motivation During the COVID-19 of students majoring in Japanese at Naresuan University

Saithip Yerpui
Naresuan University

ABSTRACT

This research aimed to 1) survey the problems faced by Japanese language students in online learning during COVID-19, 2) survey what students need for support if they must study online, and 3) survey the factors affecting motivation. By collecting data from the sample population, which is made up of first-year to fourth-year students majoring in Japanese, Naresuan University, 88 students. This was done through the voice recording of in-depth interviews concerning the problems faced in online learning during COVID-19, things that students need for support if they must study online, and factors affecting motivation. The results revealed that 1) the top 3 problems faced by Japanese language learners Naresuan University Experienced in online learning during COVID-19: (1) Some students don't even have proper equipment to attend online classes; (2) slow internet; and (3) back pain and eye pain. 2) Things that students need for support if they must study online: (1) reducing homework; (2) reducing group work; (3) giving out free SIM-net; (4) giving pain relief patches; (5) adjusting teaching methods. Engage students to be more involved; (6) adjust slides to be more interesting, such as adjusting font size, color, and font; (7) loan out equipment such as notebooks and iPads; (8) improve internet stability; and (9) reduce tuition fees. and 3) There are six factors affecting motivation: 1) Considering the future and family; 2) attendance scores; 3) Teachers who can easily and humorously explain teaching; 4) Classroom activities; 5) students' desire to communicate with classmates and teachers; and 6) additional knowledge outside of the textbook

Keywords: COVID-19, Problems Faced by Japanese Language Students, Need for Support, Factors Affecting Motivation

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ปีที่ 3 ของสถานการณ์การแพร่ระบาดของอย่างต่อเนื่องของโควิด-19 นับเป็นสถานการณ์หนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกายหรือด้านจิตใจ ทำให้มีปัญหามากมายตามมา เช่น ปัญหาด้านการเดินทาง ปัญหาด้านการทำงาน และโดยเฉพาะปัญหาด้านการศึกษา สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้โรงเรียนและมหาวิทยาลัย จำเป็นต้องจัดการเรียนสอนในรูปแบบออนไลน์อย่างเต็มระบบ โดยที่ยังมีผู้เรียนและผู้สอนบางส่วนที่ยังไม่พร้อม เช่น ความไม่พร้อมด้านอุปกรณ์ บางคนไม่มีเงินซื้อโทรศัพท์หรือโน้ตบุ๊กสำหรับเรียน บางคนไม่มีเงินค่าอินเทอร์เน็ต และความไม่พร้อมด้านการใช้เทคโนโลยีกับบุคลากรในโรงเรียน ส่งผลให้ผู้สอนบางส่วนที่ยังไม่รู้วิธีการใช้งานโปรแกรมหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น เป็นต้น

ผลจากการสำรวจเรื่องการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด-19 ของกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครที่เรียนออนไลน์จากสถาบันวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ หรือ เอยูโพล (2563) พบว่า การเรียนออนไลน์ ในสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ผู้เรียนเริ่มมีความรู้สึกไม่อยากเรียน เรียนไม่รู้เรื่อง และมีแรงจูงใจในการเรียนที่ลดลง จากผลการสำรวจจากกล่าวได้ว่า สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อด้านการศึกษาอย่างแท้จริง สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 เมื่อต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ โดยได้รับเสียงสะท้อนเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการการสนับสนุนบางส่วนจากนิสิต ผ่านช่องทางผลการประเมินโดยนิสิตในช่วงปลายภาคเรียนของทุกภาคการศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสำรวจปัญหาในการเรียนออนไลน์ที่ผู้เรียนประสบ สำรวจความต้องการการสนับสนุนของผู้เรียน และสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์สำหรับการออกแบบการเรียนการสอนและหาวิธีเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจปัญหาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับอุดมศึกษาในการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19
2. เพื่อสำรวจสิ่งที่ผู้เรียนต้องการการสนับสนุนจากสถานศึกษา หากต้องเรียนออนไลน์
3. เพื่อสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 สาขาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 88 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 สาขาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling) โดยใช้วิธีกำหนดขนาดของตัวอย่างของ Yamane (1973) ที่กำหนดจำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักร้อยละใช้ขนาดตัวอย่าง 30 % จากทั้งหมด ทำให้ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 86 คน และเพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เท่า ๆ กันในนิสิตทุกชั้นปี ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนทั้งสิ้น 88 คน โดยแบ่งเป็นนิสิตสาขาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 จำนวนชั้นปีละ 22 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีเค้าโครงในการสัมภาษณ์ โดยมีคำถาม ดังนี้

- 1) ปัญหาในการเรียนออนไลน์ที่นิสิตประสบในช่วงโควิด-19 มีอะไรบ้าง

2) นิสิตมีสิ่งที่ต้องการให้มหาวิทยาลัย คณะ สาขา รวมถึงผู้สอน สนับสนุนหากต้องเรียนออนไลน์อีกครั้งในเทอมถัดไปหรือไม่ (ถ้ามี มีอะไรบ้างที่ต้องการการสนับสนุน)

3) นิสิตทำอะไรให้ตัวเองสามารถกลับมาเข้าเรียนออนไลน์ และอะไรที่ทำให้ นิสิตรู้สึกอยากเรียน/อยากเข้าเรียนในช่วงโควิด-19

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงเดือนเดือนเมษายน-เดือนกรกฎาคม 2565 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ติดต่อ นิสิตเพื่อขอบันทึกเสียงสัมภาษณ์

2) ดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกเสียงสัมภาษณ์ของนิสิต ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ชั้นปีละ 22 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้เรียนประสบในการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 และสิ่งที่ผู้เรียนต้องการให้สถานศึกษาสนับสนุนหากต้องเรียนออนไลน์ รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที/คน ผ่านโปรแกรมออนไลน์ Zoom, Line, และ Messenger

3) ถอดเสียงสัมภาษณ์ทั้งหมดเป็นลายลักษณ์อักษร โดยในหนึ่งประโยค มีข้อความที่เก็บได้มากกว่าหนึ่งข้อมูล จากนั้นจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ปัญหาที่ประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 (2) สิ่งที่ต้องการการสนับสนุน และ (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ จากนั้นดำเนินการเรียบเรียงและสรุปผลข้อมูลในรูปแบบแผนภาพและพรรณนา

เนื่องจากช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล ยังอยู่ในช่วงที่มีการระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทุกอย่างด้วยวิธีออนไลน์โดยใช้โปรแกรมสัมภาษณ์ออนไลน์ที่หลากหลาย เพราะความไม่พร้อมด้านอุปกรณ์ของกลุ่มตัวอย่าง จึงจำเป็นต้องอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ตามทุกโปรแกรมสัมภาษณ์ใช้โหมด VDO CALL ในการบันทึกภาพและเสียงเหมือนกัน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ชั้นปี และใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำการแจกแจงความถี่มานับความถี่ของคำตอบ โดยจำแนกตามประเด็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) ปัญหาที่ผู้เรียนประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 แบ่งปัญหาออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์การเรียน (2) ปัญหาของผู้เรียนโดยตรง และ (3) ปัญหาที่ได้รับจากผู้สอน ดังแสดงในตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 ปัญหาที่ประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ด้านสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์การเรียน

ปัญหาที่	ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์การเรียน
A	อุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ไม่พร้อม เช่น มีโทรศัพท์เครื่องเดียว ไม่ค่อยมีอินเทอร์เน็ต/ไอแพด
B	สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร
C	บรรยากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เช่น ที่บ้านเสียงดัง ไม่มีห้องส่วนตัว

ตารางที่ 2 ปัญหาที่ประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ด้านปัญหาของผู้เรียนโดยตรง

ปัญหาที่	ปัญหาของผู้เรียนโดยตรง
D	มีอาการเหนื่อยล้าปวดหลังและปวดตา
E	รู้สึกขี้เกียจมากขึ้น
F	ไม่ได้รู้จักเพื่อน

ตารางที่ 3 ปัญหาที่ประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ด้านปัญหาที่ได้รับจากผู้สอน

ปัญหาที่	ปัญหาที่ได้รับจากผู้สอน
G	ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์
H	อาจารย์สอนเกินเวลา
I	อาจารย์อ่านตามสไลด์ กิจกรรมในห้องเรียนไม่น่าสนใจ
J	อาจารย์สั่งงานมากเกินไป

2) สิ่ง que ผู้เรียนต้องการการสนับสนุน หากต้องเรียนออนไลน์ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สิ่งที่ผู้เรียนต้องการการสนับสนุน หากต้องเรียนออนไลน์

รายการที่	สิ่งที่ต้องการการสนับสนุน
A	ลดการบ้าน
B	ลดงานกลุ่ม
C	แจกชิมเน็ตฟรี
D	แจกแผ่นแปะแก้ปวด
E	ปรับวิธีการสอน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น
F	ปรับสไลด์ให้น่าสนใจมากขึ้น เช่น ปรับขนาดตัวหนังสือ สี และฟอนต์
G	มีอุปกรณ์ให้ยืมเรียน เช่น โน้ตบุ๊ก/ไอแพด
H	ปรับปรุงอินเทอร์เน็ตที่คณะให้เสถียร
I	ลดค่าเทอม

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์

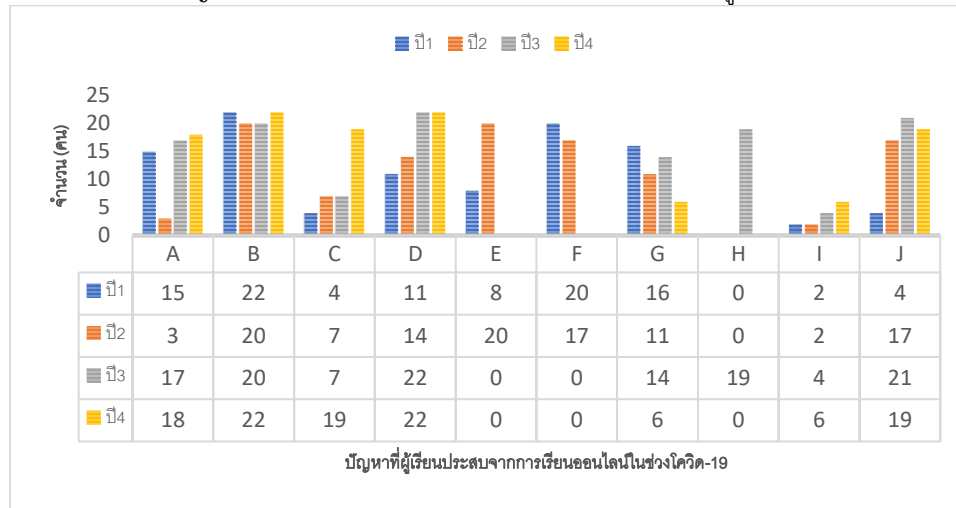
ปัจจัยที่	ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์
A	ค่านึงถึงครอบครัวและอนาคต
B	ผลคะแนนจากการเข้าเรียน
C	วิธีสอนของผู้สอนที่สนุกเข้าใจง่าย
D	กิจกรรมในวิชาเช่น การสอบ หรือการนำเสนองาน
E	การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและอาจารย์
F	ความรู้เสริมนอกตำรา

4. ผลการวิจัย

ผลการสำรวจปัญหาและความต้องการการสนับสนุน รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียน สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น สามารถแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ชั้นปี และแต่ละชั้นปีสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

4.1 ปัญหาที่ประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19

แผนภาพที่ 1 แสดงปัญหาในการเรียนออนไลน์ที่นิสิตพบในช่วงโควิด-19 ของผู้เรียนชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4

จากแผนภาพที่ 1 พบว่าปัญหาในการเรียนออนไลน์ที่นิสิตพบในช่วงโควิด-19 ของผู้เรียนชั้นปีที่ 1 มี 8 ข้อ และปัญหาที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ 1) สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร 2) ไม่ได้รู้จักเพื่อน 3) ไม่มีปฏิสัมพันธ์อาจารย์ ตามลำดับ ปัญหาในการเรียนออนไลน์ที่นิสิตพบในช่วงโควิด-19 ของผู้เรียนชั้นปีที่ 2 มี 7 ข้อและปัญหาที่พบมากที่สุดสามอันดับแรก คือ 1) สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียรและรู้สึกขี้เกียจมากขึ้น 2) ไม่ได้รู้จักเพื่อนและอาจารย์สั่งงานมากเกินไป 3) มีอาการเหนื่อยล้าปวดหลังและปวดตา ปัญหาในการเรียนออนไลน์ที่นิสิตพบในช่วงโควิด-19 ของผู้เรียนชั้นปีที่ 3 มี 7 ข้อและปัญหาที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ 1) มีอาการเหนื่อยล้าปวดหลังและปวดตา 2) สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร 3) อาจารย์สั่งงานมากเกินไป ตามลำดับ และปัญหาในการเรียนออนไลน์ที่นิสิตพบในช่วงโควิด-19 ของผู้เรียนชั้นปีที่ 4 มี 7 ข้อและปัญหา 3 อันดับแรก คือ 1) สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร และมีอาการเหนื่อยล้าปวดหลังและปวดตา 2) บรรยากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เช่น ที่บ้านเสียงดัง ไม่มีห้องส่วนตัวและอาจารย์สั่งงานมากเกินไป 3) อุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ไม่พร้อม เช่น มีโทรศัพท์เครื่องเดียว ไม่ค่อยมีโน้ตบุ๊ก/ไอแพด ตามลำดับ

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้เรียนประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ดังนี้

คำถาม : ปัญหาในการเรียนออนไลน์ที่นิสิตประสบในช่วงโควิด-19 มีอะไรบ้าง

Y1_1: สัญญาณเน็ตไม่ดี ปวดตา ปวดหลัง และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเอง เพื่อน และอาจารย์

Y1_2: สัญญาณเน็ตไม่ค่อยดี อุปกรณ์การเรียนไม่ค่อยอำนวยความสะดวก ปวดตา และ

ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเอง เพื่อน อาจารย์มากเกินไป

Y2_1: ปวดตา และไม่ค่อยมีสมาธิขณะเรียน วอกแวกได้ง่าย

Y2_2: เรียนออนไลน์ทำให้ขี้เกียจ

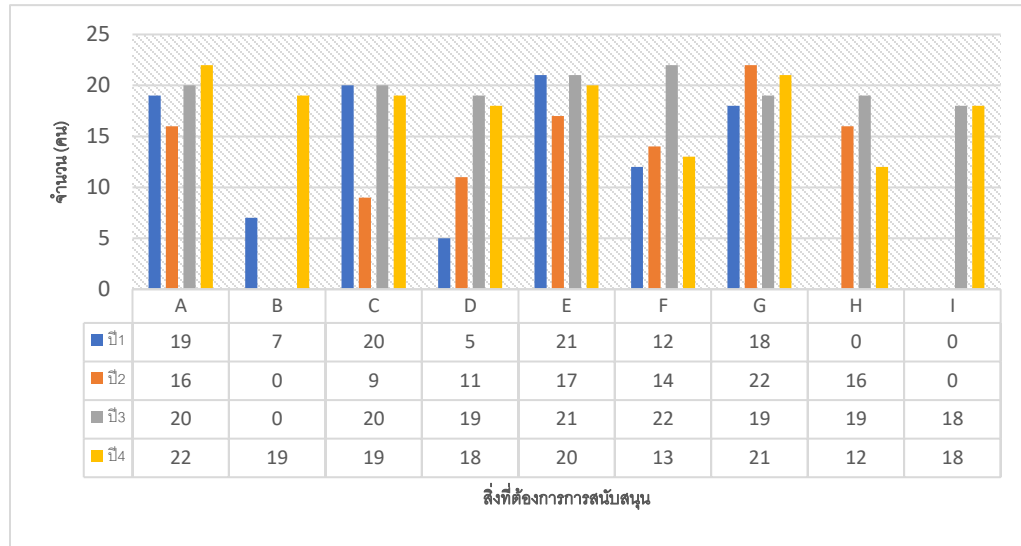
Y3_1: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับอาจารย์ลดลง ไม่สนุก ถ้าเรียนทั้งวันก็ปวดหัว เพลีย ความสนใจเนื้อหา ลดน้อยลง บางครั้งสัญญาณเน็ตก็มีปัญหาทำให้เรียนลำบาก

Y3_2: มีความรู้สึกว่าการพบปะกับอาจารย์และเพื่อนน้อยลงและรู้สึกเฉา เหนื่อยล้าง่าย ปวดตา ปวดหลัง ง่ายขึ้น และมีความเครียดง่ายกว่าเรียนในห้องเรียน ทั้ง ๆ ที่เรียนตามหลักสูตร มีปัญหาทางสภาพแวดล้อม คือผู้ปกครองชอบเข้ามาทั้ง ๆ ที่บอกว่า มีเรียน

Y4_1: อุปกรณ์การเรียนค้างบ่อย เพราะต้องใช้เปิดทั้งโปรแกรมที่เรียน และซีทีเรียน สัญญาณเน็ตก็ไม่ได้
 Y4_2: สัญญาณอินเทอร์เน็ตอ่อน ทำให้การเชื่อมต่อหลุดค่ะ เคยโดนอาจารย์เรียกถามตอนเน็ตหลุดพอดี
 ด้วย (เพื่อนทักมาบอกในแชทส่วนตัว)

4.2 สิ่ง que ผู้เรียนต้องการการสนับสนุน หากต้องเรียนออนไลน์

แผนภาพที่ 2 แสดงสิ่งที่ผู้เรียนต้องการการสนับสนุน หากต้องเรียนออนไลน์ของผู้เรียนชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4

จากแผนภาพที่ 2 พบว่า 2 สิ่งที่ผู้เรียนต้องการการสนับสนุน หากต้องเรียนออนไลน์ของผู้เรียนชั้นปีที่ 1 มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ปรับวิธีการสอน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น 2) แจกซิมเน็ตฟรี 3) ลดการบ้าน ตามลำดับ ชั้นปีที่ 2 มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีอุปกรณ์ให้ยืมเรียน เช่น โน้ตบุ๊ก/ไอแพด 2) ปรับวิธีการสอน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น 3) ปรับปรุงอินเทอร์เน็ตที่คณะให้เสถียรและลดการบ้าน ตามลำดับ ชั้นปีที่ 3 มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ปรับสไลด์ให้น่าสนใจมากขึ้น เช่น ปรับขนาดตัวหนังสือ สี และฟอนต์ 2) ปรับวิธีการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น 3) ลดการบ้านและแจกซิมเน็ตฟรี ตามลำดับ และชั้นปีที่ 4 มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ลดการบ้าน 2) มีอุปกรณ์ให้ยืมเรียน เช่น โน้ตบุ๊ก/ไอแพด 3) ปรับวิธีการสอน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น ตามลำดับ

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ประเด็นเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนต้องการการสนับสนุน หากต้องเรียนออนไลน์ ดังนี้

คำถาม : นิสิตมีสิ่งที่ต้องการให้มหาวิทยาลัย คณะ สาขา รวมถึงผู้สอน สนับสนุนหากต้องเรียนออนไลน์อีกครั้งในเทอมถัดไปหรือไม่ (ถ้ามี มีอะไรบ้างที่ต้องการการสนับสนุน)

Y1_1: อยากให้ปรับให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นและลดการบ้านและปรับวิธีการสอนให้ทันสมัยและสนุก

Y1_2: ลดการบ้าน แจกซิมเน็ตและแผ่นแปะแก้ปวด

Y2_1: สไลด์ของอาจารย์บางท่านก็อ่านแล้วงงพอสมควร อาจจะเป็นเพราะสี ฟอนต์ หรือขนาดของตัวอักษร หรือการจัดเรียงเนื้อหาในแต่ละหน้า

Y2_2: อยากให้มีไอแพดยืมเรียน

Y3_1: ลดปริมาณงานและการบ้านลง และปรับวิธีการสอน เช่น ให้เปิดกล้องขณะเรียนเพื่อเห็นรีแอคชั่นของนักเรียนและอาจารย์อาจจะช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนได้

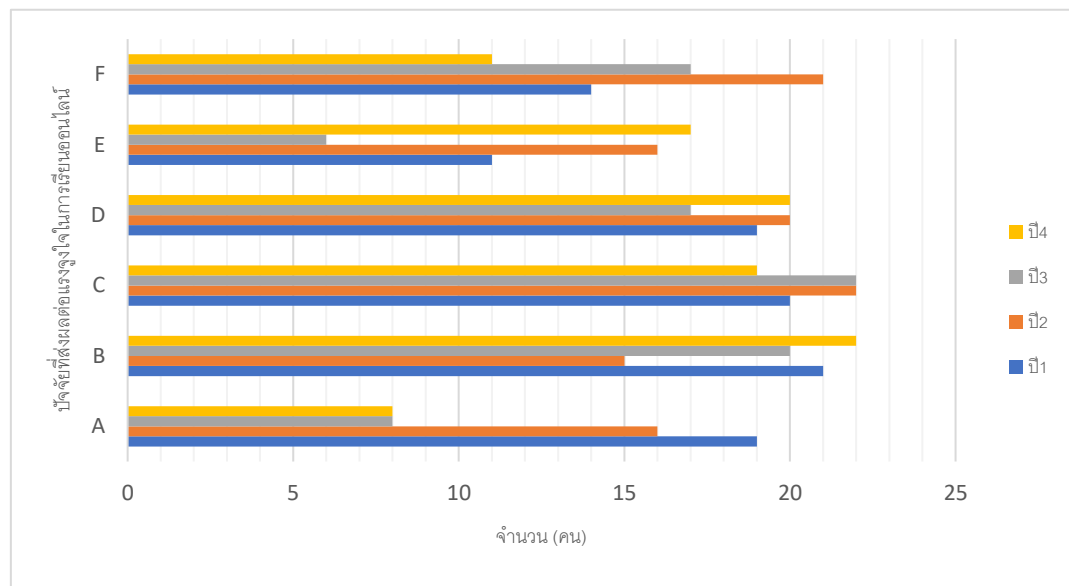
Y3_2: ไม่มีอะไรมาก เพราะอาจารย์ที่สาขา เตรียมการสอนมาได้ดีมาก โดยส่วนตัวไม่ติดปัญหาอะไรแต่ติดปัญหาอย่างเดียว คือ รู้สึกว่าการเรียนออนไลน์มันมีการบ้านเยอะขึ้น อยากให้ลดการบ้านลง ลดค่าเทอมด้วยจะดีมาก

Y4_1: แจกซิมเน็ตฟรี มีอุปกรณ์ให้ยืมสำหรับนิสิตที่ไม่มีอุปกรณ์ (เช่น โทรศัพท์ โน้ตบุ๊ก ไอแพด)

Y4_2: ปรับวิธีการสอนให้สนุกสนาน ให้นิสิตได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆและอาจารย์มากขึ้น และแจกซิมเน็ตเพื่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ดีขึ้น ไม่สะดุดเวลาเรียน

4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์

แผนภาพที่ 3 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4

จากแผนภาพที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 มีจำนวน 6 ปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ 1) ค่านึงถึงครอบครัวและอนาคต 2) ผลคะแนนจากการเข้าเรียน 3) วิธีสอนของผู้สอนที่สนุก เข้าใจง่าย 4) กิจกรรมในวิชาเช่น การสอบ หรือการนำเสนองาน 5) การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและอาจารย์ และ 6) ความรู้เสริม นอกตำรา

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ ดังนี้

คำถาม : นิสิตทำอะไรให้ตัวเองสามารถลุกมาเข้าเรียนออนไลน์ และอะไรที่ทำให้นิสิตรู้สึกอยากเรียน/อยากเข้าเรียน ในช่วงโควิด-19

Y1_1: เพราะมีคะแนนเข้าเรียน มีคะแนนสอบ ถ้าไม่เข้าก็จะสอบไม่ได้

Y1_2: อาจารย์สอนสนุกเลยอยากเรียน

Y2_1: วันนั้นมีสอบ มีงานฟรีเซนต์งาน หรือไม่มีกิจกรรมพิเศษในห้องเรียน ทำให้ไม่อยากขาดเรียน

Y2_2: คิดถึงอนาคต และเป้าหมายที่จะจบมหาวิทยาลัยภายใน 4 ปี คะแนนเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะบังคับถึงในอนาคตได้เลย

Y3_1: อาจารย์สอนสนุกมีเรื่องให้ตื่นเต้นต้นคียบทำให้ไม่ค่อยว่าง

Y3_2: ทำเพื่อคะแนนและเกรด

Y4_1: ตั้งเป้าหมายว่าจะต้องตั้งใจเข้าทุกคาบ เพื่อให้ได้ความรู้ในการทำคะแนนสอบย่อยได้ดีขึ้น อีกทั้งเพื่อเก็บสะสมความรู้เพื่อนำไปสอบ JLPT นอกจากนี้อาจารย์มักจะมีวิธีสอนใหม่ๆ ทำให้ไม่เื่องงและรู้สึกอยาก

เข้ามาเรียน

Y4_2: อาจารย์สอนสนุกเลยอยากเรียน

จากแผนภาพที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 มีจำนวน 6 ปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ 1) คำนิ้งถึงครอบครัวและอนาคต 2) ผลคะแนนจากการเข้าเรียน 3) วิธีสอนของผู้สอนที่สนุก เข้าใจง่าย 4) กิจกรรมในวิชาเช่น การสอบ หรือการนำเสนองาน 5) การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและอาจารย์ และ 6) ความรู้เสริม นอกตำรา

5. สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลของการวิจัยสามารถสรุปผลออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1) ปัญหาที่ประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ของผู้เรียนสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยนเรศวร

จากแผนภาพที่ 1 พบปัญหาทั้งหมด 10 ข้อ โดยผู้วิจัยสามารถจำแนกปัญหาที่ผู้เรียนประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ออกเป็น 3 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1) ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์การเรียน ได้แก่

- อุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ไม่พร้อม เช่น มีโทรศัพท์เครื่องเดียว ไม่ค่อยเสีย ไม่มีเน็ตบู๊ท/ไอแพด (A)
- สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร (B)
- บรรยากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เช่น ที่บ้านเสียงดัง ไม่มีห้องส่วนตัว (C)

2) ปัญหาของผู้เรียนโดยตรง ได้แก่

- มีอาการเหนื่อยล้าปวดหลังและปวดตา (D)
- รู้สึกขี้เกียจมากขึ้น (E)
- ไม่ได้รู้จักเพื่อน (F)

3) ปัญหาที่ได้รับจากผู้สอน ได้แก่

- ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ (G)
- อาจารย์สอนเกินเวลา (H)
- อาจารย์อ่านตามสไลด์ กิจกรรมในห้องเรียนไม่น่าสนใจ (I)
- อาจารย์สั่งงานมากเกินไป (J)

ปัญหาบางข้อที่ผู้เรียนประสบสอดคล้องกับงานวิจัยของธนพรธม ทรัพย์ธนาตล (2554) และงานวิจัยของนรินทร์ นนทมาลัยและคณะ (2564) สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาในการเรียนออนไลน์ ไม่ได้เกิดจากตัวผู้เรียนเพียงฝ่ายเดียว ปัจจัยด้านอื่น ๆ อาทิ ด้านเนื้อหาบทเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์การเรียน ฯลฯ ก็เป็นหนึ่งปัญหาที่ผู้เรียนประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19

2) ความต้องการการสนับสนุนของผู้เรียนสอดคล้องกับปัญหาที่ผู้เรียนประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19

จากแผนภาพที่ 2 พบว่า หนึ่งในสิ่งที่ผู้เรียนทั้ง 4 ชั้นปี ต้องการการสนับสนุนมากที่สุด หากต้องเรียนออนไลน์ คือ การลดการบ้าน สอดคล้องกับปัญหาที่ผู้เรียนกล่าวไว้ว่า อาจารย์มีการสั่งงานมากเกินไป และผลการวิจัยข้อนี้ยังสอดคล้องกับผลการสำรวจความต้องการการสนับสนุนของผู้เรียนในระดับประถมและมัธยมที่กล่าวไว้ว่า อยากให้โรงเรียนลดการบ้าน โดยปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายให้เร่งโรงเรียนปรับแผนการสอน ลดระดับความเครียดให้นักเรียนจากการเรียนออนไลน์

เน้นให้เรียนเรื่องที่ต้องรู้ ลดการบ้าน งดกิจกรรมรวมกลุ่ม และลดการทดสอบทั้งระดับโรงเรียนและระดับชาติ (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2564) อาจกล่าวได้ว่า การลดปริมาณของการบ้านเป็นหนึ่งในสิ่งที่คุณเรียนทุกระดับชั้นคาดหวังว่าจะได้รับการแก้ไข

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า หนึ่งในปัญหาที่ผู้เรียนประสบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 คือ อาจารย์สั่งงานเยอะ สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนทั้ง 4 ชั้นปี ต้องการการสนับสนุนจากสถานศึกษามากที่สุด คือ การลดการบ้าน จากความสอดคล้องนี้ สะท้อนให้เห็นแนวทางในการปรับการเรียนการสอน เช่น หากผู้สอนปรับลดเนื้อหาในการบรรยาย เพิ่มช่วงถาม-ตอบ และเวลาในการทำแบบฝึกหัดพร้อมเฉลยในช่วงเรียน จะช่วยลดภาระด้านการบ้านของผู้เรียน และเป็นหนึ่งในวิธีที่สามารถช่วยให้ผู้สอนตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้ทันที

2. ควรนำผลการวิจัยในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ทั้ง 6 ข้อไปปรับใช้ในการเรียนการสอน เช่น ในช่วงเรียน มีการพูดถึงความสำเร็จของรุ่นพี่ พูดถึงสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับในอนาคตหากตั้งใจเรียน เช่น หากผู้เรียนตั้งใจเรียนและสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่นผ่านระดับ N3, N2 และ N1 จะส่งผลให้ผู้เรียนมีโอกาสในการทำงานและได้รับข้อเสนอเรื่องเงินเดือนสูงกว่าผู้อื่น เหมือนกับรุ่นพี่ที่สอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่นในระดับ N2 ผ่าน หลังเรียนจบทำงานเป็นล่าม เงินเดือนเริ่มต้นที่ 30,000 บาท ไม่รวมสวัสดิการอื่น ๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

ศึกษาปัญหาและความต้องการการสนับสนุนของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น ในช่วงที่มหาวิทยาลัยกลับมาเปิดเรียนในรูปแบบออนไลน์ว่า ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ต่อเนื่องเกือบ 3 ปี เมื่อกลับมาเรียนออนไลน์อาจส่งผลให้ผู้เรียนมีปัญหาและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ผู้เรียนรู้สึกสมาธิสั้นลง การเข้าเรียน 3 ชั่วโมงในห้องเรียน ส่งผลให้รู้สึกท้อแท้เกินไป ทำให้ร่างกายอ่อนล้า การเรียนผ่านวิดีโอด้วยความเร็ว x2 มีประสิทธิภาพมากกว่า

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรุงเทพฯธุรกิจ. (2564). **ศร.สั่ง ร.ร.ปรับแผนสอน-หักการบ้าน ลดเครียดนักเรียน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2565 จาก www.bangkokbiznews.com/social/948217
- ธนพรรณ ทรัพย์ธนาถล. (2554). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**. วารสาร Veridian E Journal SU, 4(1), 652-666.
- นรินทร์ นนทมาลัยและคณะ. (2564). **การสำรวจปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา**. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, 16(20), 61-73.
- สถาบันวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2563). **เอยูโพล: การเรียนออนไลน์ในสถานการณ์ Covid-19**. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2565 จาก <https://www.ryt9.com/s/abc/3134816>
- Dennis Kira. (2006). **FACTORS AFFECTING ONLINE LEARNING**. 2, 277-282.

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Affiliation: Faculty of Humanities, Naresuan University

Corresponding email: saithipy@nu.ac.th

การศึกษาเรื่องนักบริหารชาวต่างชาติในสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยปัจจุบัน

อัจฉิมา วัชรภรณ์
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

บทคัดย่อ

ญี่ปุ่นได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ “ระดับสุดยอด” อย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี 2007 จึงทำให้ประสบปัญหาขาดแคลนนักบริหารมาโดยตลอด ซึ่งรัฐบาลก็ได้พยายามหามาตรการต่างๆ เพื่อเพิ่มบุคลากรสายดังกล่าว แต่ก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร อีกทั้งยังจะวิกฤตขึ้นด้วย เนื่องจากจะมีผู้สูงอายุในยุค Baby Boomers อายุมากกว่า 75 ปีอีก 20 ล้านคนในปี 2025 ดังนั้นจึงจะขาดแคลนนักบริหารประมาณ 300,000 คน ด้วยเหตุนี้จึงกลายเป็นความจำเป็นต้องพึ่งพานักบริหารชาวต่างชาติ โดยการนำเข้านักบริหารผ่านวีซ่ารูปแบบต่างๆ พร้อมทั้งพยายามสร้างนักบริหารเหล่านั้นให้เป็นนักบริหารวิชาชีพ มาตรการดังกล่าวทำให้ญี่ปุ่นได้นักบริหารชาวต่างชาติเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามก็ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากติดขัดปัญหาบางประการเช่น ข้อจำกัดเรื่องวีซ่า ค่าใช้จ่ายในการนำเข้าบุคลากรสูง ปัญหาด้านภาษาและความแตกต่างทางวัฒนธรรม ฯลฯ ดังนั้นหากรัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหเหล่านี้ได้เช่นปรับกฎระเบียบเรื่องระยะเวลาการพำนักของนักบริหาร ยืดหยุ่นเงื่อนไขเรื่องใบประกอบวิชาชีพ ฯลฯ ก็คงจะช่วยให้จัดหานักบริหารได้ง่ายขึ้น ได้นักบริหารวิชาชีพที่สามารถทำงานในญี่ปุ่นระยะยาวได้เพิ่มขึ้น ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลซึ่งต้องการนำเข้านักบริหารเพื่อคลี่คลายปัญหาขาดแคลนบุคลากรของประเทศ

คำสำคัญ: สังคมผู้สูงอายุ นักบริหาร การนำเข้า ขาดแคลน ความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม

The Study of Foreign Care Workers in Japan’s Super-aging Society in the Present

Ajjima Wacharaporn

The University of The Thai Chamber of Commerce

Abstract

Rapidly entering into the “super-aged society” since 2007, Japan has faced the shortage of elderly care workers or nursing caregivers. The government has tried to find various ways to increase the amount of its nursing workforce, but it is much less effective than expected. Moreover, the situation has a tendency to be critical as 20 million baby boomers will cross the threshold of 75 years of age in 2025. About 300,000 care workers are needed and foreign workforce are a choice. The government has implemented policies on importing foreign care workers, providing them with more types of visa, offering them training courses which lead them to be certified care workers according to Japanese standard. Those policies can slightly stimulate the number of foreign care workers. However, the shortage still exists due to the visa limitation, high cost of importing workforce, language and cultural differences. So if the government can decrease (some of) those barriers by adjusting the rules for the length of stay, offering flexible conditions for professional license exam and etc., importing care workforce will be less complex, the number of care workers with long-stay visa will increase and the shortage of nursing caregivers in Japan can finally be relieved.

Keywords: aged society, care workers, importing, shortage, language and cultural differences

1. บทนำ

ประเทศญี่ปุ่นได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ “ระดับสุดยอด” ตั้งแต่ปี 2007 จึงทำให้หนุ่มสาวญี่ปุ่นจำเป็นต้องแบกรับดูแลผู้สูงอายุหนักขึ้นเรื่อยๆ โดยพบว่าเดิมหนุ่มสาว 12.1 คนจะเลี้ยงดูผู้สูงอายุ 1 คน (1950) แต่ปัจจุบันได้ลดลงเหลือเพียง 2.1 คนเท่านั้น (2018) และยังมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อยๆ ด้วย อีกเมื่อผนวกกับสภาพ “ครอบครัวเดี่ยว+สามีภรรยาทำงานคู่” อัตราการแต่งงานต่ำลง พี่น้องลดน้อยลงหรือไม่มีเลย ก็ยิ่งส่งผลให้สังคมญี่ปุ่นมีอาจพึ่งพิงการดูแลผู้สูงอายุคนในครอบครัวได้อีกต่อไป หรือแม้แต่การช่วยเหลือกันระหว่างพี่น้อง เจือนใจต่างๆ เหล่านี้ผลักดันให้รัฐบาลจำเป็นต้องเร่งหามาตรการช่วยเหลือเพื่อให้ทุกคนทำงานพร้อมดูแลผู้สูงอายุได้ ยิ่งกว่านั้นในปี 2025 ยังจะต้องเผชิญกับวิกฤติผู้เกิดในยุค Baby Boomers จะมีอายุมากกว่า 75 ปี อีก 20 ล้านคน ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้ล้วนต้องการการบริการทั้งสิ้น ดังนั้นปัญหาที่จะตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือญี่ปุ่นจะขาดแคลนนักบริบาลประมาณ 3 แสนคน (KFAW 調査研究報告書, 2017) ซึ่งสาเหตุเกิดจากอาชีพนี้มักถูกมองว่าเป็น 3K คือหนักสกปรก และอันตราย (Kitsui Kitanai Kiken)” อีกทั้งค่าตอบแทนก็ค่อนข้างต่ำจึงหาคนทำงานได้ยาก และถึงแม้รัฐบาลจะพยายามปรับปรุงสวัสดิการด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มบุคลากรด้านดังกล่าวก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร จึงได้นำไปสู่แนวคิดการนำเข้านักบริบาลชาวต่างชาติเพื่อทำหน้าที่นี้ทดแทนขึ้น

แนวคิดเช่นนี้หากนำมาเปรียบเทียบกับสังคมไทยจะเห็นได้ว่าไม่ใช่เรื่องแปลกเท่าใดนัก เนื่องจากสังคมไทยเองก็คุ้นชินกับการรับแรงงานต่างชาติมาตั้งแต่อดีต ประกอบกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของไทยที่คล้ายคลึงกับญี่ปุ่นหลายประการ เช่น การเป็นสังคมเมือง สังคมครอบครัวเดี่ยว สามีภรรยาทำงานคู่ อีกทั้งกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ “ระดับสุดยอด” ในอีก 10 ปีข้างหน้าเหมือนกันด้วย ภายใต้สภาพแวดล้อมดังกล่าว ส่งผลให้คนจำนวนไม่น้อยล้วนมีโอกาสต้องทำงานควบคู่กับการดูแลผู้สูงอายุทั้งสิ้น หากแต่เมื่อการดำเนินบทบาทคู่เป็นเรื่องยาก และขณะเดียวกันก็ไม่มีผู้อื่นทำหน้าที่นี้ทดแทนไม่ว่าจะเป็นบุคคลในหรือนอกครอบครัว สังคมไทยก็อาจต้องเลือกวิธีการนำเข้านักบริบาลผู้สูงอายุไม่แตกต่างจากประเทศญี่ปุ่นด้วยเหตุนี้ หากไทยได้เรียนรู้แนวปฏิบัติในการจัดหานักบริบาลผู้สูงอายุจากประเทศญี่ปุ่นก่อน ก็จะเป็นกรณีศึกษาที่ดี ซึ่งไม่เพียงจะได้เรียนรู้รูปแบบการนำเข้าแนวทางการจัดหาบุคลากร หน้าที่ของบุคลากรเหล่านั้นเท่านั้น ฯลฯ แต่ยังสามารถเข้าใจอุปสรรคอันเกี่ยวเนื่องกับนักบริบาลชาวต่างชาติ ตลอดจนการเคลื่อนไหวของสังคมไทยต่อนโยบายดังกล่าวของประเทศญี่ปุ่นในฐานะที่เป็นสังคมผู้สูงอายุเช่นเดียวกันด้วย ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้องทิศทาง และสอดคล้องกับสังคมไทยได้ดียิ่งขึ้นเมื่อถึงคราวที่ต้องเผชิญกับปัญหาเช่นญี่ปุ่นบ้างแล้ว ยังจะได้เรียนรู้รูปแบบการสร้างนักบริบาลที่มีคุณภาพ ภายใต้บริบทหรือข้อจำกัดของสังคมไทยที่แตกต่างจากสังคมญี่ปุ่น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษา 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการจัดหานักบริบาลชาวต่างชาติ 2) บทบาทของนักบริบาลชาวต่างชาติ 3) ปัญหาหรืออุปสรรคอันเกี่ยวเนื่องกับนักบริบาลชาวต่างชาติ 4) การเคลื่อนไหวของสังคมไทยต่อนโยบายการนำเข้านักบริบาลชาวต่างชาติของประเทศญี่ปุ่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยจะศึกษาจากงานวิจัย เอกสาร รายงาน หรือสื่อที่เป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิทั้งในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ในประเทศญี่ปุ่น และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์บางส่วน หลังจากนั้นทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ในภายหลัง

4. ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักบริบาลมีดังต่อไปนี้

4.1) สาเหตุการลาออกและแรงบันดาลใจในการทำงานของนักบริบาล จากงานวิจัยของ 小木 (2010) พบว่าเบื้องหลังการลาออกและการเปลี่ยนสายงานมีความสัมพันธ์ระหว่าง “การเปลี่ยนสถานที่ทำงานกับการบริหารองค์กร” และ “การเปลี่ยนสายงานกับความภาคภูมิใจในงาน” แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่าง “การตัดสินใจเปลี่ยนสายงานกับค่าตอบแทน” จึงอาจกล่าวได้ว่าหากการบริหารงานในองค์กรมีประสิทธิภาพ และบุคลากรมีความพึงพอใจหรือภาคภูมิใจในอาชีพ การเปลี่ยนสายงานหรือสถานที่ทำงานก็จะค่อนข้างน้อย โดยอาจไม่เกี่ยวข้องกับค่าตอบแทนก็ได้ นอกจากนี้จากการสำรวจของ Care Work Foundation โดย 大和・立福 (2013) ยังพบว่าหากหน่วยงานมีการฝึกอบรมให้บุคลากรหลังรับเข้าทำงาน อัตราการลาออกจะต่ำ และ 赤羽他 (2012) พบว่าระบบสนับสนุนบุคลากรขององค์กรส่งผลต่อระดับการเรียนรู้ ตลอดจนแรงจูงใจในการทำงานเช่นเดียวกัน

4.2) ทศนคติของชาวญี่ปุ่นต่อนักบริบาลชาวต่างชาติ จากการศึกษาของ Nisso net co., ltd., (2008) พบว่านักบริบาลชาวต่างชาติในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นชาวฟิลิปปินส์ รองลงมาคือจีน และเกาหลี ตามลำดับ โดยประมาณ 1 ใน 4 ขององค์กรที่ “ปัจจุบันจ้างหรือเคยจ้างคนต่างชาติ” จะมีทัศนคติค่อนข้างเป็นบวกต่อบุคลากรเหล่านี้เช่นมีความ “ตกลง สนุกสนาน” “สดใส ร่าเริง” แต่ในขณะเดียวกัน 50-60% ก็มีความเห็นเชิงลบเช่น มีปัญหาเรื่อง “การบันทึกข้อมูลผู้ใช้บริการ” “การสื่อสาร” จึงทำให้ปัจจุบันยังมีหน่วยงานที่ “ไม่ได้จ้างหรือไม่เคยจ้างคนต่างชาติเลย” อีกทั้งจากการสำรวจทัศนคติเพื่อนร่วมงานชาวญี่ปุ่นของ 後藤・中村 (2007) ยังพบว่าชาวต่างชาติมักมีปัญหาเรื่อง “การสื่อสารไม่เพียงพอ” “มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม” “เป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจผู้ใช้บริการชาวญี่ปุ่น” “ความสามารถด้านการอ่านและเขียนภาษาญี่ปุ่นยังไม่ดีพอ” และ “การติดต่อในหน่วยงานไม่ราบรื่น” ด้วย

อย่างไรก็ตามการตอบรับนักบริบาลชาวต่างชาติก็สูงขึ้นเรื่อยๆ เช่นเดียวกัน โดยจากการสำรวจของ 赤羽 (2015) พบว่า “องค์กรที่ปัจจุบันจ้างหรือเคยจ้างคนต่างชาติ” เพิ่มขึ้นถึงประมาณครึ่งหนึ่ง นอกจากนั้น “แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านแคลนนักบริบาล” ยังมีความคาดหวังต่อชาวต่างชาติค่อนข้างสูง โดยเฉพาะบุคลากรตามข้อตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจEPA(Economic Partnership Agreement) และยังมีแนวโน้มจะใช้ประโยชน์จากข้อตกลงนี้ต่อไปด้วย (中井,2011) ทั้งนี้ พบว่าคาดหวัง “นักบริบาลวิชาชีพชาวญี่ปุ่น” “นักบริบาลวิชาชีพชาวต่างชาติตามข้อตกลงEPA” และ “นักบริบาลวิชาชีพชาวต่างชาติที่พำนักในญี่ปุ่น” มากที่สุดตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าสังคมญี่ปุ่นเริ่มเปิดใจรับนักบริบาลชาวต่างชาติมากขึ้นเรื่อยๆ แม้จะยอมรับว่ายังมีปัญหาด้านภาษาและการปฏิบัติงานอยู่บ้าง รวมทั้งยังมีความต้องการจะใช้บริการนักบริบาลชาวต่างชาติต่อไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีใบประกอบวิชาชีพ

4.3) งานวิจัยด้านการศึกษาภาษาญี่ปุ่น 登里他 (2014) ได้ศึกษาเป้าหมายหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นของมูลนิธิญี่ปุ่นในประเทศต่างๆ พบว่ามีดังต่อไปนี้ 1) ให้ความรู้ภาษาญี่ปุ่น 2) ให้ผู้เรียนศึกษาได้ด้วยตนเอง 3) ให้เข้าใจวัฒนธรรมและสังคมญี่ปุ่น ส่วนการให้ “ความรู้ภาษาญี่ปุ่น” จะมีเป้าหมายคือ 4) ให้ความรู้ภาษาญี่ปุ่นที่จำเป็นต่อการฝึกงาน โดยให้มีความรู้ภาษาญี่ปุ่นระดับ N4 5) ให้เข้าใจการใช้ชีวิตในญี่ปุ่น ส่วนเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนของ AOTS (The Association for Overseas Technical Cooperation and Sustainable Partnerships) นั้นมี 2 ประการคือ 6) ให้ความรู้ด้านสังคมญี่ปุ่น 7) ให้สามารถปรับตัวเข้ากับการฝึกงานในองค์กรญี่ปุ่นได้ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ย่อยไว้ 3 ประการดังนี้ 8) ให้ผู้เรียนมีความรู้ภาษาญี่ปุ่นขั้นพื้นฐาน 9) ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นและใช้ชีวิตด้วยตนเองได้ และ 10) ให้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองในองค์กร (布尾, 2011)

งานวิจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าทักษะด้านการสื่อสารและความเข้าใจในวัฒนธรรมสังคมญี่ปุ่นเป็นกุญแจสำคัญมากสำหรับการประกอบอาชีพนักบริบาล ซึ่งหากมีความเข้าใจและทักษะที่ดีพอ รวมทั้งมีความรู้ด้านการบริหารระดับหนึ่งก็มีความเป็นไปได้ว่าจะสามารถนำไปต่อยอดเป็นนักบริบาลวิชาชีพได้ ประกอบกับชาวต่างชาติเองก็เริ่มได้รับการยอมรับสูงขึ้น ขณะเดียวกัน

สังคมญี่ปุ่นเองก็ประสบปัญหาขาดแคลนนักบริบาลมากขึ้น การจัดหาพนักงานบริบาล พร้อมทั้งสร้างนักบริบาลเหล่านั้นให้มีคุณภาพระดับวิชาชีพ จึงดูเหมือนจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยรัฐบาลบรรเทาปัญหานี้ได้ จึงทำให้เป็นที่มาของการจัดหาแรงงานดังกล่าวในรูปแบบต่างๆ

5. ผลการวิจัย

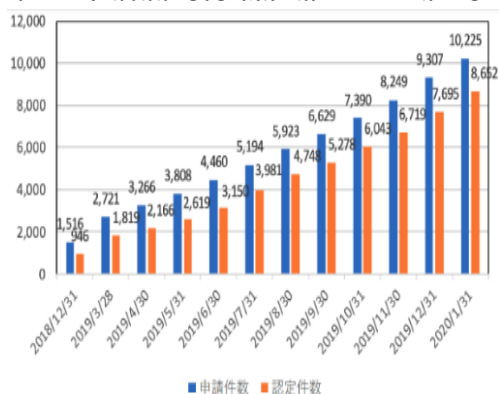
รูปแบบการจัดหานักบริบาลชาวต่างชาติ

โดยทั่วไปนักบริบาลชาวต่างชาติในญี่ปุ่นจะมี 2 ประเภท คือ 1) ประกอบอาชีพนักบริบาลในญี่ปุ่นมาตั้งแต่ต้น 2) นำเข้าจากต่างประเทศซึ่งมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากรัฐบาลได้เพิ่มวีซ่าให้ผู้มีอาชีพดังกล่าว เพื่อให้เข้าทำงานในญี่ปุ่นได้ง่ายขึ้น และนานขึ้นโดยกระทรวงแรงงานและสวัสดิการของญี่ปุ่นได้เปิดรับนักบริบาลประเภทต่างๆ ผ่านวีซ่า 5 ประเภทดังนี้

1) วีซ่า “คู่สมรสหรือสายเลือดชาวญี่ปุ่น” ชาวต่างชาติกลุ่มนี้สามารถทำงานในญี่ปุ่นได้โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ รวมทั้งอยู่ในญี่ปุ่นได้ตลอดชีพด้วย ส่วนการทำงานในฐานะนักบริบาลนั้น ได้เริ่มในกลุ่มคู่สมรสก่อนเมื่อประมาณปี 2005 โดยผู้ริเริ่มเป็นภรรยาชาวฟิลิปปินส์ที่มีประกาศนียบัตร Home Helper Level 2 เนื่องจากตั้งแต่สังคมญี่ปุ่นขาดแคลนนักบริบาลสูงขึ้นเรื่อยๆ องค์กรสวัสดิการสังคมตลอดจนบริษัทจัดหางานต่างๆ จึงได้เริ่มสนใจนักบริบาลกลุ่มนี้ และได้ทำการประสานงานให้มาทำงานด้านนี้กันมากขึ้น (高畑, 2007) ประกอบกับการแก้ไขกฎหมายแรงงานชั่วคราวจึงทำให้การจ้างงานง่ายขึ้นด้วย โดยพบว่าชาวต่างชาติกลุ่มนี้จะทำงานสายการแพทย์และสวัสดิการมากที่สุดคือประมาณ 50% ของชาวต่างชาติทั้งหมดที่พำนักด้วยวีซ่าอื่นๆ (大和研 究, 2021)

2) วีซ่า “ฝึกฝนทักษะ” วีซ่านี้ได้เริ่มขึ้นเนื่องจากญี่ปุ่นขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาแรงงานจำนวนมาก จึงได้มีการแก้ไขกฎหมาย “ควบคุมคนเข้าเมืองและสถานภาพการพำนักอาศัย” ในปี 1989 ขึ้นเพื่อเปิดรับแรงงานชาวต่างชาติในสายงานดังกล่าว โดยมีจุดมุ่งหมายคือการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี รวมทั้งให้ความร่วมมือด้านการสร้างบุคลากรเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเจริญทางเศรษฐกิจแก่ประเทศกำลังพัฒนา ส่วนงานด้าน “การบริหาร” นั้นได้ถูกผนวกเข้ากับวีซ่านี้หลังการบัญญัติ “พระราชบัญญัติฝึกงานด้านเทคนิคชาวต่างชาติและคุ้มครองผู้ฝึกงานด้านเทคนิค” จึงได้อนุมัติให้ผู้มีประสบการณ์ด้านงานบริหารและมีความรู้ภาษาญี่ปุ่นระดับ N4 สามารถสมัครฝึกงานได้โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ เพียงแต่ระหว่างการฝึกงานจะต้องมีนักบริบาลหรือพยาบาลวิชาชีพประจำองค์กรควบคุมดูแลด้วย (ผู้ฝึกงาน 5 คน: นักบริบาลหรือพยาบาลวิชาชีพ 1 คน) ทั้งนี้ การฝึกงานจะเป็นไปตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1.อบรมทักษะการบริหารและภาษาญี่ปุ่นระยะสั้น 2.ฝึกงานในสถานดูแลผู้สูงอายุเป็นเวลา 1 ปี หลังจากนั้นสอบภาคทฤษฎีและปฏิบัติ หากสอบผ่านจะได้รับวีซ่า “ฝึกฝนทักษะ 1” 3.สอบภาคปฏิบัติอีกครั้งหลังทำงานครบ 2-3 ปี ได้รับวีซ่า “ฝึกฝนทักษะ 2” 4. ฝึกงานต่ออีก 2 ปี ได้รับวีซ่า “ฝึกฝนทักษะ 3” 5. หลังสิ้นสุดการฝึกงาน สอบภาคปฏิบัติครั้งสุดท้ายในปีที่ 5 ก่อนเดินทางกลับประเทศ 6. หากต้องการทำงานต่อ สามารถสอบใบประกอบวิชาชีพเพื่อขอวีซ่า “นักบริบาลวิชาชีพ” ได้ ซึ่งวีซ่านี้จะทำงานในญี่ปุ่นได้อย่างถาวร (ต่อวีซ่าก็ครั้งก็ได้) ส่วนองค์กรที่รับผิดชอบจะเป็นการติดต่อระหว่างองค์กรเอกชนกับเอกชน โดยนับตั้งแต่วีซ่ามีผลบังคับใช้ในปี 2017 มีประเทศที่เข้าร่วมโครงการแล้ว 12 ประเทศ เช่น ไทย จีน เวียดนาม เป็นต้น ทั้งนี้ ในต้นปี 2020 มีบุคลากรวีซ่านี้เป็นจำนวน 8,652 คน (กราฟ) แต่เมื่อเข้าเดือนตุลาคมปีเดียวกันได้เพิ่มเป็น 18,034 คน ดังนั้นหากเปรียบเทียบกับต้นปี 2019 จะพบว่าได้เพิ่มขึ้นอย่างมากและรวดเร็ว

กราฟ : จำนวนนักบริหารสถานภาพ “ฝึกฝนทักษะ”

ที่มา: กระทรวงแรงงานและสวัสดิการ: แผนกส่งเสริมและดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ (2019)

3) วิช่า “ทักษะพิเศษ” วิช่านี้ได้ถูกบัญญัติขึ้นสำหรับชาวต่างชาติที่มีทักษะไม่สูงมาก ซึ่งนับเป็นการเปิดรับแรงงานประเภทนี้อย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานใน 14 อุตสาหกรรมมากขึ้นเรื่อยๆ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเปิดรับแรงงานดังกล่าวเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากแรงงานฝึกงานในข้อ 2 โดยได้แบ่งเป็นวิช่า “ทักษะพิเศษ 1” และ “ทักษะพิเศษ 2”

วิช่า “ทักษะพิเศษ 1” หมายถึงวิช่าสำหรับชาวต่างชาติที่มีความรู้ และประสบการณ์เฉพาะทางที่จำเป็นในสายงานนั้นๆ โดยเมื่อเดินทางถึงญี่ปุ่นแล้วสามารถปฏิบัติงานได้ทันทีโดยไม่ต้องฝึกงานอีก จึงจำเป็นต้องสอบทักษะความชำนาญเฉพาะทางในแต่ละสายงาน และภาษาญี่ปุ่นเพื่อการใช้งานก่อนเข้าประเทศ ซึ่งหากสอบผ่านจะทำงานในญี่ปุ่นได้ 5 ปี แต่ไม่สามารถพาครอบครัวมาพำนักด้วยได้ ทั้งนี้สายงานของวิช่า “ทักษะพิเศษ 1” จะมีทั้งหมด 14 สายงานเช่นการบริบาล การประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เกษตรกรรม เป็นต้น โดยในปัจจุบันมีประเทศที่จัดสอบทักษะความรู้ของวิช่านี้แล้ว 12 ประเทศ เช่น ไทย พม่า ศรีลังกา เนปาล และฟิลิปปินส์ ฯลฯ สำหรับงานด้าน “การบริบาล” นั้น รัฐบาลได้อนุมัติให้เปิดรับได้ 2 วิธี คือ 1.สอบประเมินทักษะความรู้ด้านการบริบาล และภาษา ญี่ปุ่นขั้นพื้นฐาน JFT (Japan Foundation Test for Basic Japanese หรือ JLPT (Japanese Language Proficiency Test) ระดับ N4 และภาษาญี่ปุ่นด้านการบริบาลก่อนเข้าประเทศ หากสอบผ่านจะทำงานในญี่ปุ่นได้ 5 ปี โดยหลังทำงานครบ 3 ปี จะสอบใบประกอบวิชาชีพเพื่อขอเปลี่ยนเป็นวิช่า “นักบริบาลวิชาชีพ” ได้ 2.ชาวต่างชาติผู้ได้รับวิช่า “ฝึกฝนทักษะ 2” สามารถเปลี่ยนเป็นวิช่านี้ได้เลย โดยไม่ต้องสอบตามข้อกำหนดของวิช่า “ทักษะพิเศษ” อีก ทั้งนี้ รัฐบาลมีเป้าหมายรับนักบริบาลวิช่านี้ให้ได้ 60,000 คนภายในปี 2024 (สูงสุดใน 14 สายงาน) แต่ปัจจุบันยังมีเพียงประมาณ 4,000 คน (2021/9) อย่างไรก็ตามถ้าเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา จะพบว่าเพิ่มขึ้นถึงประมาณ 10 เท่าที่มีเพียง 343 คนเท่านั้น (2020/9) (ตาราง 1 : แถวที่ 2 จากด้านบน)

ตาราง 1 : จำนวนนักบริหารสถานภาพ “ทักษะพิเศษ”

特定技能 分野別在留数推移

分野	2020年 9月末	2020年 12月末	2021年 3月末	2021年 6月末	2021年 9月末	年間増加率	年間 増加数
介護	343	939	1,705	2,703	3,947	1150.7%	3,604
ビルクリーニング	112	184	281	362	487	434.8%	375
素形材産業	712	1,235	1,669	1,975	2,496	350.6%	1,784
産業機械製造	774	1,248	1,937	2,432	3,180	410.9%	2,406
電子電機情報関連産業	378	725	994	1,322	1,715	453.7%	1,337
建設	642	1,319	2,116	2,781	3,745	583.3%	3,103
造船船用工業	213	413	592	760	1,052	493.9%	839
自動車整備	90	151	247	348	466	517.8%	376
航空	12	13	16	22	35	291.7%	23
宿泊	51	67	83	110	121	237.3%	70
農業	1,306	2,387	3,359	4,008	5,040	385.9%	3,734
漁業	110	220	314	354	478	434.5%	368
飲食品製造	3,167	5,764	8,104	10,450	13,826	436.6%	10,659
外食	859	998	1,150	1,517	1,749	203.6%	890
合計	8,769	15,663	22,567	29,144	38,337	437.2%	29,568

ที่มา: บริษัท Lift Inc. จัดทำโดยอิงตามข้อมูลของกระทรวงยุติธรรม

สำหรับวิชา “ทักษะพิเศษ 2” นั้น ปัจจุบันมีเพียง 2 สาขาคือการก่อสร้าง และต่อเรือ เครื่องจักรกลเรือ/งานเกี่ยวเนื่องเรือเดินสมุทรองค์กรที่ต้องการรับชาวต่างชาติวิชา “ทักษะพิเศษ (ทั้ง 2 ประเภท)” เข้าทำงานจะต้องจดทะเบียนอย่างเป็นทางการและมีความสามารถในการดูแลตามที่กฎหมายแรงงานกำหนด แต่สามารถมอบหมายให้องค์กรอื่นทำหน้าที่นี้แทนได้โดยจะดำเนินการในประเทศ หรือร่วมมือกับต่างประเทศก็ได้ อีกทั้งยังสามารถจัดอบรมด้านต่างๆ ในต่างประเทศก่อน แล้วจึงนำเข้ามาในประเทศก็ได้เช่นกัน

5.4) วิชา “นักบริหารวิชาชีพ” วิชานี้ได้ถูกบัญญัติขึ้นจากการแก้ไขกฎหมาย “ควบคุมคนเข้าเมืองและสถานภาพการพำนักอาศัย” ในปี 2017 จึงได้นำไปสู่แนวคิดสนับสนุนให้นักศึกษาต่างชาติที่จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยสาขาการบริหารหรือสาขาใดก็ได้ในญี่ปุ่น หากจบสายอาชีพด้านการบริหารด้วยและสอบใบประกอบวิชาชีพผ่าน ก็จะได้รับเปลี่ยนวิชาจาก “นักเรียนต่างชาติ” เป็น “นักบริหารวิชาชีพ” ทันที ซึ่งนโยบายนี้ได้ส่งผลให้สถาบันการศึกษาด้านการบริหารทุกระดับรวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องไม่เพียงกระตือรือร้นเปิดรับชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่ยังได้เสนอเงินทุนด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้ชาวต่างชาติเข้าเรียนได้ง่ายขึ้นด้วย ซึ่งนอกจากจะช่วยผลิตนักบริหารได้เพิ่มขึ้นแล้ว ยังช่วยบรรเทาไม่ให้นักเรียนดังกล่าวต้องปิดตัวลง ทั้งนี้ปัจจุบันนักศึกษาต่างชาติวิชานี้มีจำนวน 2,395 คน (2020) โดยพบว่าเพิ่มจาก 5 ปีก่อนถึง 9.3 เท่า (大和研究, 2021)

5.5) วิชา “กิจกรรมเฉพาะพิเศษ” ตามข้อตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ EPA ซึ่งได้เริ่มขึ้นในปี 2008 สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลได้นำระบบประกันการบริบาลมาใช้ในปี 2000 ก็พบว่าญี่ปุ่นขาดแคลนนักบริบาลอย่างมาก จึงได้เริ่มให้มีการนำเข้านักบริบาลตามข้อตกลงดังกล่าว โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเคลื่อนย้ายสิ่งของ บุคลากรและการบริการระหว่างประเทศรวมทั้งเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจซึ่งกันและกันระหว่าง 2 ประเทศ ซึ่งผลจากข้อตกลงนี้ ทำให้ญี่ปุ่นสามารถนำเข้านักบริบาลได้ตามข้อเรียกร้องของประเทศคู่สัญญาด้วยคือ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม โดยได้ลงนามในข้อตกลงนี้ในปี 2008 2009 และ 2014 ตามลำดับ

ทั้งนี้ กฎระเบียบในการรับนักบริบาลภายใต้ข้อตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ EPA จะแตกต่างกันตามแต่ละประเทศ ดังนี้ (ตาราง 2)

ตาราง 2 : กฎระเบียบการรับนักบริหารภายใต้วิชาข้อตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ EPA ของประเทศต่างๆ

เงื่อนไขการสมัคร	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	เวียดนาม
วุฒิการศึกษา	- จบปริญญาตรีพยาบาลศาสตร์ - จบโรงเรียนการพยาบาล (3ปีขึ้นไป) - จบระดับมัธยมปลาย + มีใบอนุญาตผู้ บริหารจากรัฐบาล	- จบปริญญาตรี+ใบอนุญาต ผู้บริหารจากรัฐบาล - จบโรงเรียนการบริบาล (4ปี)	- นักศึกษาปีที่ 3 สาขาการพยาบาล - จบสาขาการ พยาบาล (4ปี)
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	-หน่วยงานรัฐบาลที่มีหน้าที่ส่งแรงงานไป ต่างประเทศ - กรมคุ้มครองแรงงาน	กรมการจ้างงานใน ต่างประเทศแห่งฟิลิปปินส์	กรมแรงงานใน ต่างประเทศ
ระยะเวลาอบรม ภาษาญี่ปุ่นก่อนเข้า ประเทศ	6 เดือน	6 เดือน	1 ปี
ระดับความสามารถทาง ภาษาญี่ปุ่น	สูงกว่า N5	สูงกว่า N5	สูงกว่า N3
ระยะเวลาอบรม ภาษาญี่ปุ่นหลังเข้า ประเทศ	6 เดือน	6 เดือน	2 เดือนครึ่ง
ระดับความสามารถทาง ภาษาญี่ปุ่นที่ต้องการ	N3	N3	N2 หรือ N1

นักบริหารวิชานี้จะได้รับการดูแลจากองค์กร JICWELS (Japan International Corporation of Welfare Services) ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐบาลที่มีสิทธิขาดเพียงผู้เดียวในประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งมีหน้าที่จับคู่กับนักบริหารกับองค์กรที่ประสงค์จะรับเข้าทำงาน (ก่อนทำสัญญาว่าจ้าง) ด้วย โดยหลังเข้าประเทศจะมีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังนี้ 1)ทำงานกับองค์กรภายใต้สัญญาการจ้างงานอย่างน้อย 4 ปี หลังจากนั้นสอบใบประกอบวิชาชีพ 2) หากสอบผ่านจะได้รับวีชานักบริหารวิชาชีพ แต่หากสอบไม่ผ่านต้องกลับประเทศ 3) กรณีสอบไม่ผ่านแต่ยังไม่ประสงค์จะกลับประเทศ ขอเปลี่ยนเป็นวิชา“ทักษะพิเศษ”ได้ โดยต้องสอบตามกฎของวิชาดังกล่าวอีก

นักบริหารวิชานี้จะมีข้อดีคือทุกคนล้วนจบการศึกษาสายการบริบาลหรือพยาบาลศาสตร์มาแล้ว ดังนั้น การเรียนรู้งานจึงอาจเป็นไปได้ง่ายกว่าและเร็วกว่า อย่างไรก็ตามเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการนำเข้าบุคลากรค่อนข้างสูง จึงทำให้องค์กรเอกชนที่ต้องการรับนักบริหารวิชานี้ยังมีน้อยคือประมาณ 970 แห่งเท่านั้น นักบริหารจึงน้อยลงด้วยโดยปริยาย โดยปัจจุบันมีประมาณ 6,400 คน (2020)

อนึ่ง ความแตกต่างของวิชาแต่ละประเภท สรุปได้ดังตารางด้านล่างนี้ (ตาราง 3)

ตาราง 3 : ความแตกต่างของวิชาแต่ละประเภท

	วิชา “คู่สมรส”	วิชา “ฝึกฝนทักษะ”	วิชา “ทักษะเฉพาะ”	วิชา “นักบริบาลวิชาชีพ”	วิชา “กิจกรรมเฉพาะพิเศษ (EPA)”
เป้าหมาย	บรรเทาปัญหาขาดแคลนนักบริบาล	ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีแก่ประเทศกำลังพัฒนา	ลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในสายงานที่จำเป็น	ให้ชาวต่างชาติที่สอบผ่านใบประกอบวิชาชีพทำงานเป็นนักบริบาล	เสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศคู่สัญญา
ลักษณะเฉพาะ	จัดหาภายในประเทศ	= แบ่งเป็นวิชาฝึกฝนทักษะ 1, 2,3 = เปลี่ยนสถานที่ทำงานไม่ได้ = ไม่มีใบประกอบวิชาชีพ (สอบภายหลังได้)	= เปลี่ยนสถานที่ทำงานได้ = ไม่มีใบประกอบวิชาชีพ (สอบภายหลังได้)	= เปลี่ยนสถานที่ทำงานได้ = มีใบประกอบวิชาชีพ	= นำเข้าได้จาก 3 ประเทศเท่านั้น = เปลี่ยนสถานที่ทำงานไม่ได้ = ไม่มีใบประกอบวิชาชีพ (สอบปีที่ 5)
ระยะเวลาพำนัก	ตลอดชีพ	สูงสุด 5 ปี แต่ผู้ได้วิชา “ฝึกฝนทักษะ 2” เปลี่ยนเป็นวิชา “ทักษะเฉพาะ 1” (รวมทั้งหมด 10 ปี)	สูงสุด 5 ปี ถ้าสอบใบประกอบวิชาชีพผ่าน → นักบริบาลวิชาชีพ	ถาวร	สูงสุด 4 ปี ยกเว้นสอบใบประกอบวิชาชีพผ่าน
ระดับภาษาญี่ปุ่น	แตกต่างกันแต่ละบุคคล	N4	N4	N2-N1	N4-N3
ข้อจำกัดงาน		ให้บริการตามบ้านไม่ได้	ให้บริการตามบ้านไม่ได้	ไม่มีข้อจำกัด	ให้บริการตามบ้านไม่ได้ แต่หลังสอบผ่านใบประกอบวิชาชีพทำได้ในสถานประกอบการที่มีคุณสมบัติครบตามที่กำหนด

จะเห็นได้ว่า รัฐบาลพยายามจัดหานักบริบาลผ่านวิชาหลายรูปแบบ และอนุญาตให้ทุกรูปแบบเปลี่ยนเป็นวิชา “นักบริบาลวิชาชีพ” ได้ทั้งสิ้น จึงทำให้ได้นักบริบาลชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งนักบริบาลเหล่านี้ได้มีบทบาทการทำงานร่วมกับชาวญี่ปุ่นในด้านต่างๆ

บทบาทของนักบริบาลชาวต่างชาติ

การทำงานในฐานะนักบริบาล จะมีลักษณะงานเป็นรูปธรรมดังต่อไปนี้

1. งานช่วยเหลือการขับถ่ายและทำความสะอาด เช่น พาเข้าห้องน้ำ ช่วยกิจกรรมขับถ่าย เปลี่ยนผ้าอ้อม ทำความสะอาด
2. งานดูแลด้านโภชนาการ เช่น ดูแลปริมาณและคุณลักษณะอาหาร จัดอาหารและเครื่องดื่มสำหรับผู้สูงอายุแต่ละคน จำกัดปริมาณอาหาร จัดอุปกรณ์การรับประทานให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายแต่ละคน ป้อนอาหาร ป้องกันการสำลัก
3. งานช่วยเหลือการเคลื่อนไหว เช่น พยุงเดิน พาเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์ อุ้มหรือเคลื่อนย้ายร่างกายจากที่นอน

วิลแชร์ เป็นต้น

4. งานรักษาความสะอาดในช่องปาก เช่น ทำความสะอาดเหงือก ลิ้น ฟัน ดูแลช่องปากหลังอาหาร ตื่นและก่อนนอน
5. งานช่วยทำความสะอาดร่างกาย เช่น ช่วยอาบน้ำ แขน้ำร้อน สระผม ตัดเล็บ ทำความสะอาดช่องหู เช็ดตัว
6. งานดูแลสภาพจิตใจ เช่น ชวนพูดคุย รับฟัง หากิจกรรมให้ทำเพื่อความเพลิดเพลินและคลายเครียด
7. งานจัดกิจกรรมสันทนาการ ชวนออกกำลัง ให้ทำกิจกรรมยามว่างเช่น วาดภาพ DIY งานเย็บปักถักร้อย พับ

กระดาษ

8. งานรับคำสั่งจากพยาบาล เพื่อช่วยดูแลด้านต่างๆ เช่น ทำความสะอาดบาดแผล ทำแผลเบื้องต้น
9. งานอ่าน/บันทึกสภาพร่างกายผู้สูงอายุแต่ละคนในแต่ละวัน เช่น การรับประทาน ปริมาณเครื่องดื่ม การสำลัก ข้อควรระวัง เป็นต้น

10. งานเปลี่ยนผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ปลอกผ้าห่ม

งานในหน้าที่ของนักบริบาลเหล่านี้จะถูกถ่ายทอดไปยังนักบริบาลชาวต่างชาติ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้เช่นเดียวกับคนญี่ปุ่น เพียงแต่กรณีเป็นบุคลากรฝึกงานยังต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือทำงานเป็นทีมหรือปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ฝึกอบรมเท่านั้น ซึ่งในที่นี้ จะยกตัวอย่างชีวิตการทำงานจริงของนักบริบาลชาวต่างชาติ 5 คนเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมดังนี้

(<https://www.facebook.com/careworkerjapan>)

1.NGUYEN THI TRANG (เวียดนาม)

ประวัติส่วนตัว : นักบริบาลวิชาชีพ ประจำศูนย์บริบาลผู้สูงอายุเพื่อการพักฟื้น (วิชาชีพกิจกรรมเฉพาะพิเศษ)

การทำงาน : 2014: นักบริบาลที่ศูนย์บริบาล Tsurumachi รับผิดชอบแผนก The Service → 2018: สอบผ่านใบ

ประกอบวิชาชีพ → 2019 : หัวหน้านักบริบาลแบบสลับวัน

(เฉพาะผู้ที่ทำงานแผนกThe Service*ได้ทุกประเภทเท่านั้น)

(* ให้บริการด้านดูแลการกินข้าว อาบน้ำ ฝึกฝนสมรรถภาพร่างกาย กิจกรรม Re-creation เช่น วาดภาพ เล่นเกมส์ ฝึกสมอง ทำอาหาร รับส่งการเดินทางไปศูนย์บริบาล)

ตารางงาน : วัน

เวลา	8.00	8.30	9.30	12.00	13.00	13.30	15.00	15.30	16.30	17.30	18.00
ตารางงาน	ออก จาก บ้าน	พักท่าย / ประชุม ตอนเช้า รับส่ง ผู้สูงอายุ	วัด อุณหภูมิตั้ง /ความ ดันเลือด ช่วย อาบน้ำ	พัก กลางวัน	จัดเตรียม ผู้ที่ จะ กลับบ้าน	Re- creation	เตรียม ของ ว่าง	พาไป ห้องน้ำ รับส่ง ผู้สูงอายุ	ปิดกวาด (เก็บ ความ เรียบร้อย) บันทึก อาการ	สิ้นสุด เวลา ทำงาน	กลับ บ้าน

ความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน (ภาษาพูด)

“แผนกThe Service จะมีผู้ใช้บริการประมาณ 25-30 คน: วัน งานอาจมีเปลี่ยนแปลงบ้างขึ้นอยู่กับแต่ละวันโดยจะปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ผู้ใช้บริการ แต่ดีที่ไม่มีกะกลางคืน เวลางานก็ค่อนข้างแน่นอนจึงทำให้ทำงานได้ง่าย ต่อมาหลังได้เลื่อนเป็นหัวหน้าแผนกThe Serviceในเดือนมีนาคม2019 ฉันก็ได้มีหน้าที่ซัพพอร์ตงานของผู้จัดการ ดูความเรียบร้อยเรื่องการทำงานของพนักงาน สังเกตและบันทึกอาการผู้สูงอายุ ฯลฯ นอกจากนั้นก็คิดกิจกรรม Re-creation ที่ให้ผู้ใช้บริการได้ฝึกสมอง และได้รับความสนุกด้วย”

2. PUTU INTEN KURUNIATI (อินโดนีเซีย)

ประวัติส่วนตัว : นักบริหารวิชาชีพประจำศูนย์บริการผู้สูงอายุระยะยาวแบบพิเศษ (วิชาชีพกรรมเฉพาะพิเศษ)

การทำงาน : 2012 : นักบริหารที่ศูนย์บริการผู้สูงอายุระยะยาวแบบพิเศษที่จังหวัด Wakayama → 2016 : ศูนย์บริการ Houyukai → 2017: เลื่อนตำแหน่งเป็น Supervisor (จัดตารางเวลางาน สัมภาษณ์งาน ฯลฯ) → 2019: เลื่อนตำแหน่งเป็นหัวหน้าแผนกบริหาร

ตารางงาน : วัน

เวลา	9.00	9.30	11.30	13.00	14.00	18.00
ตารางงาน	เริ่มงาน / ประชุมตอนเช้า	เดินตรวจทุกชั้น /คอนเฟิร์มใบคำร้อง	ช่วยเหลือการกินอาหาร	พักกลางวัน	งานเอกสารเช่นเซ็นต์เอกสารการต่อสัญญาฯลฯ/รับแขกหรือลูกค้า	สิ้นสุดเวลาทำงาน

ความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน (ภาษาพูด)

“ตอนที่ได้รับทาบทามให้เป็น Supervisor ฉันรู้สึกลังเลเล็กน้อยแต่คิดว่าเป็นงานที่มีความหมายก็เลยรับปากว่าจะลองทำดู งานหลักๆของตำแหน่งนี้เช่นกำหนดวันและเวลางานของแต่ละคน วางแผนงานของแต่ละชั้น (Floor) สัมภาษณ์พนักงานใหม่ สร้างบรรยากาศศูนย์ให้ดูมีชีวิตชีวา ต่อมาหลังได้เลื่อนเป็นหัวหน้าแผนก ก็ทำงานลักษณะดูความเรียบร้อยทุกด้านของพนักงานทั้งหมด จัดประชุม ดูแลงานบุคลากร ฯลฯ แต่ก็ยังมีสิ่งที่ต้องเรียนรู้อีกมากที่ต่างจากตำแหน่ง Supervisor แต่ยังไงก็เป็นงานที่น่าสนใจ ศูนย์เองก็จัดอบรมงานในตำแหน่งหัวหน้างาน และพยายามสนับสนุนพวกเราในทุกๆด้านโดยตลอด”

3.HIKISHIMA HEMINIA (ฟิลิปปินส์)

ประวัติส่วนตัว : นักบริหารวิชาชีพประจำบ้านพักคนชราแบบใช้ชีวิตร่วมกัน (ช่วยเหลือตัวเองได้) (วิชาชีพผู้สมรส)

การทำงาน : 1986: ทำงานพิเศษที่ศูนย์บริการ Silpis Oiso → 2005 : จบโรงเรียนบริหารระดับ Home Helper 2 → 2008: ศูนย์บริการผู้สูงอายุระยะยาวแบบพิเศษ Sanikukai → 2015: สอบผ่านใบประกอบวิชาชีพ → 2017: นักบริหารศูนย์บริการผู้สูงอายุแบบอยู่ร่วมกันชื่อ Saniku Haitsu Higashi Azuma

ตารางงาน : วัน

เวลา	19.00	19.30	20.00	23.00	1.00	7.30	12.00
ตารางงาน	เริ่มงาน (กะกลางคืน)	รับมอบหมายงาน	ล้างสิ่งของ / ทำความสะอาด / เดินตรวจ	พัก	เดินตรวจเวร	แจกอาหารเช้า	ส่งต่องาน / บันทึกอาการ / สิ้นสุดเวลางาน

ความรู้สึก / ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน (ภาษาพูด)

“ช่วงแรกที่เข้าทำงานที่ศูนย์บริการ Sanikukai ฉันยังไม่ชินกับภาษาญี่ปุ่นในงานบริการก็เลยบันทึกอาการไม่ได้ แต่หลังจากเข้าเรียนภาษาที่โรงเรียน Sumida แล้วก็เรียนเองด้วย ทำให้สอบวัดระดับ N2 ผ่าน หลังจากนั้นก็เริ่มเขียนบันทึกได้ เดินตรวจเวรได้ กะกลางคืนฉันก็ดูแลคนเดียวตอนนี้”...ฉันกับเพื่อนๆที่โรงเรียนสอนภาษาญี่ปุ่นยังได้ตั้งกลุ่มอาสาสมัครขึ้นในปี 2015 ด้วย เพื่อเป็นการตอบแทนที่ได้รับความช่วยเหลือด้านภาษาญี่ปุ่นมาตลอด ก็เลยสอนทำขนมบ้าง เต้นรำพื้นเมืองฟิลิปปินส์บ้าง ฯลฯ ให้กับศูนย์บริการ บางทีก็โรงเรียนประถม และตอนนี้ก็ยังติวสอบใบประกอบวิชาชีพให้รุ่นน้องที่โรงเรียนสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาตะกะลือด้วย”

4.5. Ma MAWING / I IN (เมียนมาร์)

ประวัติส่วนตัว: บุคลากรฝึกงานประจำศูนย์บริการรูปแบบ Short Stay และ The Service (วีซ่าฝึกฝนทักษะ)

การทำงาน IN: 2017 : ผ่านการสอบสัมภาษณ์ → ผ่านภาษาญี่ปุ่นระดับ N3 → 2019 : ฝึกงานที่ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ Miyabi

Ma: 2017: รับผิดชอบแผนก The Service / I แผนก Short Stay และรับผิดชอบการเขียนรายงานอาการ
ผู้ใช้บริการทั้งคู่ (* Short Stay คือศูนย์บริการที่ใช้บริการพักค้างได้สูงสุด 1 เดือน)

ตารางงาน : วัน

เวลา/ ตาราง	8.30	9.00	11.30	13.00	14.00	15.00	20.00	23.00
Ma	เริ่มงาน / รับ ผู้ใช้บริการ/ คอนเฟิร์มสมุด บันทึกอาการ	ช่วยอาบน้ำ / เสริมหน้า	ดูแลการกิน / การแปรงฟัน	พัก กลางวัน	เตรียมเตียง / ซักเสื้อผ้า	อาหารว่าง / ดูแลการขับถ่าย	อาหา รเย็น	เข้า นอน
เวลา/ ตาราง	7.30	9.00	12.00	12.45	15.00	16.00		
I	เริ่มงาน / ดูแลการกิน / ดูแลการขับถ่าย	ดูแลการอาบน้ำ / ทำความสะอาด / รับงานต่อจากกะ ก่อนหน้า	พัก กลางวัน	รับผู้ใช้บริการ / ส่ง ผู้ใช้บริการ (เตรียมสิ่งของ ฯลฯ)	เตรียมของว่าง / เตรียมเครื่องดื่ม/ ดูแลการขับถ่าย	สิ้นสุด เวลางาน		

ความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน (ภาษาพูด)

Ma: “ช่วงแรกๆลำบากมากเพราะไม่เข้าใจภาษาถิ่น แต่ตอนนี้เริ่มเข้าใจมากขึ้นแล้ว ก็เลยร้องเพลงกับผู้ใช้บริการบ้าง อีกอย่างที่ตกใจมากคือที่พม่าไม่มีธรรมเนียมแช่น้ำร้อนตอนอาบน้ำ ตอนฉันช่วยอาบน้ำครั้งแรก เลยตกใจกับน้ำที่ร้อนมากๆ แถมยังไม่รู้วิธีช่วยอาบน้ำคนตัวโตอีก จึงงงๆ แต่ตอนนี้ก็เริ่มชินแล้ว”

I: “ฉันสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น N3 ได้หลังได้รับการคัดเลือก1ปีครึ่ง และหลังจากมาญี่ปุ่นแล้วก็เรียนภาษาญี่ปุ่นต่ออีก ตอนนี้ถ้าไม่เข้าใจภาษาญี่ปุ่นตรงไหน ก็จะถามคอนเฟิร์มจากรุ่นพี่เสมอ”

การทำงานในชีวิตจริงของนักบริบาลชาวต่างชาติทั้ง 5 คนนี้ สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่าได้มีบทบาทในการทำงานร่วมกับชาวญี่ปุ่นทุกประเภทที่ตำแหน่งเอื้อ ทั้งงานดูแลกิจวัตรพื้นฐานในชีวิตประจำวัน อ่านและบันทึกอาการ เติมน้ำยา งานบริหารด้านต่างๆ ฯลฯ อีกทั้งบางคนยังได้เลื่อนตำแหน่งเป็นหัวหน้าคนญี่ปุ่นด้วย ซึ่งการทำงานตั้งแต่ยังไม่มีการสอบวิชาชีพ จนกระทั่งได้เป็นนักบริบาลวิชาชีพและได้เลื่อนตำแหน่งด้วยเช่นนี้ ก็แสดงให้เห็นว่าคนต่างชาติทำงานร่วมกับคนญี่ปุ่นได้ระดับหนึ่ง อีกทั้งยังมีความสามารถในการเลื่อนตำแหน่งด้วยหากมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ ดังนั้นหากชาวญี่ปุ่นเปิดใจรับชาวต่างชาติให้ทำงานร่วมกันรวมทั้งหน่วยงานเองก็สร้างแรงจูงใจให้ชาวต่างชาติมีความพึงพอใจในการทำงาน (Career Path) มีวัฒนธรรมการทำงานที่เอื้อต่อชนทุกชาติ มีสัญญาการจ้างงานที่เป็นธรรม ฯลฯ ก็น่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้นักบริบาลต่างชาติทำงานในญี่ปุ่นได้ง่ายขึ้นและนานขึ้น

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ทุกบริบาลทุกคนจะประสบความสำเร็จเช่นตัวอย่างที่ยกมาเสมอไป เนื่องจากในความเป็นจริงยังมีนักบริบาลจำนวนไม่น้อยไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานที่ญี่ปุ่น รวมทั้งไม่มีโอกาสทำงานระยะยาว ฯลฯ อันเกิดจากอุปสรรคหลายประการ ซึ่งล้วนส่งผลต่อการจัดหา และการคงอยู่ของนักบริบาลชาวต่างชาติในญี่ปุ่นทั้งสิ้น

ปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับนักบริหารชาวต่างชาติ

ประเทศญี่ปุ่นมีนักบริหารชาวต่างชาติเข้าทำงานมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ก็ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ เนื่องจากยังมีปัญหาหลายประการ ดังนี้

1. ข้อจำกัดเกี่ยวกับวีซ่านักบริหารแต่ละประเภท โดยสามารถสรุปแยกแต่ละประเภทได้ดังนี้

วีซ่า “ฝึกฝนทักษะ” วีซ่านี้เป็นวีซ่าที่เอื้อให้นักบริหารชาวต่างชาติเข้าทำงานในญี่ปุ่นได้ง่ายที่สุด แต่จะอยู่ได้เพียง 3 ปีเท่านั้น ซึ่งแม้จะสอบผ่านงานด้านบริหารทุก 1-2 ปีตามที่กำหนด ก็จะต้องอายุได้สูงสุดไม่เกิน 5 ปี ด้วยเหตุนี้แม้ชาวต่างชาติจะมีศักยภาพในการทำงานก็ไม่สามารถทำงานระยะยาวได้ นอกจากนั้นจากการที่เงื่อนไขเข้าประเทศไม่ค่อยเข้มงวด จึงทำให้ในบางกรณีไม่ได้บุคลากรที่มีคุณภาพเท่าที่ควรทั้งด้านทักษะการบริหารและภาษาญี่ปุ่น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีกฎข้อบังคับว่าต้องมีพยาบาลหรือนักบริหารวิชาชีพประจำองค์กรด้วย ซึ่งส่งผลให้เป็นภาระทั้งด้านค่าใช้จ่ายและการดูแลต่อองค์กรในระยะยาว

วีซ่า “กิจกรรมเฉพาะพิเศษ” วีซ่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการจัดส่งบุคลากรระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลกับรัฐบาลเท่านั้น ดังนั้นจึงค่อนข้างเข้มงวดตั้งแต่การคัดเลือกบุคลากร องค์กรที่รับเข้าทำงาน (ต้องมีคุณสมบัติครบตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการกำหนด) วุฒิการศึกษา ความสามารถด้านภาษา ตลอดจนสัญญาการจ้างงานต่างๆ จึงส่งผลให้องค์กรที่มีศักยภาพในการรับมีน้อย อีกทั้งประเทศที่จะส่งนักบริหารได้ ต้องเป็นประเทศคู่สัญญาตามข้อตกลง EPA เท่านั้น ซึ่งปัจจุบันมีเพียง 3 ประเทศ นอกจากนั้นเพื่อคุ้มครองตลาดแรงงานนักบริหารในประเทศ รัฐบาลยังจำกัดจำนวนการนำเข้าด้วย จึงทำให้องค์กรไม่สามารถรับได้เท่าจำนวนที่ต้องการ ยิ่งกว่านั้นในจำนวนที่รับได้จากคัตนั้น หากองค์กรไม่ได้รับการคัดเลือกจากชาวต่างชาติ (ในขั้นตอนการจับคู่ระหว่างบุคลากรกับองค์กรก่อนการจ้างงาน) การจ้างงานก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ อีกทั้งถึงแม้การจ้างงานสำเร็จ แต่หากชาวต่างชาติไม่สามารถสอบผ่านใบประกอบวิชาชีพได้ภายในเวลา 5 ปี ก็ต้องกลับประเทศ และแม้กรณีสอบผ่านก็ยังสามารถเปลี่ยนสถานที่ทำงานหรือกลับประเทศได้อีกเช่นเดียวกัน ซึ่งถ้าเกิดกรณีเช่นนี้ย่อมหมายถึงการลงทุนขององค์กรสูญเปล่าทั้งในแง่เวลา ค่าใช้จ่าย และค่าเสียโอกาสด้านต่างๆ นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรเหล่านั้นยังค่อนข้างสูง จึงทำให้องค์กรที่ต้องการรับบุคลากรวีซ่ามีน้อย นักบริหารจึงน้อยลงด้วยโดยปริยาย

วีซ่า “นักบริหารวิชาชีพ” วีซ่านี้เป็นวีซ่าซึ่งมีเป้าหมายสำหรับนักเรียนต่างชาติที่จบการศึกษาด้านบริหารในญี่ปุ่นโดยตรง โดยหลังจบการศึกษา หากสามารถสอบผ่านใบประกอบวิชาชีพได้ภายในเวลา 5 ปีหรือทำงานด้านนี้ติดต่อกัน 5 ปี ก็จะได้รับใบประกอบวิชาชีพและสามารถเปลี่ยนจากวีซ่า “นักเรียนต่างชาติ” เป็น “นักบริหารวิชาชีพ” ได้ทันที ตามกฎของผู้จบการศึกษาปี 2017-2025 ซึ่งเกณฑ์นี้ส่งผลให้ชาวต่างชาติบางส่วนที่จบการศึกษาด้วยความสามารถไม่สูงนัก(เกณฑ์การจบของแต่ละสถาบันแตกต่างกัน) มักประสบปัญหาด้านการงานทั้งในแง่การสื่อสารและทักษะการบริหารเมื่อเข้าทำงานในองค์กรโดยเฉพาะระยะแรกๆ อีกทั้งผู้ที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไข 5 ปี ได้ตั้งแต่ต้นก็ต้องกลับประเทศ ส่งผลให้งบประมาณสูญเปล่า นอกจากนั้นหากองค์กรใดต้องการรับสมัครชาวต่างชาติวีซ่านี้ก็ต้องดำเนินการรับสมัคร หรือติดต่อกับสถาบันการศึกษาด้วยตนเองเท่านั้น ไม่มีหน่วยงานกลางดำเนินการเรื่องนี้ให้

วีซ่า “ทักษะพิเศษ” วีซ่านี้จะอนุญาตให้ชาวต่างชาติซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ด้านงานบริหารโดยตรง ดังนั้นผู้สอบผ่านข้อสอบด้านการบริหาร และมีประกาศนียบัตรความรู้ภาษาญี่ปุ่นระดับ N4 ก็สามารถสมัครได้ทันที อย่างไรก็ตามจะทำงานได้เพียง 5 ปีเท่านั้น อีกทั้งยังเปลี่ยนสถานที่ทำงานได้อย่างเสรีด้วย (แตกต่างจากวีซ่า 2 ประเภทข้างต้น) จึงทำให้องค์กรมีความเสี่ยงเรื่องรักษาบุคลากรให้คงอยู่ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นหากสอบใบประกอบวิชาชีพไม่ผ่านก็ต้องกลับประเทศเช่นเดียวกัน

จะเห็นได้ว่าข้อจำกัดของวีซ่าแต่ละประเภทเหล่านี้ ส่งผลกระทบทั้งด้านการจัดหาบุคลากร จำนวนบุคลากร การรักษาบุคลากรให้คงอยู่ รวมไปถึงคุณภาพบุคลากร ตลอดจนระยะเวลาในการทำงานของบุคลากรทั้งในองค์กรและในญี่ปุ่นระยะยาวด้วย

2. ปัญหาด้านภาษาญี่ปุ่นและความแตกต่างทางวัฒนธรรม เนื่องจากงานด้านบริหารเป็นงานที่ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นหลักทั้งด้านฟังพูดอ่านเขียน ซึ่งไม่เพียงต้องใช้ทักษะ “ฟัง” “พูด” เพื่อสื่อสารกับผู้สูงอายุหรือเพื่อนร่วมงานเท่านั้น แต่ยังต้องใช้ทักษะ “อ่าน” “เขียน” เพื่ออ่านและจดบันทึกประวัติผู้สูงอายุ ตลอดจนประวัติการบริหารของแต่ละคนในแต่ละวันด้วย ด้วยเหตุนี้ความสามารถทั้ง 4 ทักษะ รวมทั้งความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งหากขาดทักษะความเข้าใจที่ดีพอ ไม่เพียงจะส่งผลกระทบต่อความผิดพลาดในการทำงานเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างความขัดแย้งกับผู้ใช้บริการและเพื่อนร่วมงานได้ด้วย เช่นเดียวกัน เช่น คนญี่ปุ่นไม่ชอบคนเวียดนามที่ใช้ Skinship มากเกินไป จึงรู้สึกไม่ยากใกล้ชิดหรือทำงานด้วย คนต่างชาติก็ไม่พอใจคนญี่ปุ่นที่ไม่พูดสิ่งใดตรงๆ หรือพูดอ้อมค้อมเข้าใจยาก และบ่อยครั้งที่คิดว่าคนญี่ปุ่นมีความเย็นชาในการบริหาร เป็นต้น (武中,2017)

สำหรับปัญหาด้านทักษะภาษา เช่น คนต่างชาติรู้สึกไม่มั่นใจในการใช้ภาษา เนื่องจากรู้คำศัพท์น้อย ไม่ค่อยเข้าใจคำศัพท์ด้านการบริหาร ไม่สามารถสื่อสารตามที่ต้องการได้ โดยเฉพาะเวลาเกิดอุบัติเหตุหรือภาวะคับขัน ภาษาสุภาพใช้ยาก นัยของคำทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ง่าย ฟังภาษาญี่ปุ่นของเพื่อนร่วมงานไม่ค่อยเข้าใจ ฯลฯ ในทางตรงกันข้ามเพื่อนร่วมงานชาวญี่ปุ่นก็ถ่ายทอดสิ่งที่ต้องการให้ชาวต่างชาติเข้าใจได้น้อยเช่นเดียวกัน เนื่องจากปัญหาด้านภาษาของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งผลจากความอ่อนด้อยด้านภาษาเหล่านี้ส่งผลให้ชาวต่างชาติไม่กล้าสื่อสารเป็นภาษาญี่ปุ่น โดยบางคนจะพูดภาษาญี่ปุ่นเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ซึ่งนอกจากจะทำให้ภาษาไม่พัฒนาแล้ว ยังเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน และยังนำไปสู่ความเครียดความกังวลในการทำงานด้วย (伊藤,2014) นอกจากนี้จากการสำรวจศูนย์บริการ39 แห่งของ 立川 (2011) ยังพบว่าการทำงานด้วยความสามารถด้านการสื่อสารไม่ดีเพียงพอ หรือการลงมือปฏิบัติทั้งที่ไม่เข้าใจก่อให้เกิดความผิดพลาดมากกว่าครึ่ง

ปัญหาด้านภาษาไม่เพียงส่งผลกระทบต่อการทำงานเท่านั้น แต่ยังส่งผลไปถึงการสอบใบประกอบวิชาชีพ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการทำงานที่ญี่ปุ่นระยะยาวด้วย เนื่องจากข้อสอบดังกล่าวมีประเด็นซึ่งยากต่อการเข้าใจหลายประการ โดยเฉพาะด้านการใช้คำศัพท์ สำนวน และรูปประโยคเช่น มีคำศัพท์ที่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่น(จึงจะเข้าใจ) เช่น 生活習慣病 คำศัพท์เฉพาะทางที่ค่อนข้างยากเช่น 漏給 殿部 ใช้คำศัพท์ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันเช่น 介護計画 กับ ケアプラン ใช้อักษรคันจิที่ยาวและยากเช่น 認知症対応型共同生活介護事業所 ใช้รูปประโยคไม่มีประธาน อีกทั้งประโยคที่ยาวมากเช่น 一日中ベッド上で過ごし、排泄、食事、着替えにおいて介助を要するが自力で寝返りをうつことができる 状態が該当する障害高齢者の日常生活自立度(寝たきり度)として正しいものを一つ選びなさい。

เป็นต้น

นอกจากนั้น จากการวิเคราะห์ข้อสอบจำนวน 16 ปี ของ 野村・川村 (2010) ยังพบว่าคำศัพท์ในข้อสอบประมาณ 50% จะเป็นระดับN4(นับคำซ้ำ) และไม่ถึง10% (ทั้งคำซ้ำและไม่ซ้ำ) เป็นN1 แต่ในขณะที่เดียวกันคำศัพท์ที่อยู่นอกเหนือข้อสอบวัดระดับ (นับเฉพาะคำไม่ซ้ำ) มีสูงถึง 48.2% ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากสำหรับชาวต่างชาติที่จะเข้าใจคำศัพท์ดังกล่าว ซึ่งถึงแม้จะปรากฏในการทำงานบ้างแต่ก็ไม่ครอบคลุมทั้งหมด อีกทั้งยังมีอักษรคันจิสูงถึงระดับ N2 คำศัพท์เฉพาะด้านการแพทย์ การบริหาร ความรู้ด้านกฎหมายซึ่งล้วนยากต่อการจดจำและทำความเข้าใจสำหรับชาวต่างชาติทั้งสิ้น ยิ่งกว่านั้นหากขาดทักษะด้านการอ่าน การตีความใจหาย รวมทั้งยังต้องเตรียมสอบพร้อมทำงานไปด้วยการสอบผ่านก็จะยิ่งยากขึ้น ด้วยเหตุนี้อัตราการสอบผ่านจึงค่อนข้างต่ำทำให้ไม่สามารถผลิตนักบริหารวิชาชีพได้มากเท่าที่ควร ทั้งนี้ พบว่าแม้ชาวต่างชาติวิชาชีพเฉพาะพิเศษที่ระดับการศึกษาค่อนข้างสูง อัตราการสอบผ่านก็ยังคงได้ประมาณ 40 %เท่านั้น อย่างไรก็ตามปัจจุบันได้มีการปรับปรุงข้อสอบเพื่อให้เอื้อต่อชาวต่างชาติมากขึ้น เช่น มีเสียงอ่าน Hiragana กำกับที่อักษรคันจิภาษาอังกฤษกำกับที่อักษร Katakana หรือการเขียนชื่อโรคเป็นภาษาอังกฤษ การปรับประโยค/สลับตำแหน่งคำให้สั้นและเข้าใจง่ายขึ้น การระบุประธาน ตลอดจนยึดเวลาสอบให้ชาวต่างชาตินานขึ้น 1.5 เท่า ซึ่งการปรับข้อสอบเหล่านี้ ส่งผลให้อัตราการสอบผ่านดีขึ้นระดับหนึ่งแต่ก็ยังไม่สูงมากนัก โดยพบว่าในปี 2020 อัตรา

การสอบผ่านสูงขึ้น 1.7% คิดเป็นเฉลี่ยทั้งหมด 46.2% ซึ่งแบ่งเป็นชาวเวียดนาม 92.1% ฟิลิปปินส์ 40.3% และอินโดนีเซีย 34.7% (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการ, 2020)

3. ค่าใช้จ่ายในการรับชาวต่างชาติค่อนข้างสูง โดยหากลองพิจารณาค่าใช้จ่ายในการรับนักบริบาลวิชาชีพเฉพาะพิเศษ ตั้งแต่ขั้นตอนรับสมัคร-เข้าทำงาน จะพบว่าแต่ละช่วงมีค่าใช้จ่ายที่สูงเช่น ช่วง “เริ่มรับสมัคร-ทำสัญญาว่าจ้าง” 321,112 เยน “สัญญาว่าจ้าง-ก่อนเข้าทำงาน” 826,680 เยน และ “รับเข้าทำงานปีที่ 1-4” 5,884,800 เยน (武中, 2020) ดังนั้นหากคำนวณค่าใช้จ่ายทั้งหมดตั้งแต่รับสมัคร-ช่วงเวลาทำงาน 4 ปี จะคิดเป็นค่าใช้จ่ายถึงประมาณ 7,300,000 เยน ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้สามารถจ้างนักบริบาลชาวญี่ปุ่นได้ถึง 2 คน อีกทั้งหากคิดเป็นค่าแรง: ชั่วโมงยังแพงกว่าจ้างชาวญี่ปุ่นด้วย (武中, 2020) ด้วยเหตุนี้แม้รัฐบาลจะมีเงินสนับสนุน 1,000,000 เยน: คน ก็ยังนับว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายทั้งหมด ยิ่งกว่านั้นไม่เพียงค่าใช้จ่ายที่เป็นจำนวนเงินเท่านั้น แต่ยังมีค่าใช้จ่ายอื่นที่มองไม่เห็นเช่น ค่าเสียเวลาในการฝึกอบรมจากการรับชาวต่างชาติเข้าทำงาน เนื่องจากการจ้างชาวต่างชาติเข้าทำงาน ในบางกรณีจำเป็นต้องมีบุคลากรอื่นเพื่อทำหน้าที่ฝึกอบรมหรือดูแลด้านต่างๆด้วย ซึ่งการต้องปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้หมายถึงการต้องไปลดทอนเวลาที่ควรได้ปฏิบัติงานบริหารโดยปริยาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่นักบริบาลขาดแคลนยิ่งส่งผลให้เป็นภาระหนักทั้งต่อบุคลากรและองค์กรมากยิ่งขึ้น อีกทั้งจากการศึกษาของ 伊藤 (2014) ยังพบว่าชาวต่างชาติต้องใช้เวลาฝึกทักษะการบริหารนานกว่าคนญี่ปุ่นถึง 1 เท่า คือในขณะที่คนญี่ปุ่นใช้เวลา 4.8 เดือน คนต่างชาติต้องใช้เวลาราว 8.7 เดือน โดยเฉพาะทักษะด้านการบันทึกจะใช้นานที่สุด ดังนั้นหากคิดเวลาโดยรวมต้องใช้เวลารวมถึง 17 เดือน ภาระทั้งด้านค่าใช้จ่ายและการดูแลด้านต่างๆเหล่านี้ ส่งผลให้องค์กรจำนวนไม่น้อยไม่มีศักยภาพเพียงพอในการรับนักบริบาลชาวต่างชาติ จึงทำให้การจ้างงานชาวต่างชาติดังกล่าวลดลงด้วยโดยปริยาย

4. ความกังวลเรื่องทักษะการบริหาร การสื่อสาร ความแตกต่างด้านแนวคิดหรือธรรมเนียมปฏิบัติ ฯลฯ ซึ่งถึงแม้งานวิจัยหลายฉบับยืนยันตรงกันว่าปัจจุบันนักบริบาลชาวต่างชาติได้รับการยอมรับจากชาวญี่ปุ่นมากขึ้น ได้รับความพึงพอใจสูงขึ้น เช่น จากการสำรวจของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการ (2019) ก็พบว่าได้รับความพึงพอใจจากผู้ให้บริการ 65.1% รู้สึกเฉยๆ 24.8% และไม่พึงพอใจ 2.1% แต่ขณะเดียวกันจากงานวิจัยของ 塚田 (2010) ก็พบว่าแม้บุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดว่า “ทำงานด้วยกันได้” แต่ในความเป็นจริงทั้งหัวหน้าองค์กร และบุคลากรต่างยังมีความกังวลเรื่อง “ปัญหาเรื่องการสื่อสาร” และ “ความแตกต่างทางวัฒนธรรม” ปัญหาต่างๆเหล่านี้มีทั้งระดับที่อาจแก้ไขได้ในระดับประชาชนเช่น หากทั้งชาวญี่ปุ่นและชาวต่างชาติต่างเปิดใจยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน มีความใจกว้างเรื่องความสามารถทางภาษา โดยไม่เอาบรรทัดฐานของประเทศตนเองเป็นตัวชี้วัด ก็คงจะทำให้ปัญหาข้อ 4 คลี่คลายลงได้บ้าง แต่ขณะเดียวกันบางปัญหาก็จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขจากรัฐบาลเช่นข้อจำกัดเรื่องวีซ่าเงื่อนไขเรื่องใบประกอบวิชาชีพ คำศัพท์ในข้อสอบ ซึ่งหากสามารถปรับเปลี่ยนได้บ้างก็คงจะทำให้ญี่ปุ่นผลิตนักบริบาลวิชาชีพได้มากขึ้นและทำงานในญี่ปุ่นได้นานขึ้น

อนึ่ง การเปิดรับนักบริบาลชาวต่างชาติผ่านวีซ่ารูปแบบต่างๆของญี่ปุ่น ยังส่งผลต่อการเคลื่อนไหวของสังคมไทยด้วยเช่นเดียวกัน

การเคลื่อนไหวของสังคมไทยต่อนโยบายการนำเข้านักบริบาลของประเทศญี่ปุ่น

ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2005 อีกทั้งได้เข้าสู่ “ระดับสมบูรณ์” ในปี 2022 จึงเริ่มประสบปัญหาการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้นเรื่อยๆ โดยจะเห็นได้ว่าทั้งในกรุงเทพฯ ปริมณฑล และเมืองใหญ่ของแต่ละภาค เริ่มมีการเคลื่อนไหวสร้างสถานดูแลผู้สูงอายุกันมากขึ้นขณะเดียวกันสถาบันสอนการบริบาลก็เพิ่มขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งการเพิ่มของสถาบันเหล่านี้ไม่เพียงเพื่อผลิตบุคลากรตอบสนองสถานบริบาลในประเทศเท่านั้น แต่ยังมีเพื่อส่งออกผู้จบการศึกษาของตนไปทำงานที่ต่างประเทศด้วย โดยเฉพาะในเอเชียเช่นญี่ปุ่น ด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันจึงมักเห็นคนไทยจำนวนไม่น้อยแม้จบการศึกษาสายใดสายหนึ่งแล้วก็ยังหันไปเรียนบริบาลเพิ่มเติมกันมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้สถาบันด้านการบริบาลเปิดสอนเพิ่มขึ้นมากมายแทบทุกภาคในประเทศไทยเช่น 1) โรงเรียน ATP

Kaigo ดูแลผู้สูงอายุญี่ปุ่น ศูนย์กรุงเทพมหานครและพิษณุโลก 2) โรงเรียนยันฮีบิบาล 3) โรงเรียนเบญจรักษ์รวมชัยสมุทรปราการ 4)โรงเรียนพินิจกิจการบริบาล 5) โรงเรียนจินสบริบาลและภาษา 6) โรงเรียนสุนารายณ์บริบาลโคราชและกรุงเทพ 7) โรงเรียนนครพิงค์อภิบาลกิจ 8) โรงเรียนบางกอกเอ็นเอ เมืองทองธานี 9) โรงเรียนมหาสารคามการบริบาล 10) โรงเรียนวาริรักษ์บริบาล 11) โรงเรียนเชียงใหม่เซ็นเตอร์บริบาล 12) โรงเรียนอีสเทอร์นบริบาล 13) โรงเรียนเป็นเลิศการบริบาล 14) โรงเรียนนาราลักษณ์บริบาล 15) โรงเรียนอรัญญรักษ์บริบาล 16) A.E.C. school 17) Care school TOP Expert Health Care 18) มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ดูแลผู้สูงอายุระยะสั้น 420 ชั่วโมง 19) มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น โครงการร่วมมือเพื่อสังคมในการพัฒนาดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ดูแลผู้สูงอายุระยะสั้น420 ชั่วโมง 20) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ดูแลผู้สูงอายุระยะสั้น130ชั่วโมง 21) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 22)คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ หลักสูตรปริญญาโท เป็นต้น

นอกจากนั้น บางแห่งยังทำ MOU กับสถานบริบาลในญี่ปุ่นเพื่อส่งผู้จบการศึกษาของตนไปทำงานด้วย เช่น 23) โรงเรียนรามบริรักษ์เชียงใหม่ทำ MOU กับสถานพยาบาล Itabashi จังหวัด Ibaraki 24) สถาบัน AIU Education และ 25) โรงเรียนราชสีมาการบริบาลร่วมมือกับสถาบัน AIU Education โรงพยาบาลริม ลิฟวิ่งทำ MOU กับศูนย์ดูแลผู้สูงอายุShirayuri จังหวัด Hokkaidou เป็นต้น

สถาบันสอนด้านการบริบาลรูปแบบนี้มีอีกมากมายในประเทศไทย โดยหากเป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรพนักงานช่วยทางการแพทย์ (Nurse Aid) จะใช้เวลา 6-12 เดือน และปัจจุบันยังมีเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรีและปริญญาโทด้วยที่มหาวิทยาลัยมหิดล โดยทั้ง 2 หลักสูตรสมัครได้ตั้งแต่ผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผู้จบการศึกษาเหล่านี้หากมีประกาศนียบัตรความรู้ภาษาญี่ปุ่นระดับ N4 จะสามารถสมัครไปทำงานที่ญี่ปุ่นได้ทันที โดยผ่านบริษัทจัดส่งแรงงานเอกชน สถาบันที่จบการศึกษาหรือกระทรวงแรงงาน นอกจากนั้นหากสอบใบประกอบวิชาชีพที่ญี่ปุ่นผ่านด้วยก็จะทำงานในญี่ปุ่นได้ตลอดชีพ

ทั้งนี้ พบว่าตั้งแต่ญี่ปุ่นเปิดนโยบายรับนักเรียนต่างชาติก็เริ่มมีคนไทยไปทำงานกันมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีบ้านพักผู้สูงอายุ สถานบริบาล หรือโรงพยาบาลในญี่ปุ่นที่รับคนไทยไปทำงานระยะหนึ่งแล้วหลายแห่ง เช่น (ที่มา: facebook.com/Ramborirug Chiangmai) 1) โรงพยาบาลUenohara จังหวัด Ibaraki 2) สถานบริบาล Shumeikan จังหวัด Ibaraki 3) สถานบริบาล Aiwaen จังหวัด Ibaraki 4) สถานพยาบาล Itabashi จังหวัด Ibaraki 5) โรงพยาบาลTakesato จังหวัด Saitama 6) สถานพยาบาล Shirayuri จังหวัด Hokkaidou 7) บ้านพักผู้สูงอายุ Kibousan จังหวัด Kanagawa (Facebook. com/ sakuraPM/ videos/ 2032893050224663) 8) โร ง พ ย า บ า ล Makita จั ง ห ว ัด Tokyou (Facebook.com/sakuraPM/videos/2032893050224663) 9) บ้านพักผู้สูงอายุ Kibounomori จังหวัด Kanagawa 10) Fukui Prefectural Council of Social Welfare รับคนไทยเข้าทำงานในโรงพยาบาล สถานบริบาล บ้านพักผู้สูงอายุต่างๆในจังหวัด Fukui เป็นต้น

ภาพ : นักบริบาลไทยในจังหวัด Fukui

ความนิยมในการศึกษาด้านการบริบาล หรือทำงานเป็นนักบริบาลที่ญี่ปุ่นที่เพิ่มสูงขึ้นนี้ สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยเองก็เริ่มตระหนักถึงความต้องการบุคลากรด้านนี้จากการที่สังคมไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้วเช่นเดียวกัน โดยจากการสัมภาษณ์นักเรียนโรงเรียนราม-บริรักษ์เชียงใหม่ (26/08/2021) เกี่ยวกับแรงบันดาลใจในการเรียนด้านการบริบาลและความต้องการไปทำงาน

ที่ญี่ปุ่น ก็พบว่าหลายคนตอบตรงกันว่า“สักวันหนึ่งตัวเองก็ต้องดูแลพ่อแม่ จึงคิดว่าถ้ามีโอกาสได้ไปเรียนรู้งานโดยเฉพาะที่ญี่ปุ่นซึ่งเทคโนโลยีด้านนี้เจริญก้าวหน้ากว่าจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวเองและครอบครัว แล้วยังยึดเป็นอาชีพในอนาคตได้ด้วย เพราะประเทศไทยก็เป็นสังคมผู้สูงอายุแล้วเหมือนกัน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนก็คาดหวังการนำไปต่อยอดทั้งในญี่ปุ่นและเมื่อกลับประเทศแล้ว ความคาดหวังเช่นนี้ไม่ได้เกินเลยความเป็นจริงภายใต้สภาพสังคมไทยที่ระดับความเป็นสังคมผู้สูงอายุสูงขึ้นเรื่อยๆ เช่นปัจจุบัน เนื่องจากองค์ความรู้หรือทักษะด้านการบริหารที่ได้รับไม่ว่าจากสถาบันในไทยหรือญี่ปุ่นก็ล้วนจำเป็นต้องใช้ในสภาพสังคมดังกล่าว จึงสามารถนำองค์ความรู้เหล่านั้นกลับมาใช้ในประเทศได้ทั้งในฐานะนักบริหารวิชาชีพ วิทยากรในสถานดูแลผู้สูงอายุ อาจารย์ หรือผู้ฝึกอบรมตามสถาบันการศึกษาต่างๆ ฯลฯ หรือแม้แต่การเปิดสถานบริหารผู้สูงอายุของตนเอง พร้อมทั้งจัดหาบุคลากรจากประเทศใกล้เคียงเช่น ลาว เวียดนาม กัมพูชามาสร้างให้เป็นพนักงานบริหารที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับที่ได้รับการฝึกฝนในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งบทบาทดังกล่าวยังเป็นการช่วยรองรับสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยในอนาคตได้ด้วย

6.สรุปและอภิปรายผล

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ประสบปัญหาขาดแคลนนักบริหารมาโดยตลอด เนื่องจากเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ“ระดับสุดยอด”อย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี 2007 ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการต่างๆ เพื่อเพิ่มบุคลากรสายงานดังกล่าว รวมทั้งพยายามรักษาบุคลากรที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ แต่ก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควรและยังวิกฤตขึ้นเรื่อยๆ ด้วย ด้วยเหตุนี้จึงเกิดความจำเป็นต้องพึ่งพานักบริหารชาวต่างชาติ ซึ่งได้นำไปสู่มาตรการนำเข้าชาวต่างชาติผ่านวีซ่ารูปแบบต่างๆ มาตรการดังกล่าวส่งผลให้ญี่ปุ่นได้บุคลากรชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นทั้งระดับนักบริหารทั่วไปและนักบริหารวิชาชีพ แต่แม้กระนั้นก็ยังมีความไม่เพียงพอ เนื่องจากติดขัดปัญหาหลายประการ เช่น ข้อจำกัดด้านวีซ่า ค่าใช้จ่ายในการนำเข้าสูง ความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอุปสรรคด้านภาษา ไม่เพียงส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อความสามารถในการสอบผ่านใบประกอบวิชาชีพซึ่งสัมพันธ์กับความเป็นไปได้ในการทำงานที่ญี่ปุ่นระยะยาวด้วย แต่ขณะเดียวกันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าหากชาวต่างชาติก้าวผ่านอุปสรรคด้านภาษา เช่น อย่างน้อยสื่อสารด้วยภาษาญี่ปุ่นระดับN3 หรือ N4 ได้ ระดับหนึ่ง ก็สามารถทำงานด้านบริหารได้ไม่แตกต่างจากชาวญี่ปุ่น อีกทั้งยังได้รับผลตอบแทนค่อนข้างสูงกว่าจากผู้ใช้บริการ ตลอดจนศูนย์บริการผู้สูงอายุต่างๆ ด้วย จึงทำให้เป็นที่มาของการนำเข้านักบริหารจากประเทศดังกล่าว รวมไปถึงนักบริหารจากประเทศไทย

การที่ญี่ปุ่นมีนักบริหารชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นนี้ (ไม่ว่ามีใบประกอบวิชาชีพหรือไม่ก็ตาม) ย่อมหมายถึงสังคมญี่ปุ่นมีบุคลากรดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น ดังนั้นแม้จะยังไม่บรรลุผลการแก้ไขปัญหาด้านขาดแคลนนักบริหารโดยภาพรวม แต่อย่างน้อยก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าช่วยบรรเทาวิกฤตขาดแคลนนักบริหารในองค์กร (ที่รับชาวต่างชาติ) ได้ระดับหนึ่ง ดังนั้นหากรัฐบาลช่วยผ่อนปรนเงื่อนไขต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนนักบริหารให้เป็นไปได้ง่ายขึ้น เช่น อนุญาตให้ใช้เอกสารอื่นแทนใบประกอบวิชาชีพ ลดค่าใช้จ่ายในการนำเข้า ยืดระยะเวลาพำนักของนักบริหาร ปรับคำศัพท์สำนวนในข้อสอบใบประกอบวิชาชีพ หรือแยกข้อสอบคนละฉบับกับชาวญี่ปุ่น (อิงเนื้อหาเดียวกัน) ฯลฯ ก็คงจะช่วยให้องค์กรส่วนใหญ่จัดหานักบริหารชาวต่างชาติได้ง่ายขึ้น มากขึ้น และผลิตนักบริหารวิชาชีพได้เพิ่มขึ้น สนองตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่ต้องการนำเข้าชาวต่างชาติเพื่อแก้ไขวิกฤตขาดแคลนนักบริหารของประเทศ

การขับเคลื่อนนักบริหารชาวต่างชาติในรูปแบบเช่นนี้ ไม่ใช่เรื่องไกลตัวสำหรับสำหรับสังคมไทย เนื่องจากไทยก็ได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ “ระดับสมบูรณ์” แล้วเช่นเดียวกัน และกำลังจะกลายเป็น“ระดับสุดยอด” ในอีก 10 ปีข้างหน้าเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นด้วย ดังนั้นความเป็นไปได้ที่จะตามมาอย่างแน่นอนคือ สังคมไทยก็จะขาดแคลนบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะพ่อแม่ไม่แตกต่างจากสังคมญี่ปุ่น ซึ่งได้เริ่มปรากฏให้เห็นบ้างแล้วในปัจจุบันจากการจัดหาชาวต่างชาติมาดูแลญาติผู้ใหญ่แทนตนเอง เพียงแต่ยังเป็นการดำเนินการระดับบุคคลเท่านั้น หากแต่เมื่อระดับสังคมผู้สูงอายุรุนแรงขึ้น ความจำเป็นในการต้องนำเข้าระดับองค์กรก็จะเป็นเรื่องหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การจัดหาชาวต่างชาติในรูปแบบต่างๆ ของประเทศญี่ปุ่น จึงน่าจะเป็นกรณีศึกษาที่ดีให้กับสังคมไทยโดยเฉพาะการนำเข้าผ่านวีซ่า “ฝึกฝนทักษะ” “ทักษะพิเศษ” และ “นักบริหารวิชาชีพ” ล้วนมีความเป็นไปได้ที่จะนำมาปรับใช้ภายใต้บริบทของสังคมไทยได้ทั้งสิ้น

เอกสารอ้างอิง

- 赤羽克子, 高尾 公矢, 佐藤他. (2012). 「EPA 外国人介護福祉士候補者への支援態勢をめぐる諸問題: 施設の支援態勢と候補者の就労・研修状況との関係を手がかりとして」 **社会学論叢** (174), 1-19.
- 赤羽克子, 高尾 公矢, 川池 秀明. (2015). 「介護施設における外国人介護職員の受入れと期待に関する研究」 **『聖徳大学研究紀要』** 聖徳大学, (26), 聖徳大学短期大学部, (48), 17-23.
- 伊藤鏡. (2014). 「外国人介護福祉士候補者の介護技能評価と就労意向に関する一考察 **『社会福祉学』** (3), 74-87.
- 伊藤真理子. (2014). 「外国人介護福祉士候補者等の受入れに関する諸問題—フィリピン、インドネシア、日本でのアンケート調査結果からの報告—」 **岡山大学大学院社会文化科学研究科紀要** (38), 95-114.
- 小木曾 加奈子, 阿部 隆春, 安藤 邑恵 他. (2010). 「介護老人保健施設におけるケアスタッフの仕事全体の満足度・転職・離職の要因職務における9つの領域別満足度との関連を中心に」 **『社会福祉学』** (3), 103-118.
- 大和三重, 立福家徳. (2013). 「介護老人福祉施設における介護職員の離職要因: 賃金と教育・研修を中心とした施設体制が離職率に与える影響」 **『関西学院大学人間福祉学部研究会 大阪経大論集』** 33-45.
- KFAW 調査研究報告書. (2017). 「日本における外国人ケア労働者の受け入れと育成をめぐる現状 課題: ジェンダーの視点からの分析 **『KFAW調査研究報告書アジア女性交流・研究フォーラム**
- 後藤由美子, 中村亜記. (2007). 「わが国の介護労働の方向性—外国人介護士受け入れ意向調査から 羽衣 国際大学人間生活学部紀要編集委員会
- 高畑幸. (2007). 「在日フィリピン人の介護人材育成に関する予備的考察」 **『現代社会学』** (8), 24-27.
- 武中明彦. (2017). 「外国人介護人材の受け入れについての課題と対策—自法人での外国人介護人材の受け入れ対策のあり方—」 **『商大ビジネスレビュー』** (3), 63-104.
- 立川和美. (2011). 「EPAをめぐる国内での日本語教育の現状—インドネシア人看護師・介護福祉士候補者への教育と国家試験に向けた対策」 **『社会学部論叢』** 流通経済大学, (1), 101-111.
- 大和総研. (2021). 「コロナ下でも、外国人介護人材は増加」
https://www.dir.co.jp/report/research/economics/japan/20210611_022333.pdf
- 塚田典子. (2010). **『介護現場の外国人労働者—日本のケア現場はどう変わるのか』** 明石書店
- 中井久子. (2010). 「在日フィリピン人介護士の介護現場における課題」 **『大阪人間科学大学紀要』** (9), 33-39.
- 中島綾子. (2020). 「外国人介護福祉士の日本語コミュニケーションの実情と課題—就労1年目のEPAインドネシア人介護福祉士候補者を事例に—」 **『東洋大学大学院紀要』** 東洋大学大学院, (56), 1-16.
- 日本介護福祉士会. (2000). **『外国人介護労働者の受け入れに関する要望書』**
http://www.jaccw.or.jp/pdf/yoboshoteigensho/20001213gaikoku_yobosyo.pdf

日本介護福祉士会. (2014). 「外国人労働者の受け入れと、介護の技能と技術、日本語能力・コミュニケーションの重要性」第8回「第6次出入国管理政策懇談会」資料1

<http://www.moj.go.jp/content/000124150.pdf>

Nisso net co.,ltd. (2008). http://www.nissonet.co.jp/pdf/news_080924.pdf.

布尾勝一郎. (2011). 「インドネシア人EPA看護師・介護福祉士候補者日本語研修の取り組みーバンドンにおける研修を中心にー」『2011年度日本語教育学会春季大会予稿集』 297-298.

登里民子, 山本晃彦, 鈴木恵理, 森美紀, 齊藤智子, 松島幸男, 青沼国夫, 飯澤展明. (2014). 「経済連携協定(EPA)に基づくインドネシア人・フィリピン人看護師・介護福祉士候補者を対象とする日本語予備教育事業の成果と展望」『国際交流基金日本語教育紀要』 (10), 55-69.

野村愛, 川村よし子. (2010). 「外国人介護士のための日本語読解学習支援システムの開発と評価」『2010年度日本語教育学会春季大会予稿集』 294-299.

三菱UFJリサーチ&コンサルティング株式会社. (2020). 「外国人介護職員がいきいきと活躍できる職場づくりとは？」 <https://www.mhlw.go.jp/content/12000000/000678250.pdf>

Japan Dream Jobs. รวมทุกเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการขอ [วีซ่าฝึกงานทางด้านเทคนิค] เพื่อทำงานในประเทศไทยญี่ปุ่น <https://japan-dream-jobs.com/th/trainee-visa>

เพจบริษัทไทยในญี่ปุ่น. หน้าทีของนักบริบาลผู้สูงอายุ. <https://www.facebook.com/careworkerjapan>

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Affiliation: Faculty of Humanities, The University of the Thai Chamber of Commerce Corresponding email: ajjima@gmail.com

ข้อเสนอในการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาไทย

Yoko, KANOME, Rikkyo University

Mayumi OHASHI, Tokyo University of Social Welfare

ศิริวรรณ มุนินทร์วงศ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Yumiko YAMAMOTO, Thammasat University

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอรูปแบบชั้นเรียนเพื่อพัฒนา“ทักษะแห่งศตวรรษที่21”ซึ่งเป็นเป้าหมายของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาไทย โดยอ้างอิงข้อมูลจากการเรียนการสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งของไทย

ช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาชื่อเสียงเรียกร้องให้สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาของไทยพัฒนา “ทักษะแห่งศตวรรษที่21” ซึ่งจำเป็นสำหรับสังคมโลกปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ผู้สอนจำนวนไม่น้อยยังคงตั้งคำถามถึงความจำเป็นและวิธีนำมาใช้จริงในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น (Nakao 2016) จากข้อมูลของ Miyake และคณะ (2014) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 หมายถึง “ทักษะที่จำเป็นในการสร้าง ‘ความรู้’ เพื่อมนุษยชาติ และทักษะเหล่านี้จะเกิดขึ้นระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้แนวทางที่เป็นนวัตกรรม การคิด การหาข้อสรุป การตั้งคำถามที่ลึกซึ้ง”

จากนิยามดังกล่าว จึงคาดว่ารูปแบบการสอนภาษาญี่ปุ่นธุรกิจในมหาวิทยาลัย A ซึ่งออกแบบมาเพื่อบ่มเพาะทักษะพื้นฐานในการทำงานที่เกิดขึ้นระหว่างที่นักศึกษาได้ทำงานร่วมกัน ได้แก่ “ทักษะการถ่ายทอดความคิด” “ทักษะการฟัง” และ “ความยืดหยุ่น” สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชั้นเรียนภาษาญี่ปุ่นในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาของไทย เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเป็นบุคลากรที่มีความเป็นสากล บทความนี้ จะนำเสนอการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ตำรา “ภาษาญี่ปุ่น อะกิโกะโตะโทะโมะตะจิ” ซึ่งใช้กันทั่วไปในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาของไทย

คำสำคัญ: การศึกษาระดับมัธยมศึกษาของไทย, ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21, แบบจำลอง SECI, ตำรา"ภาษาญี่ปุ่น อะกิโกะโตะโทะโมะตะจิ"

A Proposal of the Japanese Classes to Develop the Assessment and Teaching of 21st Century Skills for Thai Secondary Educational Institutes

Yoko, KANOME, Rikkyo University
Mayumi, OHASHI, Tokyo University of Social Welfare
Siriwon, MUNINTARAWONG, Thammasat University
Yumiko, YAMAMOTO, Thammasat University

ABSTRACT

This paper proposes Japanese classes to develop the assessment and teaching of 21st Century Skills for Thai secondary educational institutes. It follows the practice of Business Japanese classes at a university in Thailand.

In recent years, Thai secondary schools have been required to develop education and assessment programs for 21st Century Skills, which are essential in today's global society. However, some teachers are still skeptical about its necessity and how it is incorporated into Japanese language education (Nakao, 2016).

According to Miyake et al. (2014), the assessment and teaching of 21st Century Skills refer to skills required for the production of knowledge for humanity, such as problem-solving, taking a more innovative approach to undertaking tasks, thinking, working with others, and asking more profound questions using technology.

Therefore, we felt that the practice of Business Japanese classes at a university in Thailand, designed for cultivating “messages propagation skill,” “listening skill,” and “flexibility” in Key Competencies, could be applied to the Japanese classes in Thai secondary education. This paper shares one lesson utilizing “Akiko to Tomodachi”, which is commonly used in Thai secondary educational institutes.

Keywords: Thai secondary education, 21st Century Skills, SECI MODEL, “Akiko to Tomodachi”

1. บทนำ

องค์กรระหว่างประเทศ "Assessment and Teaching of 21st Century Skills: ATC21s" (โครงการวัด-ประเมินผลทักษะในยุคศตวรรษที่ 21, 2002) กล่าวว่า "ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21" เป็นความสามารถที่จำเป็นสำหรับการอยู่รอดในสังคมโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่กำลังเข้าสู่ยุคดิจิทัล แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการเรียนรู้ ได้แก่ (1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม (2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (3) การสร้างความรู้ ความเข้าใจเชิงลึกมากกว่าแบบผิวเผิน 2. ด้านการทำงาน ได้แก่ (4) การสื่อสารความคิดต่าง (5) การทำงานร่วมกัน (การทำงานเป็นทีม) 3. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ (6) การรู้จักเสพข่าวสาร (7) การรู้จักใช้ข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ 4. ด้านการใช้ชีวิต ได้แก่ (8) หน้าที่พลเมือง (9) การกำหนดเป้าหมายและวางแผน รู้เป้าหมายของชีวิตและอาชีพการงาน (10) การรู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำของตน และรับผิดชอบต่อส่วนรวม (การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม) ซึ่ง Miyake และคณะ (2014) ได้อธิบายถึงทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ว่าเป็น "ทักษะที่จำเป็นสำหรับการสร้าง 'ความรู้' เพื่อมนุษยชาติ และทักษะเหล่านี้จะเกิดขึ้นระหว่างการใช้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้แนวทางที่เป็นนวัตกรรม การคิด การหาข้อสรุป การตั้งคำถามที่ลึกซึ้ง"

กระทรวงศึกษาธิการของไทยตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงกำหนดเป้าหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในรายวิชาภาษาต่างประเทศให้มุ่งพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้แก่ (1) ทักษะการสื่อสาร (2) ทักษะการคิดวิเคราะห์ (3) ทักษะการแก้ปัญหา (4) ทักษะชีวิต (5) ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (Nakao, 2016) อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงผู้สอนจำนวนมากยังคงตั้งข้อสงสัยถึงความจำเป็นและวิธีนำทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น จึงมีผู้สอนจำนวนมากที่ยังคงจัดการเรียนการสอนแบบ "เน้นครูเป็นศูนย์กลาง" และ "เน้นการสอนไวยากรณ์" (Nakao, 2016) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษามีหลากหลายด้าน เช่น การสำรวจความเชื่อของครูสอนภาษาญี่ปุ่นไทย การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู แรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น และปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ เป็นต้น อย่างไรก็ตามงานวิจัยเกี่ยวกับชั้นเรียนภาษาญี่ปุ่น โดยเฉพาะงานวิจัยเกี่ยวกับชั้นเรียนที่มุ่งพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ยังมีไม่มากนัก ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 น่าจะมีประโยชน์และจำเป็นต่อการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นระดับมัธยมศึกษา

และจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนตามแบบจำลอง SECI เพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของ Yamamoto และคณะ (2022) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถนำมาปรับใช้กับการเรียนการสอนรายวิชาภาษาญี่ปุ่นระดับมัธยมศึกษา เพื่อช่วยพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอตัวอย่างการนำกิจกรรมการเรียนการสอนตามแบบจำลอง SECI มาใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา "ทักษะศตวรรษที่ 21" 2 ทักษะ ได้แก่ "ทักษะการคิดวิเคราะห์" และ "ทักษะการสื่อสาร"

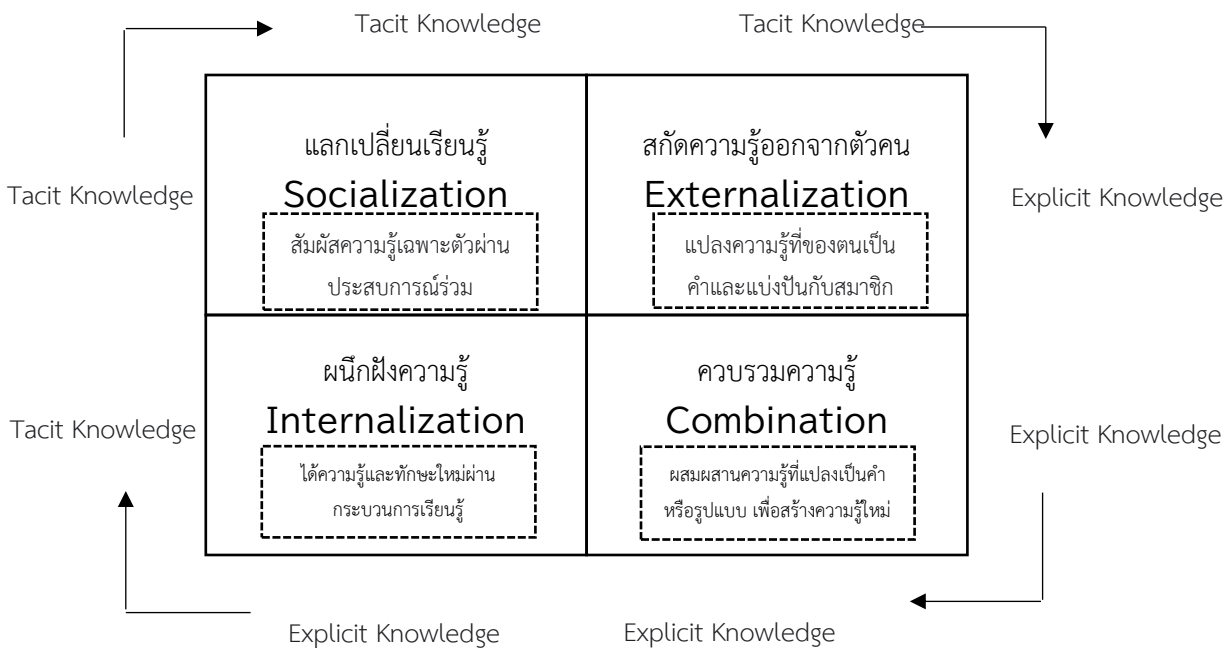
3. ทบทวนวรรณกรรม

2.1 "แบบจำลอง SECI" คืออะไร

Nonaka และ Takeuchi (1995) นำเสนอแบบจำลอง SECI (แผนภาพที่ 1) ซึ่งเป็นหนึ่งในกรอบแนวคิดการจัดการความรู้ (knowledge management) (อ้างใน Yamamoto และคณะ, 2021) โดย Nonaka และ Takeuchi (1995) ระบุว่า "ความรู้เป็นความเชื่อที่จริงและมีเหตุผลสนับสนุน (justified true belief)" กล่าวคือ ความรู้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีพลวัตและลึกซึ้งสามารถพัฒนาได้ผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือระหว่างองค์กร (อ้างใน Yamamoto และคณะ, 2022) ซึ่งความรู้แบ่ง

ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความรู้เฉพาะตัว (Tacit Knowledge) และความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) Nonaka และ Takeuchi (1995) กล่าวว่า แบบจำลอง SECI มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) “Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้” เป็นกระบวนการถ่ายทอด “ความรู้เฉพาะตัว”⁴ หรือ “Tacit Knowledge” จากคนหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง ซึ่งความรู้เฉพาะตัวนี้ไม่สามารถอธิบายเป็นลายลักษณ์อักษรได้ ดังนั้น กระบวนการ “Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้” จึงหมายถึงการแบ่งปันประสบการณ์และการสื่อสารความรู้ที่แต่ละคนมีนั่นเอง 2) “Externalization การสกัดความรู้ออกจากตัวคน” คือกระบวนการตกผลึก “ความรู้เฉพาะตัว” หรือ “Tacit Knowledge” ให้กลายเป็น “ความรู้ชัดแจ้ง” หรือ “Explicit Knowledge” โดยแปลงความรู้เป็นลายลักษณ์อักษร แผนภาพ และสูตรทางคณิตศาสตร์ ซึ่งจะนำไปสู่การแบ่งปันความรู้กับผู้อื่น 3) “Combination การรวบรวมความรู้” หมายถึงการบูรณาการความรู้ที่แปลงเป็นลายลักษณ์อักษรหรือสูตรต่าง ๆ ผ่านกระบวนการที่ทำให้เกิดความรู้ใหม่ 4) “Internalization การฝึกฝังความรู้” หมายถึง ความรู้เฉพาะตัวใหม่ที่ได้จากกระบวนการ “Externalization การสกัดความรู้ออกจากตัวคน” และ “Combination การรวบรวมความรู้” และความรู้ใหม่นั้นกลายเป็นความรู้และทักษะของตนเอง (อ้างใน Yamamoto และคณะ, 2022)

แผนภาพ 1 แบบจำลอง SECI

ดัดแปลงจาก Nonaka และ Takeuchi (1996, 93)

⁴ “ความรู้เฉพาะตัว” เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้ง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางคนจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม ส่วน “ความรู้ชัดแจ้ง” เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่างๆ และบางครั้ง เรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

4. ผลการวิจัย

4.1 การนำแบบจำลอง SECI ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

4.1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจตามแบบจำลอง SECI

Yamamoto และคณะ (2022) กล่าวว่า มีการนำแบบจำลอง SECI มาประยุกต์ใช้ในวงการการศึกษาอย่างแพร่หลาย เช่น นำแบบจำลอง SECI มาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) (Kusuoku และคณะ 2017, Sawasaki 2016) นำแบบจำลอง SECI มาบูรณาการกับการบ่มเพาะการคิดเชิงวิพากษ์ (Tanaka, 2017) เป็นต้น ในงานวิจัยของ Yamamoto และคณะ (2022) เองก็ได้้นำแบบจำลอง SECI มาใช้จัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ มหาวิทยาลัย A⁵ เพื่อพัฒนานักศึกษาให้นักศึกษา “ทักษะการคิดวิเคราะห์” และ “ทักษะการสื่อสาร” โดยมีรายละเอียดการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

---

⁵ ผลจากการศึกษาวิจัยกิจกรรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาฝึกงานที่จะเดินทางไปฝึกงานที่ต่างประเทศของมหาวิทยาลัย A ซึ่งกิจกรรมนี้มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4-5 และการอบรมมุ่งหวังให้นักศึกษาเป็นบุคลากรที่มีความเป็นสากล ทำให้ผู้วิจัยค้นพบความจำเป็นของการบ่มเพาะ “ทักษะการคิดวิเคราะห์” และ “ทักษะการสื่อสาร” และนำมาสู่การปรับเปลี่ยนแนวทางการสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ จากการเรียนการสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง และเน้นความรู้ทางด้านภาษา หันมาทดลองจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนา “ทักษะพื้นฐานในการทำงาน” โดยเลือกใช้ตำราเรียนที่มีชื่อว่า “shakajinkisoryoku ga minitsukulbijinesu wo nihongo de manaboo” (ชื่อตำราอาจมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต) ซึ่งตำราเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริม “ทักษะพื้นฐานในการทำงาน” โดยประยุกต์ใช้แบบจำลอง SECI

ทั้งนี้ กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรม (ค.ศ.2006) กำหนดให้ “ทักษะพื้นฐานในการทำงาน” เป็น “ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการทำงานกับผู้คนที่มีความหลากหลายในที่ทำงาน และในท้องถิ่น” โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน (“ความสามารถในการคิด” “กัลยาณมิตร” และ “ความสามารถในการทำงานเป็นทีม”) (ศิริวรรณ, 2018) และแบ่งเป็นทักษะย่อย 12 ทักษะ (ความมุ่งมั่น ทักษะการผลักดันให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม ทักษะการดำเนินการ ทักษะการวิเคราะห์สถานการณ์และระบุประเด็นปัญหา ทักษะในการวางแผน ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการถ่ายทอดความคิด ทักษะการฟัง ความยืดหยุ่น ทักษะการประเมินสถานการณ์และตั้งเป้าหมาย ความมีวินัย ทักษะการจัดการความเครียด)

กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน			
แบบจำลอง SECI	วิธีสอน	เนื้อหากิจกรรม	สิ่งที่ได้เรียนรู้
1."Internalization การฝึกฝังความรู้" (ทำความเข้าใจเนื้อหา)	กิจกรรมเดี่ยว ผู้สอนและผู้เรียนถามตอบกัน	<ul style="list-style-type: none"> แต่ละคนคิดเรื่อง "การทำงาน" อ่านกราฟที่เกี่ยวข้องกับงานและการจ้างงาน อ่านตัวบทเกี่ยวกับ "ความหมายของการทำงาน" และตอบคำถามท้ายบทอ่าน <ul style="list-style-type: none"> เฉลยคำตอบ อ่านบทอ่านแล้วสรุปความคิดของตนเองเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับ "งานแรกหรือความสัมพันธ์ที่ไม่คุ้นเคย" และสรุปความคิดเห็นที่มีต่อบทอ่านเรื่อง "งานคืออะไร" 	<ul style="list-style-type: none"> ความรู้ที่ได้รับจากบทอ่าน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื้อหา ความสามารถในการเขียนความคิดเห็นตนเอง ความสามารถในการสรุปความคิดเห็นของตนเอง
2."Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้"	กิจกรรมคู่	<ul style="list-style-type: none"> จับคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับ "งานแรกหรือความสัมพันธ์ที่ไม่คุ้นเคย" และบทอ่านเรื่อง "งานคืออะไร" 	<ul style="list-style-type: none"> ความสามารถในการสื่อสารให้เข้าใจง่าย ความสามารถในการรับฟังความเห็นผู้อื่น มีความยืดหยุ่นสามารถยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
3."Externalization การสกัดความรู้จากตัวคน"	กิจกรรมกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายหัวข้อ "สำหรับคุณงานคืออะไร" 	<ul style="list-style-type: none"> ความสามารถในการสื่อสารให้เข้าใจง่าย ความสามารถในการรับฟังความเห็นผู้อื่น มีความยืดหยุ่นสามารถยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เรียนรู้วิธีคิดที่หลากหลาย
4."Combination การรวบรวมความรู้"	กิจกรรมชั้นเรียน กิจกรรมเดี่ยว	<ul style="list-style-type: none"> สรุปความเห็นที่ได้จากการอภิปรายลงในกระดาษโน้ต แล้วนำเสนอในชั้นเรียน เก็บเกี่ยวความรู้ใหม่จากความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้น 	<ul style="list-style-type: none"> ความสามารถในการสื่อสารให้เข้าใจง่าย ความสามารถในการรับฟังความเห็นผู้อื่น มีความยืดหยุ่นสามารถยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เรียนรู้วิธีคิดที่หลากหลาย ได้รับความรู้หลากหลายด้าน
กิจกรรมการเรียนการสอนนอกชั้นเรียน			
5."Internalization การฝึกฝังความรู้" (ทบทวนและตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง)	กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมชั้นเรียน กิจกรรมเดี่ยว	<ul style="list-style-type: none"> เขียน "สิ่งที่คุณเข้าใจและคิด" เกี่ยวกับ "ความหมายที่แท้จริงของการทำงาน" ลงใน Google forms จากนั้น ผู้สอนจัดระเบียบข้อมูลใน Google spreadsheets แบ่งปันสิ่งที่คุณเขียนกับเพื่อนร่วมชั้นโดยใช้ Google spreadsheets ทบทวนความรู้ที่ได้รับจากบทเรียนก่อนหน้า และใช้ในบทเรียนถัดไป 	<ul style="list-style-type: none"> ได้รับความรู้ใหม่ สามารถรวบรวมและกลั่นกรองความคิดเห็นที่หลากหลายจนเป็นความคิดเห็นของตนเอง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่าทักษะใดจำเป็นในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

ตาราง 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามแบบจำลอง SECI
ในการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในมหาวิทยาลัย A (ปรับจาก Yamamoto และคณะ, 2021)

จากการวิเคราะห์ผลของการจัดการเรียนการสอนตามแบบจำลอง SECI พบว่า นักศึกษามีความเปลี่ยนแปลงโดยสามารถเชื่อมโยงการทำงานกับการมีชีวิตของตนเอง สามารถเข้าใจว่า “ทำงาน = รายได้” ผ่านการอ่านเนื้อเรื่อง นอกจากนั้น พบว่า จากกระบวนการ “Externalization การสกัดความรู้ออกจากตัวคน” สู่ “Combination การรวบรวมความรู้” ทำให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงตัวตนของผู้อื่น และยังได้ตระหนักถึงตัวตนทางสังคมของตนเอง ทั้งนี้ Yamamoto และคณะ (2022) คาดว่าการเปลี่ยนแปลงข้างต้นเกิดจากการที่นักศึกษาได้รับความรู้และวิธีคิดใหม่ ๆ จากการอ่านเนื้อเรื่องในตำราจนความคิดที่ติดฝังแน่นสั่นคลอน พร้อมกันนั้นก็เกิดการจัดเรียงทางความคิดขึ้นใหม่ โดยได้รับอิทธิพลทางความคิดจากความเห็นของผู้อื่นผ่านการสนทนาจนเกิดความคิดเห็นสอดคล้องกันภายในกลุ่ม ยิ่งไปกว่านั้น ยังพบว่า จากกระบวนการ “Combination การรวบรวมความรู้” สู่ “Internalization การผนึกฝังความรู้” (ทบทวนและตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองว่าบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้หรือไม่) ยิ่งพบความเปลี่ยนแปลงทางความคิดของนักศึกษา โดยเฉพาะช่วงกระบวนการ “Externalization การสกัดความรู้จากตัวคน” สู่ “Combination การรวบรวมความรู้” พบการใช้คำว่า “ตนเอง” น้อยลง ขณะเดียวกันก็พบการใช้คำว่า “สังคม” “สังคมโลก” และ “โลก” จากนักศึกษามากขึ้น จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม นักศึกษาคนหนึ่งกล่าวว่า “รู้สึกว่าคุณคิดที่มีต่อการทำงานเปลี่ยนไปหลังจากได้ฟังการนำเสนอ”

จากผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนข้างต้น Yamamoto และคณะ (2022) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแบบจำลอง SECI ทำให้นักศึกษามี “ทักษะการสื่อสาร” และ “ทักษะการฟัง” เพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว ผ่านกิจกรรมในกระบวนการ “Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้” “Externalization การสกัดความรู้จากตัวคน” และ “Combination การรวบรวมความรู้” และยังสามารถบ่มเพาะ “ทักษะการคิดวิเคราะห์” เมื่อดำเนินกิจกรรมถึงกระบวนการ “Internalization การผนึกฝังความรู้” ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับที่ Miyake และคณะ (2014) ได้อธิบายไว้ว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เกิดขึ้นระหว่าง “การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น” นั้นแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจตามแบบจำลอง SECI สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด “ทักษะการคิดวิเคราะห์” และ “ทักษะการสื่อสาร” ได้ คณะผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า หากนำรูปแบบการเรียนการสอนตามแบบจำลอง SECI ไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นระดับมัธยมศึกษา จะสามารถบ่มเพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้าน “ทักษะการคิดวิเคราะห์” และ “ทักษะการสื่อสาร” ให้ผู้เรียนได้เช่นกัน

4.1.2 การวิเคราะห์ลำดับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแบบจำลอง SECI

ในงานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลำดับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในตำรา “ภาษาญี่ปุ่น อะกิโกะโตะ โทะโมะตะ จิ ฉบับปรับปรุง”⁶ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีการเรียงลำดับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแบบฝึกหัด ซึ่งในแต่ละบทมี 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ให้ผู้เรียนทำความเข้าใจโจทย์ (2) ให้ผู้เรียนสังเกตภาพประกอบ (3) ให้ผู้เรียนตรวจสอบคำกริยาและอ่านคำศัพท์ (4) ให้ผู้เรียนฟังซีดี (5) ครูและผู้เรียนตรวจสอบคำตอบ โดยครูถามและให้ผู้เรียนตอบ (6) ให้ดูภาพคำกริยา แล้วให้ผู้เรียน

⁶ ตำราชุด “ภาษาญี่ปุ่น อะกิโกะโตะ โทะโมะตะ จิ ฉบับปรับปรุง” เป็นตำราที่จัดทำขึ้นโดยเจแปนฟาวน์เดชัน กรุงเทพฯ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สำหรับนักเรียนมัธยมปลายที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาแถม ทั้งชุดมีทั้งหมด 9 เล่ม แบ่งเป็นตำราหลัก 6 เล่ม และแบบฝึกหัด 3 เล่ม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการสื่อสารเป็นพิเศษ กิจกรรมของตำราชุดนี้จะ เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ทำงานกันเป็นทีม และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้สื่อสาร ถ่ายทอดความคิดเห็นของตนและกลุ่ม ในแต่ละเล่ม และมีโครงสร้างในแต่ละบท ดังต่อไปนี้ “tobira (หน้าแรกของบท)” “donnabamen? (ให้ผู้เรียนสังเกตเห็นส่วนและรูปประโยค)” “renshu แบบฝึกหัดขั้นพื้นฐาน” “hanashimasho (มาคุยกันเถอะ)” “yondemimasho (มาอ่านกันเถอะ)” “kaitemimasho (มาเขียนกันเถอะ)” “kiitemimasho (มาฟังกันเถอะ)” “mangadematome (ภาพการ์ตูนตัวอย่างกิจกรรมที่ใช้ดำเนินการสอน)” “furiakerimasho (มาทบทวนกันเถอะ)” “bunpo (ไวยากรณ์)” “kotoba (คำศัพท์)” “kanji (คันจิ)” “mini joho (ข้อมูลเพิ่มเติม)”

พูดคำกริยาที่ตรงกับในภาพ (7) สุ่มเรียกและเฉลยคำตอบในชั้นเรียน คณะผู้วิจัยสุ่มเลือกบทที่ 5 หัวข้อ “ชีวิตประจำวัน” มาวิเคราะห์ตามแบบจำลอง SECI ได้ผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ลำดับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ในหัวข้อ “ชีวิตประจำวัน” (1-7) ตามแบบจำลอง SECI

แบบจำลอง SECI	1	2	3	4	5	6	7
1."Internalization การฝึกฝังความรู้" (ทำความเข้าใจเนื้อหา-บทวนและตรวจสอบการเรียนรู้ของตน)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2."Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้"	—	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3."Externalization การสกัดความรู้ออกจากตัวคน"	—	—	—	—	—	—	—
4."Combination การรวบรวมความรู้"	—	—	—	—	—	—	—

เมื่อพิจารณาตัวอย่างลำดับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วพบว่า เนื้อหากิจกรรม (1) - (7) สอดคล้องกับกระบวนการ “Internalization การฝึกฝังความรู้” (ความเข้าใจเนื้อหา) นอกจากนั้นแม้ว่ากิจกรรมอื่น ๆ จะเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดให้นักศึกษาทำ แต่ก็ถือว่าเทียบเท่ากับกระบวนการ “Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้” เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อนร่วมชั้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก กิจกรรมที่ 1 ให้ผู้เรียนทำความเข้าใจโจทย์ไม่ปรากฏเนื้อหากิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อนร่วมชั้น ดังนั้น จึงไม่จัดอยู่ใน “Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้” ทั้งนี้ กระบวนการ “Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้” หมายถึงการใช้ไวยากรณ์และคำศัพท์ที่เรียนมาแลกเปลี่ยนความคิดหรือความเห็น และต้องเป็นกิจกรรมที่ใช้ความคิดอย่างลึกซึ้ง

นอกจากนั้น ไม่มีกิจกรรมที่เข้าข่าย “Externalization การสกัดความรู้ออกจากตัวคน” เนื่องจากทุกกิจกรรมเป็นเพียงการฝึกไวยากรณ์ที่ผู้สอนสอนเท่านั้น และ ไม่มีกิจกรรมใดที่จัดอยู่ในกระบวนการ “Combination การรวบรวมความรู้” เนื่องจากในคู่มือครูไม่ได้มีการระบุไว้ว่าจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ต่ออย่างไร และเมื่อวิเคราะห์ลำดับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในคู่มือครูตามแบบจำลอง SECI แล้วอาจกล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในคู่มือครูเอนเอียงไปทางการเรียนการสอนที่ “มีครูเป็นศูนย์กลาง”

4.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตามแบบจำลอง SECI

จากข้อมูลข้างต้นทางคณะผู้วิจัยจึงขอเสนอตัวอย่างลำดับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะที่เทียบเท่ากับ (1) ทักษะการสื่อสารและ (2) ทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะใน “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” ที่กระทรวงศึกษาธิการของไทยส่งเสริม โดยข้อเสนอนี้ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ (1) สอนไวยากรณ์และรูปประโยคภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นโดยมุ่งพัฒนาทักษะการใช้ภาษา (2) นำกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาใช้ และ (3) ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ใหม่ผ่านกิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อนร่วมชั้น

นอกจากนั้น คณะผู้วิจัยมีแนวทางในการสร้างเค้าโครงรายวิชาโดย (1) ปรับปรุงวิธีการสอนแบบ “มีครูเป็นศูนย์กลาง” และ “เน้นไวยากรณ์” (2) ใช้ “แบบฝึกหัดพื้นฐาน” หรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ในตำรา “ภาษาญี่ปุ่น อะกิโกะ โตะ โตะ โมะตะ จิ ฉบับปรับปรุง” (3) ประยุกต์ใช้แบบจำลอง SECI ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ทั้งนี้ คณะวิจัยมีเหตุผล 2 ประการในการใช้ “แบบฝึกหัดพื้นฐาน” ของตำรา “ภาษาญี่ปุ่น อะกิโกะ โตะ โทะ โมะ มะ ตะ จิ ฉบับปรับปรุง” ข้อแรกคือ ตำราเล่มนี้กำหนดว่าไม่จำเป็นต้องสอนไวยากรณ์ในชั้นเรียน แต่สอนหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อไวยากรณ์แทน เหตุผลอีกประการคือ “แบบฝึกหัด” ดังกล่าวเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มีอยู่ในทุกบท

ตาราง 3 ตัวอย่างลำดับการสอน (แบบฝึกหัดพื้นฐาน)

กลุ่มเป้าหมาย: ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา				
เป้าหมาย: 1. ศึกษาไวยากรณ์และคำศัพท์ 2. ฝึกฝนทักษะการสื่อสาร สื่อสารให้เพื่อนร่วมชั้นเข้าใจง่าย 3. ฝึกฝนทักษะการฟัง รับฟังความคิดและมุมมองของเพื่อนร่วมชั้น 4. ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์				
ลำดับการสอน				
แบบจำลอง SECI	วิธีสอน	เป้าหมาย	แบบฝึกหัด	เนื้อหากิจกรรม
1."Internalization การฝึกฝังความรู้" ทำความเข้าใจเนื้อหา	บรรยาย กิจกรรมเดี่ยว	เข้าใจเนื้อหา	แบบฝึกหัด พื้นฐาน 1-7	(ผู้สอน→ผู้เรียน) • สอนรูปประโยค • ตรวจสอบคำศัพท์ใหม่ • ตรวจสอบรูปประโยคและความหมายในประโยคตัวอย่าง • ฟังซีดีและฝึกการออกเสียง • ตรวจสอบคำศัพท์ที่เคยเรียนรู้ในเอกสารเสริม
2."Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้"	กิจกรรมคู่	จดจำไวยากรณ์ได้อย่างแม่นยำ รู้จักช่วยเหลือ แบ่งปัน	แบบฝึกหัด พื้นฐาน 1-7	(ผู้เรียน) • ฝึกใช้รูปประโยคและคำศัพท์ในเอกสารเสริมเป็นคู่
3."Externalization การสกัดความรู้ออกจากตัวคน"	กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมชั้นเรียน	ถ่ายทอดความคิด เรียนรู้ร่วมกัน	-	(ผู้สอน→ผู้เรียน) • มอบหมายหัวข้อ "หนึ่งวันในญี่ปุ่น" (ผู้เรียน) • เลือกหัวข้อย่อยจาก ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม กีฬา เป็นต้น และวางแผนกันในกลุ่ม • นำเสนอในชั้นเรียน

4."Combination การรวบรวมความรู้"	กิจกรรมชั้นเรียน กิจกรรมเดี่ยว	รับฟังความเห็น ผู้อื่น แสดงความเห็น ตนเอง	-	(ผู้เรียน) <ul style="list-style-type: none"> • ฟังการนำเสนอของกลุ่มอื่น • ถามและแสดงความเห็น • จดจำคำศัพท์ใหม่
5."Internalization การฝึกฝังความรู้" (ทบทวนและตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง)	กิจกรรมชั้นเรียน กิจกรรมเดี่ยว	นำความรู้ที่เรียนรู้ มาไปปฏิบัติ	-	(ผู้เรียน) <ul style="list-style-type: none"> • ทบทวนการนำเสนอของตน • แชร์เนื้อหาที่เขียนใน Google ฟอรัมกับเพื่อน ในชั้นเรียน • ทบทวนความรู้ที่ได้รับจากบทเรียนที่ 1 ถึง 7 เพื่อนำความรู้ไปใช้ในบทเรียนถัดไป

จากตาราง 3 ในกระบวนการ “Internalization การฝึกฝังความรู้” และ กระบวนการ “Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้” รูปแบบการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังเป็นรูปแบบที่ “มีครูเป็นศูนย์กลาง” เพื่อให้ผู้เรียนได้ทักษะการใช้ภาษา ผู้สอนจะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมข้อ 1-7 ซ้ำ ๆ กล่าวคือ อยู่ในกระบวนการ “Internalization การฝึกฝังความรู้” และ “Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้” หรือทบทวนและตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองว่าบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้หรือไม่ซ้ำๆ และหลังจากที่ผู้เรียนได้รับความรู้ทางภาษาที่ผู้สอนให้แล้ว จึงเข้าสู่กระบวนการ “Externalization การสกัดความรู้ออกจากตัวคน” นอกจากนี้ในกระบวนการ “Socialization การแลกเปลี่ยนเรียนรู้” ควรพิจารณาวิธีการจับคู่ทำกิจกรรม เพื่อให้แต่ละคู่สามารถสอนและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถเข้าใจและได้รับความรู้ทางภาษาอย่างเต็มที่

ในทางกลับกัน กระบวนการตั้งแต่ “Externalization การสกัดความรู้ออกจากตัวคน” ถึง “Internalization การฝึกฝังความรู้” (ทบทวนและตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง) เป็นกระบวนการที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในกระบวนการ “Externalization การสกัดความรู้ออกจากตัวคน” ความคิดเห็นจะถูกแบ่งปันและนำเสนอในกลุ่มและชั้นเรียนด้วยความรู้ทางภาษาที่ได้เรียนรู้มา เนื้อหาควรใช้รูปแบบไวยากรณ์และประโยคที่เรียนรู้จากแบบฝึก และเลือกหัวข้อที่ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้ ส่วนในกระบวนการ “Combination การรวบรวมความรู้” ผู้เรียนจะได้รับความรู้ใหม่รวมถึงคำศัพท์ใหม่จากการนำเสนอของกลุ่มอื่น ความเห็นและความประทับใจจากเพื่อนร่วมชั้น จากนั้นในกระบวนการ “Internalization การฝึกฝังความรู้” ผู้เรียนจะใช้ความรู้ที่ได้รับมาในบทเรียนถัดไป

ในกระบวนการ “Externalization การสกัดความรู้ออกจากตัวคน” กิจกรรมบอกเล่าความคิดเห็นให้เพื่อนร่วมชั้นฟัง การฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้น และการนำเสนอเป็นการปลูกฝังทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ในกระบวนการ “Combination การรวบรวมความรู้” ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังการรู้จักคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ส่วนในกระบวนการ “Internalization การฝึกฝังความรู้” (ทบทวนและตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง) ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝัง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ทบทวนและตรวจสอบประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้อย่างมีวิจารณญาณ นำไปสู่การเรียนรู้และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ) ส่วนในขั้นตอนรวบรวมข้อมูลซึ่งอยู่ในกระบวนการ “Externalization การสกัดความรู้ออกจากตัวคน” และ ขั้นตอนทบทวนและตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองซึ่งอยู่ในกระบวนการ “Internalization การฝึกฝังความรู้” ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังทักษะการรู้เท่าทันข้อมูลและการรู้เท่าทันสารสนเทศผ่านการใช้ไอที เช่น Google Forms

กล่าวอีกนัยหนึ่ง กระบวนการการเรียนรู้ข้างต้นไม่เพียงส่งเสริมการเรียนรู้ทางภาษาเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น “ด้านการเรียนรู้” “ด้านการทำงาน” และ “ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ”

5. สรุปและอภิปรายผล

สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาของไทยถูกกำหนดให้พัฒนา “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง ผู้สอนจำนวนมากยังคงตั้งข้อสงสัยถึงความจำเป็นและวิธีนำทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไปใช้จริงในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น นอกจากนี้การเรียนการสอนยังคงเป็นรูปแบบ “มีครูเป็นศูนย์กลาง” และ “เน้นไวยากรณ์” คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่ารูปแบบการสอนภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในมหาวิทยาลัย A ตามแบบจำลอง SECI สามารถนำมาปรับใช้กับชั้นเรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษา และจากการวิเคราะห์พบว่า ข้อเสนอในการจัดการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาซึ่งอ้างอิงจากงานวิจัยข้างต้น จะช่วยบ่มเพาะ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” โดยเฉพาะ “ด้านการเรียนรู้” “ด้านการทำงาน” และ “ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ” จึงสามารถกล่าวได้ว่า แบบจำลอง SECI สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาได้

6. ข้อเสนอแนะ

บทความนี้เป็นเพียงการนำเสนอแนวทางการสอนในรายวิชาเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมถึงวิธีการสอนและสื่อการสอนต่าง ๆ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงตั้งเป้าที่จะศึกษาและวิจัยเพิ่มเติม เพื่อหาวิธีสอนที่เหมาะสมกับชั้นเรียนภาษาญี่ปุ่นระดับมัธยมศึกษา และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสื่อการสอนภาษาญี่ปุ่นที่ช่วยบ่มเพาะ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” ให้ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาต่อไป นอกจากนี้ หากสามารถเชื่อมช่องว่างระหว่างสถานศึกษาระดับมัศึกษากับระดับอุดมศึกษาเข้าด้วยกันได้ ก็จะช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงข้อมูลและความรู้ด้านการเรียนการสอน และเกิดความร่วมมือระหว่างครูผู้สอน ซึ่งอาจนำไปสู่การค้นพบวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการพัฒนาการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- บุญดี บุญญากิจ, นางลักษณ์ ประสพสุขโชคชัย, ดิสพงษ์ พรชนกนาก และปริยวรณ์ ธรรมล้วน. (2548). *การจัดการความรู้...จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- ศิริวรรณ มุรินทร์วงศ์. (2559). *ปัญหาการฝึกงานและทักษะในการทำงานของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.วารสารเครือข่ายผู้ป็นศึกษา ปีที่8 ฉบับที่ 3ฉบับพิเศษ, 206-218.
- ATC21s (2002). 「21 世紀型スキル」. 10 กุมภาพันธ์, 2565, ATC21s: <http://www.atc21s.org/>
- 鹿目葉子・大橋真由美・榎原実香. (2020). 『(仮) 社会人基礎力が身につく！ビジネスを日本語で学ぼう』 (試用版の本教科書はタイトルと内容を一部変更し、2022 年 11 月に出版予定)
- 経済産業省. (2006). 「社会人基礎力に関する研究会－『中間取りまとめ』」. 16 กุมภาพันธ์, 2565, 経済産業省: https://www.meti.go.jp/committee/kenkyukai/sansei/jinzairyoku/jinzaizou_wg/pdf/001_s01_00.pdf
- 国際交流基金. (2017). 『日本語あきこと友だち 2 改訂版』. 国際交流基金バンコク日本文化センター
- 国際交流基金. (2020). 『日本語あきこと友だち 2 改訂版教師用指導書』. 14 กุมภาพันธ์, 2565, 国際交流基金: https://www.jfbkk.or.th/wpcontent/uploads/2020/07/TeacherManualVol2_2017_JP20200724.pdf
- 国際交流基金. (2020). 「2018 年度日本語教育機関調査結果」. 10 กุมภาพันธ์, 2565, 国際交流基金:

- <https://www.jpfi.go.jp/j/project/japanese/survey/area/country/2020/thailand.html>
中尾有岐. (2016). 「21 世紀型スキル育成を目指した学習者体験型教師研修—タイ人中等教育教師の気づきと学び—」. 『国際交流基金日本語教育紀要』 第 12 号, 41-56.
- 山本由美子・鹿目葉子・大橋真由美・榎原実香・ムニंतरラウォン・シリワン.(2022) 「ビジネス日本語授業における SECI モデルの実践報告—タイ人学生の協働による学びから—」. *Journal of Research Papers : Network for Thai-Japan Studies in Thailand*, Vol. 3. March 2022. (タイ日研究ネットワーク Thailand 研究論集 3、1-16』
- Nonaka, I. & Takeuchi, H. (1995) *The knowledge-creating company*, Oxford University Press. 野中 郁次郎・竹内弘高著・梅本勝博訳 (邦訳 1996) 『知識創造企業』 東洋経済新報社
- Patifick, G, & Barry, M. (Eds.). (2012) *ASSESSMENT AND TEACHING OF 21ST CENTURY SKILLS* Springer. (三宅なほみ (監訳)、益川弘如・望月俊男 (訳 2014). —21 世紀型スキル 学びと評価の新たなカタチ—北大路書房)

Name: Yoko Kanome

Affiliation: Center for Japanese Language Education Rikkyo University

Corresponding email: ykanome@rikkyo.ac.jp

Name: Mayumi Ohashi

Affiliation: Education Center for International Students, Tokyo University of Social Welfare

Corresponding email: maohashi@ed.tokyo-fukushi.ac.jp

Name: ศิริวรรณ มุณีนทรวงค์

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Affiliation: Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Corresponding email: siriwon.m@arts.tu.ac.th

Name: Mayumi Yamamoto

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Affiliation: Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Corresponding email: yumikoy3@tu.ac.th

